

Wijziging van de Energiewet ter implementatie van het EU wetgevingspakket inzake het verbeteren van de opzet van de elektriciteitsmarkt van de Unie en de verbetering van de bescherming van de Unie tegen marktmanipulatie op de groothandelsmarkt voor energie

(implementatie van gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn en uitvoering van de gewijzigde Elektriciteitsverordening alsmede uitvoering van de gewijzigde verordening betreffende de integriteit en transparantie van de groothandelsmarkt voor energie)

MEMORIE VAN TOELICHTING

(versie internetconsultatie)

I ALGEMEEN.....	1
1.1 Inleiding.....	1
1.2 Doel van het Electricity Market Design-pakket	2
1.3 Relatie met andere wet- en regelgeving.....	2
1.3.1 Energiewet en de nieuwe Gasrichtlijn en Gasverordening	2
1.3.2 Lagere regelgeving Energiewet: Energiebesluit en Energieregeling.....	3
1.3.3 Overige EU-regelgeving	4
1.4 Reikwijdte van het wetsvoorstel.....	4
1.5 Opbouw memorie van toelichting.....	5
2. Het EMD-pakket op hoofdlijnen	5
2.1 EMD-richtlijn en EMD-verordening	5
2.1.1 EMD-richtlijn.....	5
2.1.2 EMD-verordening	6
2.1.3 REMIT	7
3. Wijze van implementatie en belangrijkste wijzigingen voor de praktijk	9
3.1 Uitgangspunten voor de implementatie.....	9
3.1.1 Nationale beleidsruimte in de EMD-Richtlijn	9
3.1.2 Nationale beleidsruimte in de EMD-Verordening	13
3.1.3 Nationale beleidsruimte in de wijzigingsverordening van REMIT	15
3.2 Belangrijkste wijzigingen van het wetsvoorstel voor de praktijk.....	16
3.2.1 EMD-Richtlijn en Verordening	16
3.2.2 Gewijzigde REMIT	23
4. Gevolgen voor burgers en bedrijven	27
4.1 Gevolgen voor burgers	28
4.1.1 Algemeen.....	28
4.1.2 Wijze waarop rekening is gehouden met het doenvermogen	28
4.2 Gevolgen voor bedrijven	28
4.3 Privacy-aspecten.....	28

5. Uitvoering	28
5.1 Uitvoerbaarheid- en handhaafbaarheidstoets ACM	28
5.2 Uitvoeringstoets Belastingdienst	28
6. Toezicht, handhaving en sanctionering	29
7. Reacties consultatie	29
8. Overgangsrecht en inwerkingtreding	29
II. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING	30
III. TRANSPONERINGSTABELLEN	42
1. Transponeringstabel EMD-pakket	42
1.1 EMD-Richtlijn	42
1.2 EMD-Verordening	50
1.3 Wijzigingsverordening van REMIT	59
2. Transponeringstabel nieuwe Gasrichtlijn	66

I ALGEMEEN

1.1 Inleiding

Dit wetsvoorstel strekt tot implementatie van Richtlijn 2024/1711 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot wijziging van de Richtlijnen 2018/2001¹ en 2019/944² inzake de verbetering van de opzet van de elektriciteitsmarkt van de Unie (hierna: EMD-richtlijn). Deze richtlijn maakt onderdeel uit van het pakket aan Europese regelgeving dat zich richt op hervorming van de elektriciteitsmarkt (ook wel 'Electricity Market Design', hierna: EMD-pakket).³ Het EMD-pakket is onderdeel van de Europese Green Deal uit 2019. In de Green Deal heeft de Europese Commissie een reeks aanpassingen van het klimaat-, energie-, vervoers- en belastingbeleid van de Europese Unie voorgesteld.⁴ Die moeten het mogelijk maken om in 2030 netto 55% minder broeikasgassen uit te stoten dan in 1990. Voor de industrie is in 2023 een plan gepresenteerd onder de naam 'Industrieel plan voor de Green Deal'.⁵ Het doel van dit plan is om de Europese industrie concurrerender te maken en de transitie naar klimaatneutraliteit te versnellen. Het 'Industrieel plan voor de Green Deal' omvat vier pijlers. Een van de pijlers is een voorspelbaar en vereenvoudigd regelgevingskader. De nieuwe regels voor de opzet van de elektriciteitsmarkt in het EMD-pakket vormen hiervan de uitwerking.

Daarnaast voorziet het wetsvoorstel in de noodzakelijke aanpassingen die volgen uit twee verordeningen die ook onderdeel uitmaken van het EMD-pakket:

- (1) Verordening 2024/1747 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot wijziging van Verordening 2019/942⁶ (hierna: Acer-Verordening) en 2019/943⁷ (Elektriciteitsverordening) wat betreft het Verbeteren van de opzet van de elektriciteitsmarkt van de Unie (hierna: EMD-Verordening).
- (2) Verordening 2024/1106 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 tot wijziging van de Verordeningen 1227/2011 en 2019/942 wat de verbetering van de bescherming van de Unie tegen marktmanipulatie op de groothandelsmarkt voor energie betreft (wijzigingsverordening REMIT).⁸

Implementatie van de EMD-richtlijn en uitvoering van genoemde verordeningen vindt voor het overgrote deel plaats in het voorstel van de Energiewet (hierna: Energiewet), waarin de huidige Elektriciteitswet 1998 en de Gaswet worden gemoderniseerd en samengevoegd in één nieuwe wet, alsmede EU-regelgeving wordt geïmplementeerd.⁹ Het voorstel voor de Energiewet ligt momenteel ter behandeling voor bij de Eerste Kamer.¹⁰ Daarnaast bevat het wetsvoorstel wijzigingen in de bepalingen inzake energiebepaling in de Wet belastingen op milieugrondslag in verband met energiedelen.

¹ Richtlijn (EU) van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 ter bevordering van het gebruik van energie uit hernieuwbare bronnen (PbEU L 328/82). Deze richtlijn is al gewijzigd bij Richtlijn (EU/2023/2413), die op 20 november 2023 in werking is getreden.

² Richtlijn (EU) 2019/944 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markt voor elektriciteit (PbEU L 158/125)

³ https://energy.ec.europa.eu/topics/markets-and-consumers/electricity-market-design_en

⁴ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_nl.

⁵ https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal/green-deal-industrial-plan_nl.

⁶ Verordening (EU) 2019/942 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 tot oprichting van een Agentschap van de Europese Unie voor de samenwerking tussen energieregulators (PbEU L 158/22).

⁷ Verordening (EU) 2019/943 van het Europees Parlement en de Raad van 5 juni 2019 betreffende de interne markt voor elektriciteit (PbEU L 158/54).

⁸ Engelse afkorting van: Regulation on wholesale Energy Market Integrity and Transparency.

⁹ Regels over energiemarkten en energiesystemen, Kamerstuk 36378, A.

¹⁰ Plenaire behandeling van de Energiewet door de Eerste Kamer is voorzien op 3 december 2024 (https://www.eerstekamer.nl/korteaantekening/20241105_ez_kgg).

1.2 Doel van het Electricity Market Design-pakket

Het EMD-pakket is het resultaat van inspanningen van de Europese Unie tot verdere hervorming van de Europese elektriciteitsmarkt.¹¹ Aanleiding van het EMD-pakket was de grote stijging in energieprijzen gedurende 2021 en 2022. Deze prijsstijging was met name toe te schrijven aan een acute schaarste in het aanbod van fossiele brandstoffen uit Rusland, en aan tegenvallende productie van kerncentrales en waterkrachtcentrales. Ook speelde de toegenomen vraag naar energie als gevolg van economisch herstel na de COVID-pandemie een rol bij de prijsstijgingen.

De bij het EMD-pakket gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn en Elektriciteitsverordening adresseren de zorgen van burgers en bedrijven over prijsvolatiliteit door hoge prijzen voor fossiele energie. De wijzigingen van de Elektriciteitsrichtlijn richten zich op versterking van de consumentenbescherming door onder meer een breder aanbod van en betere transparantie over energiecontracten, strengere eisen voor leveranciers voor het afdekken van financiële risico's, en de mogelijkheid om gereguleerde elektriciteitsprijzen vast te stellen in het geval van een prijs crisis. Daarnaast verbreedt de richtlijn het recht om energie te delen waardoor eindafnemers zoals kleine en middelgrote ondernemingen (hierna: KMO) en overheidsinstanties onderling energie kunnen uitwisselen. De wijzigingen van de Elektriciteitsverordening bieden een grotere rol voor langere termijnmarkten (naast de kortere termijnmarkten) die afnemers meer prijszekerheid bieden en faciliteert investeringen in hernieuwbare energie en de integratie daarvan in het energiesysteem. Ook bevat de verordening bepalingen gericht op de bevordering van flexibiliteit in het elektriciteitssysteem.

De wijzigingen van REMIT en de Acer-Verordening richten zich op het goed blijven functioneren van de groothandelsmarkt. Transparantie en integriteit van de energiemarkt alsmede een goede monitoring en effectief toezicht op die markt zijn hiervoor van groot belang. De in de verordening opgenomen wijzigingen richten zich op tekortkomingen in de bestaande regelgeving om zo het vertrouwen van consumenten en marktdeelnemers in de integriteit van de energiemarkt te behouden. Zo scherpt deze wijziging van REMIT het rapportageregime aan, alsmede het verzamelen en delen van gegevens voor zowel toezichthouders, bevoegde financiële autoriteiten als marktpartijen. Ook zorgen de wijzigingen uit de verordening voor versterking van het toezicht op de markt van voor groothandel bestemde energieproducten. Tot slot zorgen de wijzigingen voor bevordering van de (grensoverschrijdende) samenwerking tussen nationale toezichthouders van de EU-landen, en voor verbetering van het proces voor de verzameling van informatie over voorwetenschap en markttransparantie.

1.3 Relatie met andere wet- en regelgeving

1.3.1 Energiewet en de nieuwe Gasrichtlijn en Gasverordening

Een aantal consumentenbeschermingsbepalingen uit de bij het EMD-pakket gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn komen inhoudelijk overeen met bepalingen uit de vastgestelde Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markten voor hernieuwbaar gas, aardgas en waterstof (hierna 'nieuwe Gasrichtlijn'). De nieuwe Gasrichtlijn heeft een implementatietermijn van 24 maanden en is onderdeel van het zogenoemde decarbonisatiepakket, waar ook een nieuwe verordening op het terrein van gas en waterstof toe behoort.¹² De nieuwe Gasrichtlijn en de nieuwe Gasverordening vormen de facto de "evenknie" van de Elektriciteitsrichtlijn en -verordening. De Energiewet bevat zowel elektriciteits- als gaswetgeving (samenvoeging Elektriciteitswet 1998 en Gaswet) en hierin zijn de bestaande Elektriciteitsrichtlijn (2019/944) en de voormalige Gasrichtlijn (2009/73) geïmplementeerd. Waar mogelijk zijn de in de Energiewet opgenomen bepalingen uit de Elektriciteitsrichtlijn al gelijkgetrokken voor bepalingen die zien op gas (zie ook hierna). Het is de verwachting dat de

¹¹ De Verordening (EU) 2019/941 van 5 juni 2019 betreffende risicoparaatheid in de elektriciteitssector (PbEU L 158/1) maakt formeel ook onderdeel uit van het EMD, maar is niet herzien in het EMD-pakket.

¹² Verordening (EU) 2024/1788 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 inzake de interne markten voor hernieuwbaar gas, aardgas en waterstof, tot wijziging van de Verordeningen (EU) nr. 1227/2011, (EU) 2017/1938, (EU) 2019/942 en (EU) 2022/869 en Besluit (EU) 2017/684, en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 715/2009 (herschikking).

implementatie van het decarbonisatiepakket ook voor het grootste deel zal plaatsvinden via aanpassing van de Energiewet. Waar de bepalingen uit de nieuwe Gasrichtlijn inhoudelijk identiek zijn aan de met het EMD-pakket gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn, worden deze dan ook om efficiëntie redenen meegenomen in het implementatietraject van het voorliggende EMD-wetsvoorstel. Concreet gaat het hier om de bescherming tegen afsluiting (artikel 28), de bepalingen over de noodleverancier (artikel 29) en de definitie van energiearmoede (artikel 2, punt 74).¹³

Ten aanzien van het decarbonisatiepakket kan verder worden opgemerkt dat de nieuwe Gasverordening bepaalt dat de regels van REMIT niet langer alleen van toepassing zijn op de groothandelsmarkt voor elektriciteit en gas, maar ook op de markt voor waterstof. Deze uitbreiding van het toepassingsbereik van REMIT zal worden meegenomen in het implementatietraject van het decarbonisatiepakket. Niettemin zullen de regels van de gewijzigde REMIT ook gelden voor waterstof. Dit betekent dat de bepalingen die in voorliggend implementatiewetsvoorstel zijn opgenomen ten behoeve van de uitvoering van de gewijzigde REMIT, in de toekomst ook zullen gelden voor (het toezicht op) de groothandelsmarkt voor waterstof.

1.3.2 Lagere regelgeving Energiewet: Energiebesluit en Energieregeling

Enkele bepalingen uit de bij het EMD-pakket gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn worden opgenomen in de lagere regelgeving van de Energiewet: het Energiebesluit en de Energieregeling. Het is de verwachting dat de bepalingen hiermee sneller van kracht zijn dan de bepalingen uit het EMD-wetsvoorstel. Het voorstel voor het Energiebesluit is reeds geconsulteerd en zal naar verwachting in het begin van 2025 worden verzonden naar de Eerste en Tweede Kamer in verband met de daarvoor verplichte voorhangprocedure.¹⁴ In het voorstel voor het Energiebesluit is reeds uitwerking gegeven aan een aantal bepalingen uit de gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn alsmede de nieuwe Gasrichtlijn die betrekking hebben op onder meer een definitie van energiearmoede, de informatieplicht van energieleveranciers, risicobeheer door energieleveranciers, noodleverancier en het gebruik van slimme metersystemen ten behoeve van meerdere marktdeelnemers (zie ook de transponeringstabellen opgenomen in onderdeel III van deze toelichting).¹⁵ Ook is in het voorstel van het Energiebesluit uitwerking gegeven aan enkele bepalingen uit de gewijzigde Elektriciteitsverordening.¹⁶ Deze bepalingen in het Energiebesluit vinden hun grondslag in de Energiewet (artikelen 1.7, 2.5, 2.6, 2.18, 2.25, 2.46 en 5.1). In 2.18.2 artikel 1, tweede lid, van het Energiebesluit staat een delegatiegrondslag om bij (een nog op te stellen) ministeriële regeling nadere regels te stellen aan de benodigde organisatorische, financiële en technische kwaliteiten, alsmede over voldoende deskundigheid van vergunninghoudende leveranciers als bedoeld in artikel 2.18 van de Energiewet. Het onderwerp Risicobeheer door energieleveranciers (artikel 18 bis van de gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn) raakt hieraan. Daarnaast is het voornemen om enkele onderdelen van de bepalingen die zien op bescherming tegen afsluiting van eindafnemers,¹⁷ op te nemen in de nog op te stellen Energieregeling. De grondslag hiervoor is opgenomen in de Energiewet (artikel 2.25). Het is de verwachting dat de ministeriële regeling in de loop van 2025 via internet ter openbare consultatie wordt aangeboden.

¹³ Zie ook paragraaf 1.3.2 over de verhouding met lagere regelgeving onder de Energiewet.

¹⁴ <https://www.internetconsultatie.nl/energiebesluit/b1> en <https://www.internetconsultatie.nl/energiebesluit/document/13022>.

¹⁵ Gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn: artikel 2, onderdeel d, punt 24 bis (definitie noodleverancier); artikel 2, onderdeel d, punt 24 ter (definitie energiearmoede); artikel 4 (vrije keuze van leverancier en gebruik meetinrichtingen); artikel 11, eerste lid, bis (samenvatting contract); artikel 27, eerste lid (universele dienstverlening); artikel 27 bis, eerste tot en met vierde lid (noodleverancier); artikel 59, eerste lid, onderdeel c (taken ACM). Nieuwe Gasrichtlijn: artikel 2, punt 74 (definitie energiearmoede); artikel 29, eerste tot en met vierde lid (noodleverancier).

¹⁶ Artikel 2, punt 78 en artikel 7 ter, derde lid (specifiek meettoestel).

¹⁷ Artikel 28 bis, eerste lid (eerste alinea), tweede lid (eerste en tweede zin) en derde lid van de gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn (bescherming tegen afsluiting) en artikel 28, eerste lid (eerste alinea), tweede lid (eerste en tweede zin) en derde lid van de nieuwe Gasrichtlijn (bescherming tegen afsluiting).

1.3.3 Overige EU-regelgeving

RED-richtlijn

De Richtlijn 2023/2413 tot herziening van de Richtlijn hernieuwbare energie 2018/2001¹⁸ is op 30 november 2023 in werking getreden en dient binnen 18 maanden te zijn omgezet in de nationale regelgeving (hierna: gewijzigde RED-richtlijn).¹⁹ De richtlijn vormt onderdeel van het Fit-for-55-pakket dat invulling geeft aan het juridisch bindende Europese broeikasgasreductiedoel van ten minste netto 55% in 2030 ten opzichte van 1990, zoals vastgelegd in de Europese Klimaatwet. De gewijzigde RED-richtlijn verhoogt de bindende hernieuwbare-energiedoelstelling (op EU-niveau) van 32% tot 42,5% (met 45% als indicatief streefcijfer). Verder scherpt de gewijzigde RED-Richtlijn de doelstellingen voor de sectoren vervoer en stadsverwarming en -koeling aan en introduceert zij doelstellingen voor integratie van hernieuwbare energie in industrie en gebouwen. Op dit moment wordt gewerkt aan de implementatie van de richtlijn.²⁰ De gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn wijzigt artikel 4, derde lid, van de RED-richtlijn (steunregelingen). De voormalige versie van artikel 4 is in Nederland geïmplementeerd op grond van de Kaderwet EZK- en LNV-subsidies, in het Besluit stimulering duurzame energieproductie en klimaattransitie en in steunregelingen van verscheidene ministeries.²¹ Artikel 19 quinquies uit de gewijzigde Elektriciteitsverordening over directe prijssteun in de vorm van tweerichtingscontracten houdt hier direct verband mee. Aangezien artikel 19 quinquies van de gewijzigde Elektriciteitsverordening niet in dit wetsvoorstel wordt meegenomen (zie hierna in paragraaf 1.4), valt de wijziging van artikel 4 van de RED-richtlijn buiten de reikwijdte van dit wetsvoorstel (zie voor nadere toelichting hierna in paragraaf 1.4).

Europese Verordening Marktmisbruik (Market Abuse Regulation - MAR)

Vanwege de toegenomen samenhang tussen de financiële markten en groothandelsmarkten voor energie, zoekt de (bij het EMD-pakket) gewijzigde REMIT-verordening aansluiting bij de financiële markten wetgeving. Ten eerste brengt de wijzigingsverordening diverse begrippen in lijn met de Europese Verordening Marktmisbruik (hierna: de Market Abuse Regulation, ofwel de MAR).²² Ten tweede worden de bestuurlijke minimale boetemaxima voor lidstaten in lijn gebracht met de minimale boetemaxima voor gelijke overtredingen van de MAR.²³ Dit betekent dat ook de nationale implementatie van de bestuurlijke minimale boetemaxima uit de gewijzigde REMIT-Verordening bij de MAR aansluiten.

1.4 Reikwijdte van het wetsvoorstel

De bij het EMD-pakket gewijzigde Elektriciteitsverordening schrijft voor dat lidstaten die directe prijssteun geven voor hernieuwbare elektriciteit, die steun moeten geven in de vorm van tweezijdige *contracts for difference* (hierna: CfD's) of gelijkwaardige regelingen met dezelfde gevolgen (artikel 19, quinquies).²⁴ De desbetreffende bepaling is van toepassing op contracten voor directe prijssteun die zijn afgesloten op, of na drie jaar na inwerkingtreding van de Verordening.

¹⁸ Richtlijn (EU) 2023/2413 van het Europees Parlement en de Raad van 18 oktober 2023 tot wijziging van Richtlijn (EU) 2018/2001, Verordening (EU) 2018/1999 en Richtlijn 98/70/EG wat de bevordering van energie uit hernieuwbare bronnen betreft, en tot intrekking van Richtlijn (EU) 2015/652 van de Raad.

¹⁹ Voor een aantal bepalingen met betrekking tot vergunningen voor hernieuwbare energie geldt een (kortere) deadline van 1 juli 2024 (artikel 15 sexies 16, 16 ter, 16 quater, 16 quinquies, 16 sexies en 16 septies).

²⁰ Kamerstukken II 2024/25, 31239, nr. 396 (brief over de voortgang van de implementatie van de REDIII).

²¹ Wet implementatie EU-richtlijn hernieuwbare energie voor garanties van oorsprong, Kamerstukken II 2021/22, 35814, nr. 3.

²² Verordening (EU) 596/2014 van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 betreffende marktmisbruik (Verordening marktmisbruik).

²³ Artikel 18, derde lid, REMIT is in lijn gebracht met artikel 30, tweede lid, onder i en j, MAR.

²⁴ Een tweezijdig CfD betreft een contract tussen twee partijen, in dit geval meestal de overheid en een projectontwikkelaar, die een vaste prijs afspreken, in dit geval voor elektriciteit. Als de prijs niet wordt behaald op de markt, vult de overheid aan tot het afgesproken bedrag. Als er meer dan de afgesproken prijs wordt verdiend op de markt, betaalt de projectontwikkelaar het overschot aan de overheid

Op 13 mei 2024 is de brief "Toekomstig stimuleringsbeleid zon-PV en wind op land na de SDE++" aan de Tweede Kamer gestuurd.²⁵ In deze brief geeft de toenmalige Minister voor Klimaat en Energie aan dat hij voornemens is voor zon-PV en wind op land over te gaan op tweezijdige CfD's. In de brief wordt een voorbehoud gemaakt voor de juridische haalbaarheid en de uitvoerbaarheid ervan. Ook worden er nog geen ontwerpkeuzes gemaakt voor de CfD's of keuzes ten aanzien van de mate waarin er in de toekomst gestimuleerd zal worden. In de brief wordt aangekondigd dat de Kamer begin 2025 opnieuw wordt geïnformeerd. Gelet hierop, alsmede de driejaarstermijn voor implementatie van de betreffende bepaling uit de verordening, is besloten om de eventuele uitvoering van artikel 19, quinquies niet mee te nemen in voorliggend wetsvoorstel. Waar eventuele uitvoering ten behoeve van de introductie van tweezijdige CfD's wetsaanpassing vereist, zal dit in een ander wetsvoorstel worden meegenomen.

1.5 Opbouw memorie van toelichting

Deze toelichting is als volgt opgebouwd. Paragraaf 2 gaat in op de belangrijkste elementen van het EMD-pakket. Paragraaf 3 gaat in op de manier waarop het EMD-pakket wordt geïmplementeerd in het wetsvoorstel en behandelt de belangrijkste wijzigingen voor de praktijk. Paragraaf 4 geeft de gevolgen weer voor het bedrijfsleven en burgers waaronder ook gevolgen voor privacy. Paragraaf 5 behandelt de uitvoeringsaspecten van het wetsvoorstel. Paragraaf 6 biedt een overzicht van het toezicht, de handhaving en sanctionering van het wetsvoorstel. Paragraaf 7 geeft de belangrijkste thema's uit de internetconsultatie weer. Paragraaf 8 behandelt de overgangsbepalingen en het moment van inwerkingtreding. Daarna volgt het artikelsgewijze deel, gevolgd door de transponeringstabellen.

2. Het EMD-pakket op hoofdlijnen

Het EMD-pakket bevat een richtlijn alsmede twee verordeningen. De EMD-Richtlijn wijzigt (hoofdzakelijk) de bestaande Elektriciteitsrichtlijn, de EMD-Verordening wijzigt de Elektriciteitsverordening. De EMD-Verordening bevat, net als de gewijzigde REMIT-Verordening, wijzigingen van de Verordening 2019/942 die betrekking heeft op de oprichting van een Agentschap van de Europese Unie voor de samenwerking tussen energieregulators (hierna: Acer-Verordening). Daarnaast bevat de REMIT-Verordening wijzigingen van de bestaande REMIT-Verordening 1227/2011, die regels bevat voor de groothandelsmarkt voor energie. Hieronder worden de belangrijkste aanpassingen kort toegelicht.

2.1 EMD-richtlijn en EMD-verordening

2.1.1 EMD-richtlijn

De in de EMD-Richtlijn opgenomen wijzigingen van de bestaande Elektriciteitsrichtlijn zijn gericht op betere consumentenbescherming, verbreding van het recht op het delen van energie, een snellere uitrol van hernieuwbare energie en efficiënter gebruik van het transportnet.

Consumenten krijgen op grond van de gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn het recht op een leveringsovereenkomst met een vaste looptijd en een vaste prijs, naast de bekende mogelijkheid om te kiezen voor een leveringsovereenkomst op basis van dynamische prijzen. Het recht op een leveringsovereenkomst met een vaste looptijd en een vaste prijs is reeds opgenomen in artikel 2.23 van de Energiewet (het modelcontract). Daarnaast wordt de informatievoorziening voor consumenten uitgebreid, doordat voorwaarden worden gesteld aan de inhoud van de samenvatting die consumenten moeten ontvangen voorafgaand aan het afsluiten van een leveringsovereenkomst. In het kader van informatievoorziening is in de wijzigingsrichtlijn ook opgenomen dat consumenten door leveranciers volledig moeten worden geïnformeerd over de mogelijkheden, kosten en risico's van de verschillende typen leveringsovereenkomsten voor elektriciteit, en dat leveranciers onder meer moeten informeren betreffende de noodzaak om een passende elektriciteitsmeter te laten installeren. Verder worden de regels voor afsluitbescherming

²⁵ Kamerstukken II 2023/24, nr. 31239, nr. 393.

alsmede de regels voor een noodleverancier in geval van falende leverancier versterkt. Ook biedt de richtlijn lidstaten de keuze om in geval van een Europese prijs crisis in te grijpen in de nationale leveringsprijzen.

De gewijzigde richtlijn voorziet in verbreding van het recht voor eindafnemers om energie te delen met vrije leverancierskeuze. De richtlijn beoogt met energiedelen voor afnemers veerkracht te creëren tegen de effecten van hoge en volatiele prijzen en ook minder (financieel) draagkrachtige consumenten meer mogelijkheden te geven.²⁶ Alle huishoudens, KMO's en overheidsinstanties hebben op basis van de richtlijn het recht om als actieve afnemers deel te nemen aan het delen van energie. Dit wordt mogelijk op basis van particuliere overeenkomsten of via een juridische entiteit. Kort gezegd kunnen eindafnemers die zelf hernieuwbare energie opwekken, deze energie delen. En op hun beurt kunnen consumenten en bedrijven die zelf geen elektriciteit kunnen opwekken gebruikmaken van door andere eindafnemers of binnen een energiegemeenschap opgewekte elektriciteit. Dit versterkt de positie van de consument en heeft bovendien een positief effect op het verbruik van hernieuwbare energie. De wijzigingsrichtlijn biedt actieve afnemers de mogelijkheid om gebruik te maken van een tussenpersoon die ondersteuning biedt bij het delen van energie.

De distributiesysteembeheerders krijgen een grotere rol in de informatie- en meetstromen die nodig zijn om een impuls te geven aan het zoveel mogelijk benutten van duurzame energie en het zo goed mogelijk benutten van de beschikbare transportcapaciteit. Met de extra informatieplichten voor distributiesysteembeheerders over de beschikbare capaciteit op het elektriciteitsnet kan uitbreiding van het net worden beperkt. Dit draagt bij aan energie-efficiëntie en verlaging van totale energiekosten. Ook leiden de nieuwe informatieverplichtingen voor investeerders tot gemakkelijkere toegang tot informatie over de beschikbaarheid van netcapaciteit binnen het systeem. Daardoor kan besluitvorming over eventuele uitbreiding sneller verlopen en zou de vereiste uitrol van hernieuwbare energie sneller kunnen verlopen. Ook de mogelijkheid tot het sluiten van een flexibele aansluitovereenkomst voor systeemgebruikers die graag een aansluiting op het net willen, biedt gedeeltelijke aansluiting op het systeem. Bij deze contractvorm wordt niet de volledige vaste transportcapaciteit aangeboden en kan de transportcapaciteit op de aansluiting fysiek worden beperkt.

2.1.2 EMD-verordening

De EMD-Verordening bevat bepalingen waarmee de bestaande Elektriciteitsverordening alsmede de Acer-Verordening worden gewijzigd. De wijzigingen in de Acer-Verordening bevatten een uitbreiding van een aantal specifieke bevoegdheden van Acer op het terrein van gegevens en analyses inzake flexibiliteitsbehoeften. De wijzigingen van de bestaande Elektriciteitsverordening hebben betrekking op een grotere rol voor zowel korte als de lange termijn markten met als doel de stabiliteit en voorspelbaarheid van energiekosten te vergroten. Ook zijn de wijzigingen gericht op de bevordering van investeringen in hernieuwbare energie en betere integratie daarvan in het energiesysteem.

Om deze doelen te bereiken, schrijft de wijzigingsverordening voor dat lidstaten die directe prijssteun geven voor hernieuwbare elektriciteit, die steun moeten geven in de vorm van tweezijdige *contracts for difference* (hierna: CfD's) of gelijkwaardige regelingen met dezelfde gevolgen (zie hierboven, paragraaf 1.4 'reikwijdte wetsvoorstel'). Daarnaast schrijft de Verordening lidstaten voor het gebruik van stroomafnameovereenkomsten (hierna: power purchase agreements of PPA's) te bevorderen. Bevordering kan plaatsvinden door het wegnemen van ongerechtvaardigde belemmeringen en onevenredige of discriminerende procedures of heffingen. In dit licht bepaalt de gewijzigde Elektriciteitsverordening dat lidstaten ervoor zorgen dat instrumenten, zoals garantieregelingen (gericht op verlaging van de financiële risico's in verband met wanbetaling door de afnemer) aanwezig zijn en toegankelijk zijn voor klanten die te maken hebben met toetredingsdrempels tot de PPA-markt en die zelf niet in financiële moeilijkheden verkeren. Om een beter beeld te krijgen van eventuele belemmeringen tot het sluiten van PPA's, bevat de

²⁶ Zie overweging nr. 22 bij de EMD-Richtlijn.

internetconsultatie een document waarin een aantal vragen wordt gesteld over de PPA-markt. De reacties hierop zullen worden gebruikt bij de beoordeling of er sprake kan zijn van beperkte of moeilijke belemmering voor toegang tot de PPA-markt voor afnemers en/of producenten in Nederland.

Verder bevat de gewijzigde Elektriciteitsverordening een aantal bepalingen gericht op bevordering van flexibiliteit in het elektriciteitssysteem. Flexibiliteit is het vermogen van het elektriciteitssysteem om de actuele vraag en aanbod van elektriciteit omhoog of omlaag aan te passen. Bronnen van flexibiliteit zijn bijvoorbeeld batterijen, regelbaar vermogen zoals gascentrales, vraagrespons²⁷ en interconnectiecapaciteit. De nationale toezichthouder, of een andere instantie die wordt aangewezen door de lidstaat, moet de behoefte aan flexibiliteit van het elektriciteitssysteem voor de aankomende 5 tot 10 jaar in kaart te brengen. Eveneens moeten lidstaten een indicatief nationaal doel voor vraagrespons en opslag definiëren in hun nationale energie- en klimaatplannen. Naast toezichthouders kunnen ook transmissie- en distributiesysteembeheerders bijdragen aan de eerdergenoemde doelstellingen. Zo bepaalt de wijzigingsverordening dat transmissiesysteembeheerders inzichtelijk maken (en regelmatig actualiseren) welke capaciteit er op het elektriciteitsnet beschikbaar is voor nieuwe aansluitingen van afnemers of producenten op het elektriciteitsnetwerk. De bij het EMD-pakket gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn bevat een identieke bepaling voor distributiesysteembeheerders. De systeembeheerders dienen hierbij aan te geven of in gebieden met congestie aansluitingen er mogelijkheden zijn tot flexibele aansluitingen. Ook moeten transmissie- en distributiesysteembeheerders informatie met voldoende detailniveau presenteren voor ontwikkelaars van hernieuwbare energieprojecten en andere gebruikers van het elektriciteitsnetwerk. Daarnaast zorgt de Verordening voor wijziging van de tariefmethode waarmee de vergoeding voor systeembeheerders voor gebruik van het elektriciteitsnet wordt bepaald door de nationale toezichthouder, waardoor het voor transmissie- en distributiesysteembeheerders eenvoudiger wordt om anticiperende investeringen te doen, en om flexibiliteitsdiensten in te zetten om efficiënter gebruik van het (bestaande) elektriciteitsnet te bevorderen.

De gewijzigde Elektriciteitsverordening introduceert de mogelijkheid om congestie-inkomsten²⁸ in te zetten voor de compensatie van offshore elektriciteitsproductie, in een offshore biedzone, wanneer deze door een capaciteitsbeperking ten tijde van de capaciteitscalculatie op een interconnector niet in staat is de eigen elektriciteitsproductie te exporteren naar markten waarmee zij direct verbonden is. Ook biedt de Verordening de mogelijkheid om grensoverschrijdende handel korter op het moment van levering mogelijk te maken. De gedachte daarbij is dat, doordat de daadwerkelijke productie van hernieuwbare elektriciteit (door meer betrouwbare weersdata) beter te voorspellen is in de periode vlak voor levering, het eenvoudiger en daarmee goedkoper wordt om het elektriciteitssysteem te balanceren. Tenslotte verruimt de Verordening de grondslag voor lidstaten om ten behoeve van het waarborgen van de leveringszekerheid, capaciteitsmechanismen in te kunnen voeren.

2.1.3 REMIT

De bij het EMD-pakket gewijzigde Verordening betreffende de integriteit en transparantie van de groothandelsmarkt voor energie (*Regulation on Wholesale Energy Market Integrity and Transparency*, hierna: gewijzigde REMIT) stelt regels voor het handelen van marktpartijen op de groothandelsmarkten voor elektriciteit en gas en het toezicht daarop.²⁹ De volgende voorschriften

²⁷ Bij vraagrespons wordt bedoeld dat afnemers het gebruik laten dalen bij hoge prijzen (c.q. weinig stroomaanbod) en meer stroom afnemen bij lage prijzen (c.q. veel stroomaanbod).

²⁸ Congestie-inkomsten zijn wat de netbeheerders ontvangen wanneer capaciteit wordt ingezet op interconnectoren, doordat er prijsverschillen tussen biedzones zijn. In Nederland is op dit moment één biedzone.

²⁹ Zoals reeds vermeld bepaalt artikel 83 van Verordening (EU) 2024/1789 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 inzake de interne markten voor hernieuwbaar gas, aardgas en waterstof, tot wijziging van de Verordeningen (EU) nr. 1227/2011, (EU) 2017/1938, (EU) 2019/942 en (EU) 2022/869 en Besluit (EU) 2017/684, en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 715/2009 (herschikking) (PBEU L 2024/1789) dat, wanneer er in de toekomst een groothandelsmarkt voor waterstofproducten is ontstaan, de REMIT-regels tevens zullen gelden voor (het toezicht op) deze groothandelsmarkt voor waterstof.

staan centraal in het toezicht op deze groothandelsmarkten.³⁰ Ten eerste zijn dit de verboden op handel met voorwetenschap en op marktmanipulatie. Hiermee wordt voorkomen dat er met voorwetenschap op de groothandel voor energieproducten wordt gehandeld en tevens dat prijzen op een kunstmatig niveau worden gehouden dat niet gerechtvaardigd wordt door de marktwerking van vraag en aanbod. Ten tweede zijn marktdeelnemers geboden voorwetenschap te publiceren. Hiermee wordt de transparantie op de groothandelsmarkt vergroot. Ten derde kent de gewijzigde REMIT registratieverplichtingen voor marktdeelnemers en verplichtingen met betrekking tot het verstrekken van gegevens aan regulerende instantie(s) om het toezicht op de groothandelsmarkten te faciliteren. Er wordt toezicht gehouden en gehandhaafd door de nationale regulerende instanties (hierna: NRI). In Nederland is de nationale regulerende instantie de Autoriteit Consument en Markt (hierna: ACM).³¹

De REMIT is gewijzigd omdat de verordening al sinds 2013 van kracht was. Sindsdien is de energiemarkt sterk veranderd. Zo zijn bijvoorbeeld de verhandelde producten op de groothandelsmarkt complexer geworden en sloot REMIT niet meer aan bij de huidige handelspraktijk. Met de in het EMD-pakket opgenomen wijzigingen van de REMIT wordt beoogd de transparantie op de groothandelsmarkt verder te waarborgen en de monitoringscapaciteiten verder uit te breiden. Hiermee wordt bijgedragen aan de stabilisatie van de energieprijzen, de consumentenbescherming en een doeltreffender onderzoek en handhaving van grensoverschrijdende gevallen van marktmisbruik. De wijzigingen in de REMIT schrijven op hoofdlijnen het volgende voor.

Ten eerste wordt meer congruentie gecreëerd met wet- en regelgeving voor de financiële markten. Dit is nodig gezien de inniger wordende verwevenheid tussen de financiële markten en de groothandelsmarkten voor energie. De definities van voorwetenschap en marktmanipulatie worden daarom in overeenstemming gebracht met de MAR.

Ten tweede wordt de transparantie vergroot op de groothandelsmarkt. Zo geldt dat Platformen voor Voorwetenschap (hierna: Inside Information Platforms of IIP's), waar voorwetenschap bekend wordt gemaakt, en Geregistreerde Rapportagemechanismen (hierna: Registered Reporting Mechanisms of RRM's), waar transacties aan Acer worden gemeld, alleen mogen opereren middels een vergunning van ACER. Marktpartijen moeten hun voorwetenschap publiceren op een IIP's die over een ingevolge REMIT verleende vergunning beschikt. Ook is het verbod op handelen met voorwetenschap verbreed. Voorts is ACER de wettelijke taak gegeven om informatie en gegevens inzake de groothandelsmarkt te ontwikkelen, te onderhouden en te publiceren. De LNG-prijsraming en -benchmark die Acer bekendmaakt op grond van de Verordening (EU) 2022/2576 van de Raad van 19 december 2022 inzake de bevordering van solidariteit via een betere coördinatie van de aankoop van gas, betrouwbare prijsbenchmarks en de uitwisseling van gas over de grenzen heen (PbEU 2022 L 335), wordt permanent verankerd in de gewijzigde REMIT.

Ten derde wordt het toezicht en de handhaving op de groothandelsmarkt verbeterd. Dit wordt gedaan door de registratieverplichtingen uit te breiden. Zo moeten marktdeelnemers uit derde landen een vertegenwoordiger aanwijzen in de Europese Unie en zich daarmee registreren bij de nationale toezichthouders. Voorts moeten marktdeelnemers die zich bezighouden met algoritmisch handel dit melden aan de nationale regulerende instantie³² en moeten georganiseerde markten gegevens met betrekking tot hun orderboek ter beschikking stellen aan Acer. Om het toezicht op inbreuken met een grensoverschrijdende dimensie te verbeteren krijgt Acer de bevoegdheid om deze inbreuken te onderzoeken. Hiertoe krijgt Acer bepaalde toezichtsbevoegdheden toegekend, maar blijft handhaving van die inbreuken exclusief liggen bij de nationale regulerende instanties. Om een uniform en consistent kader van handhaving op de REMIT te verzekeren worden de handhavingsbevoegdheden van nationale regulerende instanties geharmoniseerd, inclusief de maximale hoogte van de bestuurlijke boetes onder de REMIT.

³⁰ Zie hiervoor ook Kamerstukken II 2012/13, 33 510, nr. 3.

³¹ Zie artikel 5.1, eerste lid, van de Energiewet.

³² De nationale regulerende instantie is de nationale toezichthouder op de groothandelsmarkt voor energie in het kader van REMIT. In Nederland is de ACM de NRI.

3. Wijze van implementatie en belangrijkste wijzigingen voor de praktijk

3.1 Uitgangspunten voor de implementatie

Op veel punten voldoet de Nederlandse wetgeving al aan de gestelde eisen in het EMD-pakket. Het wetsvoorstel beperkt zich tot de wijzigingen die noodzakelijk zijn om de bepalingen uit het EMD-pakket te implementeren dan wel uit te voeren. Het gaat hierbij om wijzigingen in de Energiewet en de Wet belastingen op milieugrondslag.

De EMD-richtlijn gaat voor het grootste deel uit van volledige harmonisatie. Dit betekent dat het lidstaten niet is toegestaan om af te wijken van de beschermingsstandaard die de richtlijn biedt. Op een aantal punten biedt de richtlijn lidstaten wel de mogelijkheid om uitzonderingen te maken of verdergaande bescherming te bieden via de zogeheten kan-bepalingen. Ook de EMD-Verordening bevat een aantal kan-bepalingen. De gewijzigde REMIT biedt in één bepaling beleidsruimte aan lidstaten.

3.1.1 Nationale beleidsruimte in de EMD-Richtlijn

De EMD-Richtlijn bevat de volgende kan-bepalingen hieronder schematisch weergegeven, inclusief een korte toelichting onder de tabel waarin wordt aangegeven of van de geboden beleidsruimte gebruik wordt gemaakt in het wetsvoorstel (of al op een andere wijze mogelijk is).

Onderwerp	Vindplaats	Omschrijving bevoegdheid lidstaat	Opname in wetsvoorstel ja/nee
Het recht op een elektriciteitsleveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs en op een contract op basis van een dynamische elektriciteitsprijs	Artikel 2, punt 4, onder b m.b.t. artikel 11 van de gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn	Lidstaten kunnen leveranciers, die enkel leveringscontracten aanbieden met een dynamische elektriciteitsprijs en die meer dan 200.000 eindafnemers hebben, vrijstellen van het verplicht aanbieden van een leveringsovereenkomst met een vaste prijs en vaste looptijd (artikel 11, eerste lid).	Nee
Recht op energiedelen	Artikel 2, punt 5 m.b.t. artikel 15 bis, eerste lid, van de gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn	Keuze voor lidstaten om het recht op energiedelen (actieve afnemers) uit te breiden naar andere eindafnemers dan huishoudens, kleine en middelgrote ondernemingen en overheidsinstanties (artikel 15 bis, eerste lid)	Ja
	Artikel 2, punt 5 m.b.t. artikel 15 bis,	Keuze voor lidstaten om de in de richtlijn	Ja (deels)

	vierde lid, laatste alinea, van de gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn	opgenomen drempels (voor actieve afnemers die hernieuwbare energiedelen met een geïnstalleerde capaciteit tot 10,8 kW voor eenpersoonshuishoudens en tot 50 kW voor appartementsgebouwen gelden geen leveranciersverplichtingen (nieuw artikel 15 bis, vierde lid, onder c), uit te breiden naar respectievelijk maximaal 30 kW voor eenpersoonshuishoudens en voor appartementsgebouwen te verlagen naar een minimum van 40 kW of te verhogen naar maximaal 100 kW (artikel 15 bis, vierde lid, laatste alinea)	
	Artikel 2, punt 5 m.b.t. artikel 15 bis, negende lid, van de gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn	Mogelijkheid voor lidstaten om de installatie van plug-in mini-zonne-energiesystemen met een capaciteit van maximaal 800W in en op gebouwen te bevorderen (artikel 15 bis, negende lid)	Nee
Risicobeheer door de leverancier	Artikel 2, punt 6, m.b.t. artikel 18 bis, tweede lid, van de gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn	Lidstaten kunnen eisen dat een deel van de risico's die leveranciers lopen wordt gedekt door stroomafname-overeenkomsten voor elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen (mits voldoende ontwikkelde markten voor stroomafname-overeenkomsten) (tweede lid)	Nee
Noodleverancier	Artikel 2, punt 8 m.b.t. artikel 27 bis, vijfde lid, van de gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn, artikel 29, vijfde lid, van de nieuwe Gasrichtlijn	Lidstaten kunnen van een noodleverancier eisen dat hij elektriciteit/gas levert aan huishoudelijke eindafnemers en kleine en middelgrote ondernemingen die geen	Nee

		marktgebaseerde aanbiedingen ontvangen (vijfde lid).	
Bescherming tegen afsluiting	Artikel 2, punt 9 m.b.t. artikel 28 bis van de gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn, artikel 28 van de nieuwe Gasrichtlijn	Lidstaten kunnen passende maatregelen nemen om misbruik van rechtsmiddelen in geval van klachten/gebruik van buitengerechtelijke geschilmechanisme, te voorkomen (eerste lid, eerste alinea, laatste zin EMD-richtlijn en artikel 28, tweede lid, laatste zin nieuwe Gasrichtlijn "misbruik van procesrecht/rechtsmiddelen")	Nee
Taken distributiesysteembeheerders	Artikel 2, punt 10 m.b.t. artikel 31 van de gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn	Lidstaten kunnen besluiten om de verplichting voor distributiesysteembeheerders om aan hun systeemgebruikers de toegang te verstrekken die zij voor een efficiënte toegang inclusief het gebruik nodig hebben, niet toe te passen op bepaalde geïntegreerde elektriciteitsbedrijven (derde lid, ter)	Nee
Toegang tot betaalbare energie tijdens een elektriciteits- danwel gasprijscrisis	Artikel 2, punt 14, m.b.t. artikel 66 bis van de gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn, artikel 5 van de nieuwe Gasrichtlijn	Lidstaten kunnen tijdelijk ingrijpen in de leveringsprijzen van gas en elektriciteit aan kleine en middelgrote ondernemingen als er door de Europese Raad een prijscrisis is afgekondigd (zesde lid, van de gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn; zesde lid, van de nieuwe Gasrichtlijn); Lidstaten kunnen daarbij besluiten om een leveringsprijs vast te stellen die onder de kostprijs ligt (zevende lid van de gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn, zevende lid van de nieuwe Gasrichtlijn)	Nee

Uit bovenstaande tabel blijkt allereerst dat bij de implementatie van de richtlijn in het wetsvoorstel gebruik gemaakt wordt van de mogelijkheid tot uitbreiding van het recht op energiedelen op andere eindafnemers dan huishoudens, kleine en middelgrote ondernemingen. Nederland kiest ervoor om ook grote ondernemingen toe te staan om energie te delen. De richtlijn stelt hiervoor wel een bovengrens aan het geïnstalleerd vermogen van de energiegever (maximaal 6 MW (artikel 15 bis, vijfde lid, van de gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn)) en grote ondernemingen mogen alleen energiedelen binnen een lokaal of beperkt geografisch gebied. Dit sluit goed aan op het beleid om energiehubbs te bevorderen.

Verder wordt ervoor gekozen om deels gebruik te maken van de mogelijkheid om de drempels voor consumentenrechten en -verplichtingen voor huishoudens en appartementsgebouwen, welke is doorgetrokken naar energiegemeenschappen, te verhogen. Het voorstel is aan te sluiten bij de doorlaatwaarde van de aansluiting. De meeste huishoudens hebben een 3x25 Ampère aansluiting, waarmee het mogelijk is om 17kW af te nemen of in te voeden. Voor appartementsgebouwen is gekozen voor de grens kleinverbruik / grootverbruik te hanteren. Voor elektriciteit is de grens van klein- naar grootverbruik gelegd op een aansluitwaarde van 3x80 Ampère. Als een aansluiting een aansluitwaarde heeft van meer dan 3x80 Ampère dan is de afnemer een grootverbruiker. 3x80 Ampère komt overeen met een afname of invoeding van ongeveer 55kW. Ook is er voor gekozen om de drempels voor consumentenbescherming voor appartementsgebouwen van toepassing te verklaren op energiegemeenschappen.

De overige kan-bepalingen uit de bij het EMD-pakket gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn worden derhalve niet in het implementatiewetsvoorstel opgenomen. Hieronder volgt een nadere motivering daarvoor.

De reden dat er niet gekozen wordt om de installatie van plug-in mini zonne-energiesystemen met een bepaalde capaciteit in en op gebouwen te bevorderen, is dat er in Nederland geen onderscheid wordt gemaakt tussen kleine en grote zonne-energiesystemen. Al deze systemen vallen onder de nu nog geldende salderingsregeling. Ook zijn er vraagtekens bij de veiligheid van dergelijke mini-zonnesystemen.

Verder wordt er niet voor gekozen om leveranciers te verplichten een deel van de risico's die zij lopen als gevolg van veranderingen in groothandelsprijzen voor elektriciteit, te dekken met stroomafnameovereenkomsten voor elektriciteit uit hernieuwbare bronnen. Ten eerste is de markt voor PPA's nog in ontwikkeling en ten tweede worden deze stroomafnameovereenkomsten vaak voor langere periodes gesloten (om risico's voor investeerders in deze projecten te beperken) en sluit dit minder goed aan op leveringsverplichtingen aan de consumentenzijde die normaal gesproken tot maximaal drie jaar worden afgesloten.

Verder geldt dat het niet nodig wordt geacht om noodleveranciers in te schakelen als eindafnemers geen marktgebaseerde aanbiedingen ontvangen, omdat voor alle leveranciers de verplichting geldt tot het doen van aanbiedingen die marktgebaseerd zijn. Energieleveranciers moeten leveren tegen transparante en redelijke prijzen (artikel 2.5 van de Energiewet). Een prijs is niet redelijk als deze niet concurrerend is. De ACM ziet erop toe dat huishoudelijk eindafnemers en micro-ondernemingen verzekerd zijn van de levering van elektriciteit of gas tegen concurrerende, eenvoudig en duidelijk vergelijkbare, transparante, redelijke en niet-discriminerende prijzen (artikel 5.2, eerste lid van de Energiewet). Verder geldt dat op grond van artikel 2.23 van de Energiewet vergunninghoudende leveranciers twee modelcontracten moeten aanbieden (met variabele tarieven voor onbepaalde tijd en met vaste tarieven voor bepaalde tijd), waardoor er altijd aanbod is voor eindafnemers. Daarnaast hebben leveranciers een leveringsplicht (artikel 2.22 van de Energiewet). Dit houdt in dat leveranciers altijd aanbod moeten hebben. Een vergunninghoudende leverancier mag een eindafnemer met een kleine aansluiting die om de levering van energie verzoekt, op basis van de leveringsplicht dus niet weigeren. Mede in het licht hiervan is ook geen gebruik gemaakt van de mogelijkheid om voor dynamische leveranciers een uitzondering te creëren voor de verplichting tot het aanbieden van een leveringsovereenkomst met een vaste prijs en looptijd. Gelet op een hoog niveau van consumentenbescherming is het van belang dat alle vergunninghoudende leveranciers voldoen aan de verplichting tot het aanbieden van een modelcontract met vaste tarieven voor bepaalde tijd, dus ook de dynamische leveranciers.

In het kader van klachtenprocedures danwel andere juridische procedures in geval van afsluitbescherming wordt het niet nodig geacht extra regels te stellen om misbruik van rechtsmiddelen te voorkomen. Op dit moment is er geen aanleiding om te veronderstellen dat er misbruik gemaakt wordt van de afsluitbescherming tijdens een klachtenprocedure danwel andere juridische procedure.

Ten aanzien van de mogelijkheid voor lidstaten om de verplichting voor distributiesysteembeheerders betreffende toegang tot het systeem niet toe te passen op bepaalde geïntegreerde elektriciteitsbedrijven, geldt dat hier ook geen gebruik van gemaakt. In Nederland zijn distributie- (en transmissie)systeembeheerders volledig ontvlochten, en bestaan er geen geïntegreerde elektriciteitsbedrijven.

Ten slotte wordt de mogelijkheid om energieprijzen te reguleren in geval van een energieprijscrisis, niet wettelijk vastgelegd. Er wordt nu derhalve geen specifiek instrument in de wet opgenomen dat ingezet kan worden bij het uitroepen van een dergelijke Europese energieprijscrisis. In dit kader is de volgende toelichting van belang. Het kabinet hecht eraan de Eerste en Tweede Kamer te allen tijde tijdig te informeren bij sterk stijgende energieprijzen die de koopkracht onder druk zetten en mogelijk kunnen leiden tot een energieprijscrisis volgens artikel 66 bis van de gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn en artikel 5 van de nieuwe Gasrichtlijn. Om hier bijtijds op te kunnen acteren, zullen de Kamers bij dergelijke prijsstijgingen op de groothandelsmarkt die naar verwachting meerdere maanden aanhouden³³ zo spoedig mogelijk geïnformeerd worden over:

- De situatie op de energiemarkt en de mogelijke gevolgen van de sterk stijgende energieprijzen, en;
- De mogelijkheid tot het uitroepen van een prijscrisis volgens de betreffende artikelen uit de EMD en nieuwe Gasrichtlijn en de Nederlandse inzet³⁴ hierbij, en;
- De mogelijk in te zetten instrumenten om de negatieve gevolgen van de sterk stijgende prijzen op de koopkracht in te dammen.

Het doel is om hiermee tijdig te wegen of er een instrument ingezet dient te worden om te voorkomen dat de koopkracht onder druk komt te staan. Hierbij kunnen de stijgende energieprijzen en de mogelijke instrumenten in het perspectief geplaatst worden van de op dat moment geldende situatie op de energiemarkt. Het is immers onder andere afhankelijk van de inkoopstrategie van de leveranciers en het type contract van de eindafnemer in hoeverre stijgende groothandelsprijzen bij de eindafnemer terecht komen en om maatregelen vragen.

Er zijn verschillende instrumenten denkbaar om ondersteuning te bieden bij hoge energieprijzen. Er kan bijvoorbeeld gekeken worden naar de instrumenten die sinds 2022 één of meerdere keren zijn ingezet, zoals een belastingverlaging, een energietoeslag, een lump sum uitkering, het prijsplafond en het Noodfonds.³⁵ Elk van deze instrumenten kent zijn eigen voor- en nadelen³⁶ die gewogen dienen te worden in het perspectief van de situatie waarin de crisis plaatsvindt en het beoogde effect van de te nemen maatregelen.

3.1.2 Nationale beleidsruimte in de EMD-Verordening

De EMD-Verordening bevat de volgende kan-bepalingen, hieronder schematisch weergegeven inclusief een korte toelichting of van de geboden beleidsruimte gebruik wordt gemaakt in het wetsvoorstel (of al op een andere wijze mogelijk is).

³³ De betreffende artikelen uit de gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn en de nieuwe Gasrichtlijn bieden de mogelijkheid tot het uitroepen van een elektriciteits- en/of gasprijscrisis bij groothandelsprijzen hoger dan 2,5 keer het gemiddelde van de afgelopen 5 jaar en ten minste €180/MWh die naar verwachting minstens 6 maanden aanhouden.

³⁴ Een prijscrisis volgens de betreffende artikelen kan alleen uitgeroepen door de Raad van de Europese Unie, op voorstel van de Europese Commissie.

³⁵ Op het prijsplafond na is de grondslag uit de betreffende Europese artikelen niet nodig om deze instrumenten in te kunnen zetten. Het onderscheid dat in deze artikelen wordt gemaakt tussen huishoudens en kleine en middelgrote ondernemingen bemoeilijkt echter instrumenten zoals het prijsplafond.

³⁶ De voor- en nadelen van deze instrumenten zijn uitgewerkt in de Kamerbrief als reactie op de motie van het lid van Baarle over een noodplan voor als de energierekening stijgt. Kamerstukken II 2023/24, 36410, nr. 48.

Onderwerp	Vindplaats EMD-Verordening	Bevoegdheid lidstaat	Opname in wetsvoorstel ja/nee
Peak-shaving product	Artikel 2, punt 4: m.b.t. artikel 7 bis, eerste lid, van de gewijzigde Elektriciteitsverordening	Lidstaten mogen transmissiesysteembeheerders verzoeken om peak-shaving aan te bieden in geval van een prijscrisis	Nee
Stroomafnameovereenkomsten	Artikel 2, punt 9 m.b.t. artikel 19 bis, derde lid, van de gewijzigde Elektriciteitsverordening	Keuze voor LS om instrumenten ter beperking van financiële risico's voor eindafnemers die beperking ervaren voor PPA markt, toe te passen op bepaalde categorieën afnemers	(Vooralsnog) nee
	Artikel 2, punt 9 m.b.t. artikel 19 bis, vierde lid, van de gewijzigde Elektriciteitsverordening	Keuze LS om garantieregelingen te beperken tot enkel ondersteunen van hernieuwbare opwek.	Nee
Indicatieve doelstelling voor niet-fossiele flexibiliteit	Artikel 2, punt 9: m.b.t. artikel 19 septies, 1e alinea, laatste zin, van de gewijzigde Elektriciteitsverordening	LS kunnen voorlopige indicatieve nationale doelstellingen bepalen tot goedkeuring van het verslag conform artikel 19 sexies, eerste lid	Nee
	Artikel 2, punt 9 m.b.t. artikel 19 octies, eerste lid, van de gewijzigde Elektriciteitsverordening	Als investeringen in niet-fossiele flexibiliteit onvoldoende zijn om te voldoen aan (voorlopige) indicatieve nationale doelstellingen, kunnen LS steunregelingen voor niet-fossiele flexibiliteit toepassen in de vorm van betalingen	Nee
Algemene beginselen inzake capaciteitsmechanismen	Artikel 2, punt 10 m.b.t. artikel 21, eerste lid, van de gewijzigde Elektriciteitsverordening	Lidstaten kunnen bij de uitvoering van artikel 20, derde lid (leveringszekerheid) capaciteitsmechanismen invoeren	Ja

Uit bovenstaande tabel blijkt dat alleen de mogelijkheid voor toepassing van een capaciteitsmechanisme, in het implementatiewetsvoorstel worden opgenomen hetgeen een verruiming is van het bestaande artikel 5.12 van de Energiewet over het inrichten van een strategische reserve. Alhoewel de bovengenoemde wijziging van artikel 21, eerste lid, van de Elektriciteitsverordening dit niet noodzakelijk - maar dus wel mogelijk - maakt, is ervoor gekozen om de in artikel 5.12 van de Energiewet genoemde mogelijkheid om TenneT een strategische reserve te laten inrichten uit te breiden naar alle vormen van capaciteitsmechanismen. Daarmee biedt de Energiewet een ruimere mogelijkheid om de leveringszekerheid te waarborgen indien dit nodig zou blijken, zonder dat nu al keuzes worden gemaakt over de daadwerkelijke inzet van die mogelijkheid. Deze verruiming is mede ingegeven door het feit dat de meest recente door TenneT gepubliceerde Monitor Leveringszekerheid laat zien dat er in 2033 een verhoogd risico voor het borgen van de leveringszekerheid ontstaat. De verruiming maakt het mogelijk om TenneT op te

dragen ook andere vormen van een capaciteitsmechanisme dan een strategische reserve in te zetten zonder dat daarvoor eerst de wet aangepast moet worden. Conform artikel 5.12, tweede lid, is in het Energiebesluit nader richting gegeven aan de bij ministeriële regeling te stellen regels over de inrichting van een strategische reserve. Het Energiebesluit en de ministeriële regeling zullen worden aangevuld voor andere capaciteitsmechanismen.

De extra mogelijkheid voor lidstaten om in geval van een prijs crisis de transmissiesysteembeheerder te vragen om piekvraag verminderend in te kopen ("peak-shaving product"), wordt niet wettelijk vastgelegd. Via de groothandelsmarkt voor elektriciteit en de prijsformatie aldaar reageren productie en vraag reeds op elkaar. Er bestaat dus reeds een prikkel voor afnemers om hun elektriciteitsvraag aan te passen op de actuele groothandelsprijs voor elektriciteit. Het peak-shaving instrument betreft bovendien ingrijpen in de markt, is daarom niet passend binnen de taak van de transmissiesysteembeheerder, en kan kostenverhogend werken.

Aan de opties die de verordening de lidstaten biedt ten aanzien van stroomafnameovereenkomsten, wordt vooralsnog ook geen gevolg gegeven. Wel worden er bij de internetconsultatie specifieke vragen gesteld over de mogelijke barrières die bepaalde categorieën afnemers ervaren bij de toegang tot de markt voor stroomafnameovereenkomsten. De reacties hierop zullen worden gebruikt bij de afweging van de definitieve invulling van de betreffende bepaling uit de gewijzigde Elektriciteitsverordening. Ook worden er in het wetsvoorstel geen voorlopige indicatieve nationale doelstellingen opgenomen voor niet-fossiele flexibiliteit. Een voorlopig doel wordt niet als wenselijk geacht vanwege de beperkte inhoudelijke onderbouwing, omdat de methodologie om het indicatieve doel nog nader zal moeten worden vastgesteld door ENTSO-E en Acer. In het Integraal Nationaal Energie en Klimaatplan (INEK) worden bovendien al de nationale doelen ten aanzien van het Nederlandse klimaat- en energiebeleid vastgelegd, inclusief het beleid dat volgt uit de Europese verplichtingen.³⁷

3.1.3 Nationale beleidsruimte in de wijzigingsverordening van REMIT

Onderwerp	Vindplaats wijzigingsverordening REMIT	Bevoegdheid lidstaat	Opname in wetsvoorstel ja/nee
Delegatie van taken en verantwoordelijkheden door NRI	Artikel 1, punt 20 (m.b.t. artikel 16 bis van de gewijzigde REMIT)	Lidstaten kunnen specifieke regelingen betreffende de delegatie van verantwoordelijkheden vaststellen waaraan voldaan moet zijn voordat hun NRI's delegatieovereenkomsten sluiten, en kunnen de werkingssfeer beperken tot hetgeen nodig is om effectief toezicht op marktdeelnemers of -groepen mogelijk te maken.	Ja

De gewijzigde REMIT geeft de ACM, met instemming van de gedelegeerde, de bevoegdheid om taken en verantwoordelijkheden aan Acer of aan een andere NRI te delegeren. In het wetsvoorstel is opgenomen dat de ACM hier gebruik van kan maken in bij algemene maatregel van bestuur te bepalen gevallen waarin dat nodig is om een effectief toezicht mogelijk te maken. De overdracht van taken of verantwoordelijkheden door de ACM naar een andere NRI of Acer kan van

³⁷ Kamerstukken II 2023/24, 32813, nr. 1407.

meerwaarde zijn bij het toezicht op grensoverschrijdende zaken. Zo kan bijvoorbeeld dubbel werk voorkomen worden en de lasten voor marktdeelnemers verminderd worden door rapportagebevoegdheden over te dragen. Voor handhavingsbevoegdheden, zoals sanctiebevoegdheden, ligt dit anders (zie voor een uitgebreidere toelichting hieronder in paragraaf 3.2.2).

3.2 Belangrijkste wijzigingen van het wetsvoorstel voor de praktijk

3.2.1 EMD-Richtlijn en Verordening

Versterkte consumentenbescherming

Informatievoorziening

Artikel 11, eerste lid, van de bij het EMD-pakket gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn schrijft de inhoud voor die in de samenvatting moet komen die consumenten ontvangen voordat een leveringsovereenkomst voor elektriciteit wordt afgesloten of wanneer een leveringsovereenkomst wordt verlengd. Deze samenvatting moet in het oog springend zijn en bevat de belangrijkste contractuele voorwaarden in duidelijke en beknopte taal. Dat consumenten een samenvatting moeten ontvangen voordat een leveringsovereenkomst wordt afgesloten of wanneer een leveringsovereenkomst wordt verlengd, is reeds vastgelegd in artikel 2.6, vierde lid, van de Energiewet. De nieuwe uitwerking van de inhoud van de samenvatting is geïmplementeerd in 2.6.6 Artikel 2 van het Energiebesluit.

Ten aanzien van informatievoorziening voor consumenten geldt verder dat in artikel 11, tweede lid, van de gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn is opgenomen dat de lidstaten ervoor moeten zorgen dat consumenten door de leveranciers volledig worden geïnformeerd over de mogelijkheden, kosten en risico's van de verschillende typen leveringsovereenkomsten, en dat leveranciers consumenten dienovereenkomstig informeren, onder meer betreffende de noodzaak om een passende elektriciteitsmeter te laten installeren. Momenteel geldt voornoemde informatieplicht enkel ten aanzien van leveringsovereenkomsten met dynamische prijzen. Deze informatieplicht wordt in het wetsvoorstel uitgebreid naar alle typen leveringsovereenkomsten met aanvullend de specificering dat over de noodzaak van het installeren van een passende elektriciteitsmeter geïnformeerd moet worden. Dit onderdeel wordt geïmplementeerd in artikel 2.6 van de Energiewet.

Risicobeheer door de leverancier

Artikel 18 bis, eerste lid, van de bij het EMD-pakket gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn legt een plicht op aan de toezichthouder om ervoor te zorgen, rekening houdend met de omvang van de leverancier of de marktstructuur, dat leveranciers die elektriciteit leveren aan eindafnemers over passende afdekkingsstrategieën beschikken en deze ook uitvoeren. In het kader van het vergunningstelsel, dat in afdeling 2.2.4 van de Energiewet staat en ziet op leveranciers die elektriciteit of gas leveren aan eindafnemers met een kleine aansluiting, geldt dat vergunning houdende leveranciers reeds moeten voldoen aan deze eis. Wanneer een vergunning houdende leverancier niet over een passende afdekkingsstrategie beschikt, kan de toezichthouder de vergunning intrekken. In artikel 2.5 van de Energiewet wordt een nieuw lid 6 toegevoegd waarin wordt opgenomen dat leveranciers die elektriciteit leveren moeten beschikken over een passende afdekkingsstrategie. De reikwijdte van dit artikel strekt dus verder dan alleen vergunning houdende leveranciers. De toezichthouder bepaalt waar de prioriteit zit ten aanzien van het uitvoeren van toezicht in het kader van dit artikel.

Noodleverancier

De bij het EMD-pakket gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn (artikel 27 bis) en de nieuwe Gasrichtlijn (artikel 29) bevatten diverse nieuwe bepalingen ten aanzien van het noodleveranciersregime. Deze bepalingen zijn reeds geïmplementeerd in afdeling 2.3 van het Energiebesluit. Het gaat om het recht van overgedragen afnemers om verzekerd te blijven van al hun rechten als afnemer (1), de plicht voor noodleveranciers om hun algemene voorwaarden onverwijld aan de overgedragen afnemers mede te delen en de dienstverlening aan die afnemers gedurende een periode die nodig

is om een nieuwe leverancier te vinden (ten minste zes maanden) ononderbroken voort te zetten (2), en de plicht om ervoor te zorgen dat afnemers informatie krijgen en aangemoedigd worden om op een marktgebaseerd aanbod over te stappen (3). Ten aanzien van de periode van de levering die nodig is om een nieuwe leverancier te vinden geldt dat gekozen is om de periode van ten minste zes maanden uit de gewijzigde elektriciteitsrichtlijn over te nemen en daarmee 'de periode die nodig is om een nieuwe leverancier te vinden', zoals opgenomen in de nieuwe Gasrichtlijn, in te vullen. Hiervoor is gekozen omdat de termijn verduidelijkt tot hoe ver het tijdelijke karakter van de noodlevering strekt. Wanneer geen termijn gekozen wordt voor het voortzetten van levering voor de periode die nodig is om een nieuwe leverancier te vinden bij noodlevering, dan kan de voortzetting van de noodlevering eindeloos voortduren.

Bescherming tegen afsluiting

De gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn en de nieuwe Gasrichtlijn schrijven voor dat in het bijzonder kwetsbare afnemers en afnemers die door energiearmoede worden getroffen volledig beschermd moeten worden tegen afsluiting van energie. Deze bescherming wordt momenteel al geboden onder de Regeling afsluitbeleid voor kleinverbruikers van elektriciteit en gas. Deze regeling wordt overgenomen bij de uitwerking van de lagere regelgeving van het voorstel voor de Energiewet. Naast het overnemen van de al geldende bescherming voor alle eindafnemers met een kleine aansluiting, zal ook het tweede lid van het artikel 28 bis van de gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn alsmede artikel 28, tweede lid, van de nieuwe Gasrichtlijn overgenomen worden.

Recht op energiedelen

Bij het delen van energie wordt energie overgedragen tussen eindafnemers. Er zijn eindafnemers die zelf energie opwekken maar deze niet altijd zelf gebruiken. Zij voeden deze energie in op het systeem. Tegelijkertijd zijn er afnemers die belangstelling hebben voor deze energie en bereid zijn om (een deel van) deze energie af te nemen. Het delen van energie kan ook binnen een energiegemeenschap of binnen een gebouw (bijvoorbeeld binnen de Vve) plaatsvinden. Delen van energie vindt altijd plaats naast het afnemen van elektriciteit van een reguliere leverancier of een marktdeelnemer die aan aggregatie doet. Energiedelen is beperkt tot het delen van duurzame elektriciteit.

Eindafnemers die meer doen dan alleen elektriciteit afnemen van hun leverancier worden actieve afnemers genoemd. Het gaat bijvoorbeeld om eindafnemers die ook zelf elektriciteit opwekken, maar ook eindafnemers die energiedelen worden actieve afnemers genoemd.

Bij energiedelen kan onderscheid gemaakt worden tussen de eindafnemer die elektriciteit over heeft en deze invoedt op het systeem; 'de energiegever' en een eindafnemer die deze energie wil overnemen; 'de energieontvanger.' Energiedelen gaat altijd via het openbare elektriciteitssysteem en is dus iets anders dan het verbruik van zelfopgewekte elektriciteit achter de aansluiting. Energiedelen is ook geen levering van elektriciteit en de energiegever wordt onder deze wet dus ook niet aangemerkt als de leverancier. Hierbij wordt opgemerkt dat indien energie wordt gedeeld door een energiegever met een bepaalde geïnstalleerde capaciteit, wel aan bepaalde verplichtingen die gelden voor leveranciers moet worden voldaan. Energiedelen gaat per onbalansverrekeningsperiode, in Nederland een kwartier. Een belangrijk kenmerk van energiedelen is dat er nooit meer elektriciteit kan worden gedeeld dan dat er door de energiegever in dat kwartier wordt ingevoed op het systeem. Het delen van energie is nu al mogelijk in Nederland. Er is een aantal leveranciers die het delen van energie tussen afnemers die bij hen zijn aangesloten faciliteert. Voorwaarde hiervoor is wel dat zowel de energiegever als de energieontvanger klant zijn bij dezelfde leverancier.

De gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn geeft lidstaten de opdracht om ook energiedelen tussen afnemers van verschillende leveranciers mogelijk te maken. Dit wordt energiedelen met vrije leverancierskeuze genoemd. Energiedelen met vrije leverancierskeuze is administratief en procedureel meer complex, omdat het de inkoop- en balanceringsportefeuilles van verschillende marktdeelnemers raakt. De leverancier van de energieontvanger moet bijvoorbeeld inschatten hoeveel elektriciteit de energiegever (waarmee hij geen contractuele relatie heeft) per kwartier zal invoeden op het systeem. Bij energiedelen bij dezelfde leverancier zijn deze gegevens beschikbaar en maakt het voor de totale portefeuille van de leverancier niet uit hoeveel elektriciteit er wordt

gedeeld. De elektriciteit die door de ene klant wordt ingevoerd wordt door de andere klant afgenomen, dus netto verandert er niets voor deze leverancier. Hij hoeft dit alleen achteraf administratief te verwerken.

Bij energiedelen tussen afnemers die klant zijn bij verschillende leveranciers is dit anders. De energiegever zal minder elektriciteit terugleveren aan zijn eigen leverancier, die hiermee dus rekening moet houden bij zijn totale inkoop van elektriciteit en de leverancier van de energieontvanger zal minder elektriciteit leveren en moet hiermee rekening houden bij zijn inkoop van elektriciteit. Marktpartijen nemen deze verwachting op in het balanceringsprogramma en kunnen bij afwijkingen tussen de opgegeven verwachting en de werkelijk geleverde of ingevoede hoeveelheden per onbalansverrekeningsperiode te maken krijgen met onbalanskosten.

De wijzigingsrichtlijn beoogt met energiedelen voor afnemers veerkracht te creëren tegen de effecten van hoge en volatiele prijzen en ook minder (financieel) draagkrachtige consumenten meer mogelijkheden te geven.³⁸ Daar staat tegenover dat (het faciliteren van) energiedelen ook kosten veroorzaakt die naar verwachting voor een groot deel weer bij afnemers die energiedelen terecht zullen komen.

Bij de uitwerking van dit wetsvoorstel is getracht om het delen van energie voorspelbaar en uitvoerbaar te houden waardoor de kosten voor het delen van energie kunnen worden beperkt.

De sector heeft in NVDE³⁹-verband waarin netbeheerders, leveranciers, energiegemeenschappen en producenten van duurzame energie samenwerken, uitgewerkt hoe energiedelen met vrije leverancierskeuze zou kunnen werken. Deze uitwerking is opgenomen in het wetsvoorstel. Een belangrijk kenmerk van het NVDE-model is dat elektriciteit wordt gedeeld op basis van een tussen de energiegever en energieontvanger overeengekomen percentage van de invoeding door de energiegever per onbalansverrekenperiode. De energiegever en de energieontvanger spreken dus af welk deel van de invoeding zal worden gedeeld. De energiegever en de energieontvanger kunnen zelf dit percentage bepalen. Dit wordt vastgelegd in een overeenkomst en door de aangewezen actieve afnemer of de organisator van energiedelen doorgegeven aan de systeembeheerder die hiervoor een contactpunt moet inrichten. De energiegever en -nemer kunnen dit percentage desgewenst aanpassen en moeten dit dan doorgeven aan de systeembeheerder. Het aanpassen en verwerken van dit percentage moet worden verwerkt in de systemen van de systeembeheerder. Het ligt voor de hand om de systeembeheerder hiervoor een redelijke termijn (ten minste één werkdag) te gunnen.

Alle elektriciteit die gedeeld wordt (dus het afgesproken deel van de invoeding) gaat over naar de energieontvanger. De elektriciteit die hij in dat kwartier direct verbruikt (gelijktijdig verbruik) wordt niet geleverd door de leverancier van de energieontvanger. De elektriciteit die de energieontvanger in dat kwartier niet zelf niet nodig heeft wordt door de energieontvanger 'teruggeleverd' aan zijn leverancier. Dit wordt ook wel virtuele teruglevering genoemd. Met deze manier van energiedelen lijkt het alsof een deel van de opwekcapaciteit van de energiegever (bijv. zonnepanelen) op het dak van de energieontvanger is geplaatst.

De gekozen uitwerking maakt energiedelen qua inkoop en balancering voorspelbaarder en reduceert daarmee onzekerheid en kosten:

1. De leverancier van de energiegever kan de invoeding die hij normaal verwacht corrigeren met de percentages die vooraf bekend zijn. Hij weet dus hoeveel er minder wordt teruggeleverd.
2. De leverancier van de energieontvanger kan op basis van de invoedgegevens van de energiegever en het afgesproken deelpercentage voorspellen hoeveel energie er naar verwachting wordt gedeeld. Hij weet dus hoeveel elektriciteit hij minder hoeft in te kopen.
3. De energieontvanger heeft een prikkel om de elektriciteit die wordt gedeeld zo veel als mogelijk zelf te verbruiken. Voor de elektriciteit die hij zelf niet verbruikt krijgt hij een redelijke terugleververgoeding, maar deze vergoeding zal normaal gesproken een stuk lager zijn dan het

³⁸ Zie overweging nr. 22 van de gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn.

³⁹ Nederlandse Vereniging Duurzame Energie.

leveringstarief dat hij betaalt aan zijn leverancier en mogelijk ook minder dan de vergoeding die hij heeft afgesproken met de energiegever. Hij heeft dus een belang om een zo groot mogelijk deel van de gedeelde elektriciteit ook direct (in dat kwartier) te gebruiken. Dit is vergelijkbaar met afnemers die zelf elektriciteit opwekken, wanneer de salderingsregeling wordt afgeschaft.⁴⁰

Het voordeel van het voorgestelde model voor energiedelen is ook dat actieve afnemers die energiedelen eenvoudig deellovereenkomsten kunnen aangaan met verschillende afnemers. Een energiegever die een overeenkomst heeft om bijvoorbeeld 50% van zijn ingevoede elektriciteit te delen kan bijvoorbeeld nog een energiedeellovereenkomst aangaan met een andere energieontvanger voor het overige deel van zijn invoeding (of een deel daarvan). Een energiegever kan ook 10 overeenkomsten aangaan met verschillende energieontvangers, bijvoorbeeld allemaal voor 10% van zijn invoeding, of in een andere verhouding, mits hij niet meer deelt dan 100% van zijn invoeding. Ook een energieontvanger kan met verschillende energiegevers energiedeellovereenkomsten afsluiten. Een supermarkt kan bijvoorbeeld met 100 bewoners in de wijk overeenkomsten aangaan voor het afnemen van gedeelde energie. Omdat voor elke deellovereenkomst duidelijk is welk deel van de door die buurtbewoner ingevoede elektriciteit gedeeld wordt kan relatief eenvoudig worden vastgesteld hoeveel elektriciteit er totaal per kwartier met deze supermarkt gedeeld is.

Het wetsvoorstel gaat voor energiedelen uit van dit NVDE-model en dus van een overeengekomen deelpercentage van de door de energiegever ingevoede elektriciteit. Dit is opgenomen in artikel 2.30, vierde lid, van dit wetsvoorstel. Alle energieleveranciers moeten aan het delen van energie op basis van dit model meewerken. Leveranciers kunnen naast deze in het wetsvoorstel voorgeschreven vaste verdeelsleutel ook andere verdeelsleutels faciliteren, bijvoorbeeld variabele of dynamische verdeelsleutels, maar dit is niet verplicht. Variabele of dynamische verdeelsleutels worden niet gefaciliteerd door de systeembeheerder en kunnen daarom alleen worden gebruikt bij energiedelen tussen eindafnemers die klant zijn bij dezelfde leverancier, of indien leveranciers hierover onderling afspraken maken. Een leverancier kan dan achteraf op basis van meetgegevens van haar klanten de uitgewisselde elektriciteit administratief verwerken. De leverancier loopt wanneer het gaat om energiedelen tussen eigen afnemers ook geen onbalansrisico.

Organisator van energiedelen

Energiedelen is ook voor de actieve afnemers zelf administratief complex, zeker voor actieve afnemers die elkaar minder goed kennen. Zij moeten een vertegenwoordiger (een van hen) aanwijzen die de overeenkomst en het afgesproken deelpercentage en andere gegevens doorgeeft aan de systeembeheerder. Zij moeten eventuele wijzigingen van deze overeenkomst of het percentage doorgeven. De energiegever zal in de meeste gevallen kosten in rekening brengen voor het delen van zijn energie, en dus periodiek een factuur moeten sturen. De energieontvanger moet deze betalen en als dit niet gebeurt zal de energiegever mogelijk incassomaatregelen willen nemen. Grotere energiegevers (geïnstalleerd vermogen boven de 10,8 kW voor een huishouden of meer dan 50 kW voor een appartementengebouw of energiegemeenschap) zijn gehouden aan een aantal maatregelen inzake consumentenbescherming o.a. inzake het informeren van de energienemer en het hanteren van een klachtenprocedure (artikel 2.30a van het wetsvoorstel). Het ligt daarom voor de hand dat eindafnemers die energie willen delen dit via een administratieve tussenpersoon zullen doen die hierin ondersteunt. In de herziene elektriciteitsrichtlijn wordt dit de 'organisator van energiedelen' genoemd. Bij energiedelen binnen een energiegemeenschap kan de energiegemeenschap zelf als organisator van energiedelen optreden. Bij of krachtens AMvB zullen

⁴⁰ Kamerstukken II 2023/24, 36 611, nr. 2 (Voorstel van wet tot wijziging van enkele wetten ter uitvoering van de beëindiging van de salderingsregeling voor elektriciteit en enkele technische wijzigingen).

er nadere eisen worden opgenomen voor de organisator van energiedelen, die o.a. zien op de tarieven en voorwaarden van de dienstverlening (artikel 2.30c, derde lid).

Energiebelasting

In de energiebelasting is de levering van elektriciteit via een aansluiting aan de verbruiker het primaire belastbare feit. De energieleverancier is, behoudens uitzonderingen, hierover belasting verschuldigd die hij op aangifte voldoet aan de Belastingdienst. In lijn met deze systematiek zouden huishoudens en bedrijven die zelfopgewekte elektriciteit delen, de facto energieleverancier worden en daardoor belastingplichtig voor de energiebelasting worden voor de levering van de gedeelde elektriciteit. Omdat veel huishoudens, bedrijven en overheidsinstellingen over eigen opwek beschikken, gaat dit potentieel om een enorme toename van het aantal belastingplichtigen. Deze nieuwe belastingplichtigen hebben veelal geen ervaring met of kennis van het doen van energiebelastingaangifte. Zij zouden worden geconfronteerd met administratieve lasten die gepaard gaan met het belastingplichtig worden voor de energiebelasting. Hiermee zou een groot beroep worden gedaan op het doenvermogen van deze huishoudens, bedrijven en instellingen. Bovendien zou de druk op de uitvoering en handhaving van de energiebelasting door de Belastingdienst significant toenemen. Het kabinet acht het daarom onwenselijk dat een dergelijke grote groep huishoudens en bedrijven belastingplichtig worden voor de energiebelasting. Om die reden stelt het kabinet voor om de belastingplicht neer te leggen bij de leverancier van de afnemer. Dit heeft een aantal belangrijke voordelen ten opzichte van de alternatieve belastingplichtigen die zijn overwogen: de systeembeheerder, de leverancier van de energiegever en de organisator van energiedelen.

Ten eerste zijn leveranciers professionele marktpartijen die bekend zijn met de energiebelasting. Zij zijn gewend om aangifte energiebelasting te doen. Het doen van aangifte energiebelasting past niet bij het doenvermogen van huishoudens, bedrijven en instellingen die daarmee onbekend zijn. Door de complexiteit van de energiebelasting en de aangifte bestaat het risico op het niet, niet juist of niet tijdig indienen van de aangifte, hetgeen kan leiden tot correcties, rente en boetes.

Ten tweede beschikt de leverancier van de energieontvanger over de benodigde data om de verschuldigde energiebelasting te berekenen. Op grond van het in onderhavig wetsvoorstel voorgestelde artikel 3.63a, vierde lid, van de Energiewet, dient de systeembeheerder ten minste maandelijks de leveringsdata per allocatiepunt te communiceren met de leverancier die op dat allocatiepunt staat geregistreerd. Deze informatie wordt gebruikt om de hoogte van de virtuele teruglevering tussen de energieontvanger en diens leverancier vast te stellen. Over de hoeveelheid elektriciteit die is geleverd door de energiegever aan de energieontvanger in het kader van energiedelen is, voor zover deze door de energieontvanger is gebruikt, energiebelasting verschuldigd door de leverancier van de energieontvanger. De leverancier van de energiegever beschikt over de benodigde leveringsdata. De leverancier van de energiegever beschikt niet over de verbruiksgegevens van de energieontvanger. Het toepasselijke energiebelastingtarief hangt af van het verbruik.

Ten derde heeft de leverancier van de energieontvanger een directe relatie met die energieontvanger als eindafnemer van de elektriciteit. In de energiebelasting wordt gepoogd zo dicht mogelijk op het verbruik te belasten. De leverancier kan de door hem verschuldigde energiebelasting via zijn bestaande facturatie innen bij de eindafnemer. Overigens is de leverancier vrij om voor het energiedelen een afzonderlijk facturatieproces te regelen. De systeembeheerder en de leverancier van de energieontvanger hebben geen directe relatie met de eindafnemer.

Tot slot is van belang dat de leverancier van de energieontvanger zicht heeft op de hoeveelheid geleverde elektriciteit die hij (i) zelf heeft geleverd en (ii) is geleverd in het kader van energiedelen. Daardoor kan hij de totaal verschuldigde energiebelasting, over de door hemzelf geleverde elektriciteit én over de geleverde elektriciteit in het kader van energiedelen, correct berekenen. De energiebelasting kent een degressieve tariefssystematiek. Als de hoeveelheid geleverde elektriciteit op jaarbasis meer dan 10.000 kWh bedraagt, zijn er verschillende tarieven van toepassing. Wanneer een afnemer gedurende een periode van twaalf maanden van

verschillende partijen elektriciteit geleverd krijgt, zouden die partijen niet in staat zijn op een correcte manier de tariefschijven te doorlopen. Immers, zij weten niet hoeveel elektriciteit de energieontvanger van andere partijen geleverd heeft gekregen. Om tot een correcte vaststelling van de verschuldigde energiebelasting te komen, zal de energieontvanger in een dergelijk geval een teruggaveverzoek bij de Belastingdienst moeten indienen. Door de belastingplicht neer te leggen bij de energieleverancier van de afnemer is alle benodigde leveringsdata voor een correcte vaststelling van de verschuldigde energiebelasting in één hand. De leverancier kan op de eindfactuur de schijven correct toepassen en, indien nodig, correcties maken in de verschuldigde energiebelasting.

Met het belastingplichtig maken van de leverancier van de energieontvanger bij energiedelen wordt geborgd dat energiebelasting wordt geheven zonder dat dit leidt tot een potentieel enorme toename in het aantal belastingplichtigen voor de energiebelasting. Verder wordt hiermee voorkomen dat een groot beroep wordt gedaan op het doenvermogen van huishoudens, bedrijven en overheidsinstellingen en dat deze groepen worden geconfronteerd met administratieve lasten vanwege de belastingplicht. Tot slot wordt voorkomen dat de uitvoering en handhaving van de energiebelasting door de Belastingdienst onder druk komt te staan. De voorgestelde wijzigingen in de energiebelasting zijn daarom doeltreffend en doelmatig. Het belastingplichtig worden van de leverancier van de energieontvanger voor de levering van gedeelde elektriciteit zorgt voor extra administratieve lasten voor die leveranciers. De omvang van die lasten bedraagt **[PM wordt na de consultatie toegevoegd, zie ook paragraaf 4 van deze toelichting]**.

Dit onderdeel van het wetsvoorstel kwalificeert niet als een fiscale regeling. Er wordt immers niet voorzien in een verlaging of vrijstelling van de verschuldigde energiebelasting. Derhalve wordt niet voorzien in een separate evaluatie. De wijzigingen in de energiebelasting worden betrokken bij de reguliere periodieke evaluatie van de energiebelasting. De eerstvolgende evaluatie is voorzien voor 2027.

Flexibiliteit in het elektriciteitssysteem

Taken van systeembeheerders

De gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn en de gewijzigde Elektriciteitsverordening bevatten bepalingen ten aanzien van transparantie voor systeemgebruikers over de situatie op het transmissie- of distributiesysteem voor elektriciteit ten aanzien van onder andere beschikbare transportcapaciteit en ontstane netcongestie op hun systemen. De systeembeheerders dienen hierbij aan te geven of er in gebieden met congestie aansluitingen mogelijkheden zijn tot flexibele aansluitingen. Ook moeten de systeembeheerders hun gebruikers periodiek informeren over de status en behandeling van hun aansluitverzoeken. Deze verplichtingen zijn in het wetsvoorstel opgenomen, ter wijziging van artikel 3.38 van de Energiewet. Deze transparantie bieden de systeembeheerders in Nederland reeds in de praktijk. De bepalingen uit het wetsvoorstel zorgen ervoor dat het proces van inzichtverschaffing in de situatie op de transmissie- en distributiesystemen wordt geformaliseerd. In Nederland werken de transmissie- en distributiesysteembeheerders al enige tijd gezamenlijk aan het transparant maken van de situatie op hun systemen: sinds het tweede kwartaal van 2024 middels het dashboard "Stand van uitvoering" en sinds twee jaar middels de capaciteitskaart. Het dashboard en de capaciteitskaart worden nog met meer inzichten uitgebreid. De informatie op de capaciteitskaart kent een maandelijks update, het dashboard wordt elk half jaar geactualiseerd. Een kortere actualisatiecyclus is niet logisch omdat de ontwikkelingen ten aanzien van bijvoorbeeld gerealiseerde systeemuitbreidingen niet dermate snel gaan. Het voorgestelde artikel 3.38, vijfde lid, onderdeel e, betreft implementatie van artikel 31, derde lid, bis, van de gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn en gaat over het aanvraagproces voor een nieuwe aansluiting: een aanvraag moet digitaal kunnen worden ingediend. In Nederland is dit al mogelijk, waarmee deze aanpassing van de Energiewet geen materiële gevolgen heeft voor de processen bij transmissie- en distributiesysteembeheerders.

In het kader van flexibiliteitsoplossingen biedt het wetsvoorstel transmissie- en distributiesysteembeheerders de ruimte om in een situatie van structurele congestie een contract

aan te bieden, waarbij niet de volledige vaste transportcapaciteit wordt aangeboden en de transportcapaciteit op de aansluiting fysiek kan worden beperkt (flexibele aansluitovereenkomst, wijziging van artikel 3.38, vijfde lid, onderdeel b). Indien nodig kan de hoeveelheid elektriciteit die via de aansluiting op het transmissie- of distributiesysteem wordt ingevoerd of daarvan kan worden afgenomen tijdelijk worden beperkt. Dit gebeurt middels een zogeheten capaciteitsbeheersingssysteem. Voor deze contractvorm worden aanvullende eisen gesteld over onder meer de technische inrichting van de aansluiting. Deze aanvullende eisen zijn opgenomen in het voorgestelde nieuwe onderdeel d van artikel 3.38, vijfde lid. Aangezien het gaat om eisen die het systeem direct raken, is het aan de transmissie- en distributiesysteembeheerders om de bijhorende voorwaarden vorm te geven, rekening houdend met de technische omgeving. Onderdeel hiervan is ook de certificering van installateurs voor de installatie van het capaciteitsbeheersingssysteem. Dit gebeurt in methoden en voorwaarden die door de ACM moeten zijn goedgekeurd (zie artikel 3.119 Energiewet).

In Nederland kennen we op dit moment de zogenoemde *non-firm* ATO: een aansluit- en transportovereenkomst (ATO) die niet op elke moment van de dag recht geeft op transportcapaciteit. Op deze wijze worden piekmomenten op het elektriciteitssysteem niet verder belast. In de aansluit- en transportovereenkomst kunnen sancties worden opgenomen in geval de aangeslotene toch meer dan de gecontracteerde transportcapaciteit gebruikt. De nieuwe contractvorm biedt dus naast deze afgesproken beperking in het transportdeel van de overeenkomst ook een (fysieke) beperking in het aansluitdeel van de overeenkomst.

Beoordeling flexibiliteitsbehoeften

De vereiste uitrol van energie uit hernieuwbare bronnen vereist een toenemende beschikbaarheid van flexibiliteitsoplossingen om de integratie ervan in het systeem te waarborgen. Ook is de beschikbaarheid van flexibiliteitsopties vereist om het elektriciteitssysteem in staat te stellen zich aan te passen aan de diverse vormen van elektriciteitsopwekking en – verbruik over de diverse tijdsperiodes van een dag. Om de niet-fossiele flexibiliteit te bevorderen schrijft de bij het EMD-pakket gewijzigde Elektriciteitsverordening (artikel 19 sexies) voor dat regulerende instanties of andere door de lidstaten aangewezen autoriteit of entiteit periodiek de behoefte aan flexibiliteit in het elektriciteitssysteem op nationaal niveau beoordelen op basis van de input van de transmissie- en distributiesysteembeheerders en een gemeenschappelijke Europese methode waarover een openbare raadpleging wordt gehouden en die door Acer wordt goedgekeurd. Bij de beoordeling van de flexibiliteitsbehoeften van het elektriciteitssysteem moet rekening worden gehouden met alle bestaande en geplande investeringen, met inbegrip van bestaande assets die nog niet op het net zijn aangesloten, met betrekking tot flexibiliteitsmiddelen zoals flexibele elektriciteitsopwekking, interconnectoren, vraagrespon, energieopslag of de productie van hernieuwbare brandstoffen, gelet op de noodzaak om het energiesysteem koolstofvrij te maken. De bevoegdheden die nodig zijn voor de ACM ter uitvoering van artikel 19 sexies, dat betrekking heeft op het tweejaarlijks flexibiliteitsverslag zullen nader worden uitgewerkt middels (een wijziging van) de ministeriële regeling onder de Energiewet (grondslag: artikel 3.23 en artikel 5.1, derde lid, van de Energiewet).

Leveringszekerheid

Voor het geval de leveringszekerheid van elektriciteit niet meer op orde is, bevatten de artikelen 20 tot en met 27 van de Elektriciteitsverordening (hoofdstuk IV Bevoorradingszekerheid) de voorwaarden waaronder lidstaten maatregelen mogen treffen. Artikel 21, derde lid, van de verordening geeft aan dat het strategische reserve de voorkeur heeft boven andere, ingrijpender vormen van capaciteitsmechanismen. De mogelijkheid voor het inrichten van een strategische reserve is opgenomen in artikel 5.12 van de Energiewet. Met een strategische reserve wordt bedoeld het door producenten op contractuele basis beschikbaar houden van een hoeveelheid elektrisch vermogen met als doel deze beschikbaar te stellen aan de transmissiesysteembeheerder bij al dan niet onverwachte gebeurtenissen die de continuïteit van de elektriciteitsvoorziening in

gevaar brengen. Dit kan bijvoorbeeld uitbedrijfname van elektriciteitscentrales zijn of juist extra elektriciteitsvraag van afnemers.

Uit artikel 21 van de gewijzigde Elektriciteitsverordening blijkt dat een strategische reserve één van vormen van een capaciteitsmechanisme is die door een lidstaat kan worden ingevoerd. Een capaciteitsmechanisme is een tijdelijke maatregel die kan worden ingevoerd om te garanderen dat de vraag naar elektriciteit onder alle omstandigheden kan worden gedekt, ook tijdens extreme pieken in de vraag of tekorten in het aanbod. Alhoewel de (uit het EMD-pakket voortvloeiende) wijziging van artikel 21, eerste lid, van de Elektriciteitsverordening dit niet noodzakelijk maar wel mogelijk maakt, wordt ervoor gekozen om artikel 5.12 uit te breiden naar alle vormen van capaciteitsmechanismen. Inzet van een capaciteitsmechanisme houdt in dat partijen een financiële vergoeding krijgen voor het beschikbaar houden van productiecapaciteit of vermindering van de vraag (demand-side response). Deze uitbreiding biedt de Energiewet een ruimere mogelijkheid om de leveringszekerheid te waarborgen indien dit nodig zou blijken.

In lijn met de huidige formulering van artikel 5.12 is bij de voorgestelde verbreding gekozen voor een opdracht aan de transmissiesysteembeheerder. Deze keuze is onder meer ingegeven door de ervaringen in andere Europese landen die reeds een breder capaciteitsmechanisme in werking hebben of besluitvorming daarover voorbereiden. Ook inhoudelijk ligt deze keuze voor de hand gelet op het feit dat de transmissiesysteembeheerder de voor de inrichting van een capaciteitsmechanisme benodigde informatie beschikbaar heeft of kan verkrijgen en de taak ook aansluit bij zijn bestaande taken en verantwoordelijkheden. De keuze impliceert dat artikel 5.12 zich vooralsnog niet richt op decentrale vormen van capaciteitsmechanismen terzake waarvan het niet voor de hand ligt dat de transmissiesysteembeheerder bij de invulling daarvan een rol krijgt. Ook andere mogelijke vormen van capaciteitsmechanismen waarbij de transmissiesysteembeheerder geen rol speelt worden vooralsnog niet mogelijk gemaakt door artikel 5.12.

3.2.2 Gewijzigde REMIT

De uit het EMD-pakket volgende wijzigingen voor REMIT richten zich op versterkte Europese en regionale samenwerking in het toezicht op de groothandelsmarkt voor energie. Uitvoering van REMIT in de nationale wet- en regelgeving is nodig van de bepalingen wat betreft informatie-uitwisseling tussen de ACM en andere instellingen, de mogelijkheid van het overdragen van taken en verantwoordelijkheden van de ACM aan Acer of andere NRI's, de onderzoeksbevoegdheden van Acer op Nederlands grondgebied, bijstand van de ACM hierbij en de handhavingsbevoegdheden van de ACM tegen overtredingen van REMIT.

Informatie-uitwisseling

Op grond van de gewijzigde REMIT moet de ACM gegevens en inlichtingen aan Acer, de Europese Autoriteit voor effecten en markten (hierna: ESMA), de Autoriteit Financiële Markten (hierna: AFM⁴¹), de nationale belastingdienst en Eurofisc⁴² kunnen verstrekken.⁴³ Op dit moment bestaat er een wettelijke grondslag voor de ACM om inlichtingen en gegevens te verstrekken aan Acer, de AFM en de Belastingdienst. De bevoegdheidsgrondslag voor gegevensverstrekking aan de AFM en Belastingdienst is neergelegd in artikel 7, derde lid, aanhef en onder a van de Instellingswet ACM en verder uitgewerkt in artikel 1, eerste lid, aanhef en onder c en t van de Regeling gegevensverstrekking ACM 2019. De bevoegdheidsgrondslag om gegevens te verstrekken aan Acer volgt uit artikel 5.25, eerste lid, van de Energiewet.

Genoemde bepalingen uit de Instellingswet ACM en de Energiewet bevatten thans geen specifieke bevoegdheidsgrondslag op basis waarvan de ACM inlichten en gegevens kan delen met de

⁴¹ Zie artikel 1:25, tweede lid, Wet op het financieel toezicht.

⁴² Eurofisc is een Europees samenwerkingsnetwerk waarin belastingdiensten van alle EU-lidstaten informatie delen om grensoverschrijdende btw-fraude tegen te gaan. De juridische basis voor Eurofisc ligt in EU-Verordening nr. 904/2010, die administratieve samenwerking en fraudebestrijding op btw-gebied regelt. Alle 27 EU-lidstaten nemen momenteel deel aan het netwerk.

⁴³ Zie artikel 1, derde lid; artikel 9 derde lid; en artikel 16, tweede en derde lid, punt a en e van de gewijzigde REMIT-Verordening.

Europese instanties ESMA of Eurofisc. Dit wetsvoorstel voorziet daarom in een bevoegdheidsgrondslag in de Energiewet op basis waarvan de ACM naast met Acer ook informatie kan uitwisselen met de Europese instanties ESMA en Eurofisc. Dit wordt gedaan door wijziging van artikel 5.25, eerste lid, van de Energiewet.

Delegatie van taken en verantwoordelijkheden van de ACM naar Acer of andere NRI

De gewijzigde REMIT geeft de ACM, met instemming van de gedelegeerde, de bevoegdheid om taken en verantwoordelijkheden die REMIT haar toekent aan Acer of aan een andere NRI te delegeren. Een dergelijke overdracht van taken of verantwoordelijkheden door de ACM aan een andere NRI of Acer kan van meerwaarde zijn bij het toezicht op grensoverschrijdende zaken. Zo kan bijvoorbeeld dubbel werk voorkomen worden en de lasten voor marktdeelnemers verminderd worden door rapportagebevoegdheden over te dragen aan een andere NRI of Acer. REMIT zelf bevat geen nadere regels of beperkingen voor NRI's om delegatieovereenkomsten met Acer of andere NRI's onder REMIT te sluiten. Wel geeft de gewijzigde REMIT lidstaten de mogelijkheid om op nationaal niveau voorwaarden aan deze delegatiebevoegdheid van de NRI te verbinden of de werkingssfeer van de delegatie beperken tot wat nodig is voor een doeltreffend toezicht op marktdeelnemers of marktdeelnemersgroepen in grensoverschrijdende situaties.

Voorgesteld wordt om invulling te geven aan genoemde mogelijkheid voor lidstaten om nadere regels te stellen ten behoeve van delegatie onder REMIT. Bij algemene maatregel van bestuur zal worden afgebakend welke taken of verantwoordelijkheden onder REMIT zich lenen voor overdracht aan Acer of een andere NRI om een doeltreffend toezicht op marktdeelnemers of marktdeelnemersgroepen in grensoverschrijdende situaties mogelijk te maken. Het voornemen is om het overdragen van toezichtsbevoegdheden, zoals het uitvoeren van een inspectie ter plaatse of het afnemen van verklaringen, aan Acer of een andere NRI mogelijk te maken, omdat dit nodig kan zijn voor een effectief toezicht op marktdeelnemers of marktdeelnemersgroepen in grensoverschrijdende gevallen. Bijvoorbeeld wanneer marktdeelnemers of marktdeelnemersgroepen betrokken zijn bij handelingen op de nationale groothandelsmarkt maar buiten Nederland zijn gevestigd of mogelijk relevante informatie buiten Nederland bewaren.

Voor handhavingsbevoegdheden, zoals sanctiebevoegdheden, ligt dit anders. Voor Acer geldt in ieder geval dat REMIT uitdrukkelijk geen sanctiebevoegdheden aan deze instantie toekent en Acer hier dus ook niet mee kan worden belast door een NRI. Ook praktisch gezien is dit niet uitvoerbaar omdat er geen bepalingen zijn voor het toepasselijk recht of rechterlijke toetsing. Het overdragen van handhavingsbevoegdheden aan een andere NRI is juridisch gecompliceerd en wordt voorts vooralsnog niet nodig geacht om een effectief toezicht mogelijk te maken in grensoverschrijdende situaties.

Uit dit alles volgt dat andere NRI's en Acer de ACM op basis van de gewijzigde REMIT zo nodig bijstand zullen verlenen tijdens een onderzoek en het voornemen is om de ACM toe te staan ook toezichtsbevoegdheden over te dragen aan een andere NRI of Acer. Vervolgens kan de ACM na afronding van een onderzoek zo nodig handhavend optreden en bijvoorbeeld sancties opleggen voor geconstateerde overtredingen die op de nationale groothandelsmarkt zijn begaan, ongeacht waar de betrokken marktdeelnemer is gevestigd. Tot slot kunnen op basis van dit wetsvoorstel bij of krachtens algemene maatregel van bestuur nadere voorwaarden of procedurevoorschriften worden gesteld. Dit is ook op een later moment mogelijk wanneer de gewijzigde REMIT al enige tijd van kracht is en er praktische ervaring met de delegatiemogelijkheid uit REMIT is opgedaan.

Toezichtsbevoegdheden van Acer in Nederland

Op grond van de gewijzigde REMIT krijgt Acer de bevoegdheid om inbreuken op REMIT te onderzoeken indien (a) handelingen worden of zijn uitgevoerd met betrekking tot voor de groothandel bestemde energieproducten met levering in ten minste twee lidstaten (b) de bevoegde NRI niet tijdig op verzoek van Acer een onderzoek start naar een vermoede inbreuk, indien sprake is van een overtreding met grensoverschrijdende gevolgen, of (c) de NRI aan Acer verzoekt om zijn bevoegdheden uit te oefenen met betrekking tot handelingen met een grensoverschrijdende dimensie.

Om vermoedelijke inbreuken te onderzoeken krijgt Acer in de gewijzigde REMIT diverse toezichtsbevoegdheden toegekend. Ten eerste geeft de gewijzigde REMIT Acer de bevoegdheid ter plaatse onderzoek te doen. Ten tweede geeft REMIT Acer de bevoegdheid om informatie te verzoeken. Ten derde is Acer bevoegd tot het afnemen van verklaringen. Ten behoeve van het eerste punt, de inspecties ter plaatse, mag Acer al dan niet vooraf aangekondigde bedrijfsbezoeken verrichten en ook particuliere gebouwen inspecteren indien er een redelijke verdenking is dat daar bedrijfsgegevens worden gehouden. Indien op grond van het nationale recht voor een inspectie ter plaatse een toestemming van een nationale gerechtelijke instantie benodigd is, dient Acer die aan te vragen. Met dit wetsvoorstel wordt een artikel 5.17c aan de Energiewet toegevoegd dat regelt dat voor een inspectie van een woning of ander particulier gebouw van een directeur, manager of ander personeelslid van een bij het onderzoek betrokken onderneming, voorafgaande toestemming van de rechter-commissaris is vereist. Dit geschiedt via een verzoek tot machtiging van Acer waarna de rechter-commissaris, belast met de behandeling van strafzaken van de rechtbank Rotterdam, dit verzoek toetst.

Bijstand van de ACM aan Acer of nationaal regulerende instanties

Om de onderzoeksbevoegdheden van Acer in de praktijk goed vorm te geven zijn er in de gewijzigde REMIT bepalingen opgenomen die zien op de samenwerking en bijstand tussen de ACM, andere NRI's en Acer. Voor de toezichtsbevoegdheden van Acer geldt dat de nationale regulerende instanties, in Nederland dus de ACM, Acer bijstand moeten verlenen tijdens een onderzoek.⁴⁴ De ACM moet op verzoek van Acer of op eigen verzoek bijstand verlenen bij een inspectie ter plaatse. Voorts moet de ACM, wanneer een persoon zich tegen de inspectie verzet, bijstand verlenen zodat Acer de inspectie uit kan oefenen en indien passend een beroep doen op de politie of een gelijkwaardige rechtshandhavingsautoriteit. De ACM moet Acer ook bijstand verlenen bij een verzoek om informatie. Zo stelt de gewijzigde REMIT dat de ACM, indien een persoon geen gevolg geeft aan een verzoek om informatie van Acer, de nodige bijstand moet verlenen om nakoming te verzekeren, onder meer door geldboetes op te leggen overeenkomstig het nationale recht. Ook kan de ACM bijstand verlenen aan Acer bij ondervragingen. Om invulling aan deze bijstandsbepalingen uit REMIT te geven voorziet het wetsvoorstel in een nieuwe bepaling in de Energiewet, artikel 5.17a, dat toezichthoudende ambtenaren van de ACM belast zijn met het verlenen van bijstand aan Acer bij uitvoering van inspecties, het opvragen van informatie en het afnemen van verklaringen.

Daarnaast bevat de gewijzigde REMIT een bepaling dat NRI's en Acer elkaar bijstand verlenen tijdens een onderzoek. Ook kan een NRI onderzoeksbevoegdheden delegeren aan Acer of een andere NRI. Gelet hierop geeft het wetsvoorstel, met toevoeging van artikel 5.17b aan de Energiewet, toezichthoudende ambtenaren van de ACM de bevoegdheid om, bij een verzoek daartoe van Acer of een andere NRI, namens en voor rekening van deze toezichthouder een inspectie te verrichten of een verklaring af te nemen. Daarbij maken de toezichthoudende ambtenaren van de ACM gebruik van de nationale bevoegdheden in de Instellingswet ACM en de Algemene wet bestuursrecht. Toezichthoudende ambtenaren van de ACM kunnen ook bijstand verlenen om nakoming af te dwingen van verzoeken om informatie van een andere NRI aan in Nederland gevestigde partijen. Tot slot regelt het wetsvoorstel dat toezichthoudende ambtenaren van de ACM een taak of verantwoordelijkheid voor een andere NRI kunnen uitvoeren wanneer deze op grond van REMIT aan de ACM is gedelegeerd.

Handhavingsbevoegdheden Acer onder REMIT

Acer is op grond van de regels uit de voormalige en de gewijzigde REMIT niet bevoegd tot het handhaven van inbreuken op het verbod op marktmanipulatie, het gebod voorwetenschap te publiceren en het verbod op handel op voorwetenschap. Acer kan enkel toezicht houden en onderzoek doen naar inbreuken op die verboden of geboden. De handhaving van inbreuken op de verordening blijft, ook onder de gewijzigde REMIT-regels, bij de NRI's liggen.

Om Acer in staat te stellen effectief toezicht te kunnen houden is in de bij het EMD-pakket gewijzigde REMIT wel de bevoegdheid opgenomen voor Acer om een last onder dwangsom te kunnen opleggen aan (rechts)personen die zich niet onderwerpen aan een inspectie ter plaatse van

⁴⁴ Zie artikel 13 sexies REMIT.

Acer. Voorts is Acer bevoegd tot het opleggen van een last onder dwangsom aan (rechts)personen die niet het informatieverzoek van Acer (tijdig) beantwoorden. Het besluit tot oplegging van deze dwangsom kan worden aangevochten bij het Hof van Justitie van de Europese Unie. Dat besluit kan alleen door deze rechterlijke instantie worden getoetst. De tenuitvoerlegging van de last onder dwangsom gebeurt in Nederland overeenkomstig de toepasselijke nationale voorschriften.

Nederland moet op grond van artikel 13 decies, tweede lid, van REMIT een nationale instantie aanwijzen die verantwoordelijk wordt voor de inning van de door Acer opgelegde last onder dwangsom en dit melden bij Acer en het Hof van Justitie van de Europese Unie. De ACM is de meest geschikte partij om deze taak tot inning op zich te nemen. Ten eerste is de ACM, op grond van artikel 5.1, eerste lid, van de Energiewet, de nationale regulerende instantie onder REMIT in Nederland en ligt het toezicht en de handhaving van overtredingen van REMIT bij de ACM. Door deze institutionele positie ligt het voor de hand dat de ACM met deze taak belast wordt. Ten tweede is een individuele en onafhankelijke beoordeling van de last onder dwangsom opgelegd door Acer niet meer aan de orde. Artikel 13 decies, tweede lid, van de gewijzigde REMIT stelt immers dat enkel de authenticiteit van de titel geverifieerd mag worden. Het kabinet ziet daarom geen bezwaren om deze taak bij een zelfstandig bestuursorgaan te beleggen. Er is daarom voor gekozen om in het wetsvoorstel, met toevoeging van artikel 5.21a aan de Energiewet, de ACM als nationale instantie voor inning van de last onder dwangsom voor Acer aan te wijzen. Een door Acer genomen besluit tot oplegging van een dwangsom vormt op grond van de gewijzigde REMIT een executoriale titel en kan aan de ACM worden overhandigd, waarna de ACM de authenticiteit van het besluit toetst en zij vervolgens het besluit volgens de toepasselijke nationale procedurevoorschriften van de betrokken lidstaat ten uitvoer legt.

Handhavingsbevoegdheden ACM onder REMIT

Handhaving van de kernartikelen van REMIT blijft bij de nationale regulerende instanties, waaronder de ACM, belegd. Dit geldt zowel voor de handhaving van nationale overtredingen als overtredingen met grensoverschrijdende gevolgen waar Acer onderzoek naar heeft gedaan. Wat betreft dat laatste stelt artikel 13, elfde lid, van de gewijzigde REMIT dat Acer kan verlangen dat de ACM de nodige maatregelen neemt naar aanleiding van een onderzoeksrapport van Acer. Uiteraard blijft het de verantwoordelijkheid van de ACM dat er gehandhaafd wordt op basis van een gedegen onderzoeksrapport. REMIT belet de ACM niet om, indien nodig, het onderzoeksrapport van Acer aan te vullen.

Voor handhaving onder REMIT geldt momenteel een duaal stelsel; er kan zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk gehandhaafd worden. Daar is tijdens de implementatie van REMIT in 2013 voor gekozen omdat op grond van artikel 13, tweede lid, onderdelen f en g, van REMIT een rechter moet kunnen worden gevraagd om vermogensbestanddelen te bevriezen of in beslag te nemen of een tijdelijk verbod op beroepsuitoefening op te leggen. In het Nederlandse rechtstelsel zijn dit bevoegdheden die passen binnen een strafrechtelijke context. Op grond van de wijzigingsverordening REMIT wordt artikel 13 REMIT uitgebreid met een aantal andere geboden en verboden. Om ook hiervoor mogelijk te maken dat vermogensbestanddelen kunnen worden bevroren of in beslag genomen kunnen worden of een tijdelijk verbod op beroepsuitoefening opgelegd kan worden, wordt hiervoor met het wetsvoorstel artikel 2.66 van de Energiewet aangepast.

Artikel 18 van de gewijzigde REMIT stelt eisen aan de hoogte van de bestuursrechtelijke boetemaxima voor bestuurlijke geldboetes die op grond van inbreuken van REMIT opgelegd kunnen worden door de ACM. Hiervoor wordt voorgesteld om de boetebepaling in de Energiewet aan te passen. De gewijzigde REMIT stelt geen eisen aan de strafrechtelijke boetemaxima en de huidige boetemaxima onder de Wet economische delicten (WED) worden daarom met dit wetsvoorstel niet aangepast. Ingevolge artikel 21 bis, tweede lid, van de gewijzigde REMIT beoordeelt de Europese Commissie uiterlijk op 1 juni 2025 de doeltreffendheid van de invoering van strafrechtelijke sancties. De Europese Commissie kan daarbij ook een wetgevingsvoorstel indienen. Indien daaruit een verdere wijziging van REMIT volgt waarmee eisen worden gesteld aan de strafrechtelijke boetemaxima, dan zal worden bezien of en zo ja op welke wijze de WED zou moeten worden aangepast.

Bij de harmonisering van de bestuursrechtelijke boetemaxima onder artikel 18, vierde en vijfde lid, van de gewijzigde REMIT wordt ten eerste onderscheid gemaakt tussen natuurlijke personen en rechtspersoon bij het opleggen van bestuurlijke boetes.³ Ten tweede dienen de nationale bestuurlijke boetekaders voor REMIT in overeenstemming te worden gebracht met gespecificeerde minimale maximumboetes uit de gewijzigde REMIT. De minimale maximumboetes in REMIT zijn voorgeschreven voor overtredingen op (I) de verboden op handel met voorwetenschap (artikel 3 REMIT) en marktmanipulatie (artikel 5 REMIT), (II) de verplichting voor marktdeelnemers om voorwetenschap te openbaren (artikel 4 REMIT) en verplichtingen van personen die beroepshalve transacties tot stand brengen of uitvoeren (artikel 15 REMIT), en (III) de plicht voor marktpartijen tot gegevensverzameling (artikel 8 REMIT) en registratie bij de NRI's (artikel 9 REMIT).

Ten behoeve van de tenuitvoerlegging van de gewijzigde REMIT wordt in het wetsvoorstel onderscheid gemaakt tussen bestuurlijke boetes voor natuurlijke personen (voorgesteld artikel 5.21, vijfde lid, van de Energiewet) en voor rechtspersonen (voorgesteld artikel 5.21, zesde lid, van de Energiewet). Vervolgens schrijft het wetsvoorstel (door middel van een wijziging van artikel 5.21 van de Energiewet) de bestuurlijke boetehoogtes voor overtredingen onder de voornoemde overtredingen onder I, II en III voor. Hierbij wordt voldaan aan de voorgeschreven regels voor minimale boetemaxima onder de gewijzigde REMIT en worden waar mogelijk de bestaande boetecategorieën onder de Energiewet ongewijzigd gelaten. De bestaande boetebepaling voor recidive in de Energiewet wordt gehandhaafd en uitgebreid voor de nieuwe beboetbare bepalingen uit de gewijzigde REMIT. Hier is voor gekozen omdat in artikel 5.21, vierde lid, van de Energiewet voor overtredingen van REMIT op dit moment al een dergelijke recidivebepaling is opgenomen. Om ervoor te zorgen dat deze bevoegdheid behouden blijft is dit opgenomen in het wetsvoorstel (voorgesteld artikel 5.21, achtste lid, van de Energiewet).

Er gelden onder de gewijzigde REMIT geen voorgeschreven boetemaxima wat betreft de boetebevoegdheid van NRI's bij overtreding van artikel 7 quater (verstrekken van Ing-marktgegevens aan het Agentschap) of artikel 13 ter, vierde lid, (geen gevolg geven aan verzoek om informatie van Acer) van de gewijzigde REMIT. Voor artikel 7 quater wordt aangesloten bij de minimale boetemaxima die artikel 18 van de gewijzigde REMIT voorschrijft. Voor artikel 13 ter, vierde lid, wordt aangesloten bij de boetemaxima die gelden onder de Instellingswet ACM bij de uitoefening van vergelijkbare bevoegdheden op andere toezichtgebieden. Wat betreft het gebod onder artikel 5 bis, tweede lid, van de gewijzigde REMIT (in kennis stellen nationale regulerende instantie en Acer dat de marktdeelnemer zich met algoritmische handel bezighoudt), is ervoor gekozen geen boetebevoegdheid op te nemen. Dit schijft REMIT namelijk niet verplichtend voor.

Ten slotte schrijft artikel 18, zevende lid, van de gewijzigde REMIT omstandigheden voor waarmee de nationale regulerende instanties bij het bepalen van het soort en het niveau van de bestuursrechtelijke geldboetes en andere bestuursrechtelijke maatregelen, indien passend, rekening moeten houden. Zo moet de ACM bij het opleggen van boetes rekening kunnen houden met de omvang van winsten of verliezen die de voor de inbreuk verantwoordelijke persoon heeft gemaakt, respectievelijk vermeden, voor zover die kunnen worden bepaald. Er zit hierin wel overlap met de boetemaxima die volgen uit artikel 18, derde en vierde lid, van de gewijzigde REMIT. Immers zijn de boetemaxima, indien het direct of indirect financieel voordeel hoger is dan de boetemaxima genoemd in artikel 18, vierde lid en vijfde lid, gelijk aan het direct of indirect financieel voordeel. Dit is ook in het wetsvoorstel overgenomen. Een maximumboete gelijk aan het direct of indirect financieel voordeel lijkt, indien deze boven de boetemaxima zoals opgeschreven is in de toegevoegde leden vijf en zes van artikel 5.21, voldoende afschrikwekkend. Aan artikel 18, zevende lid, van de gewijzigde REMIT wordt, indien nodig, in de Boetebeleidsregel ACM 2014 verder uitvoering gegeven.

4. Gevolgen voor burgers en bedrijven

De richtlijn en verordeningen bevatten rechtstreekse verplichtingen voor marktdeelnemers op de elektriciteits- en gasmarkt. Deze rechtstreeks werkende verplichtingen vallen buiten de scope van het nationale beleid gericht op de vermindering van regeldruk. Tijdens de onderhandelingen heeft Nederland gestreefd naar zo efficiënt mogelijke bepalingen om hiermee de administratieve

verplichtingen zoveel mogelijk te beperken. Op basis van de verordeningen dient de Europese Commissie nog uitvoeringshandelingen vast te stellen. Nederland zal in de comitologieprocedure tot het vaststellen van deze uitvoeringshandelingen streven naar het zoveel mogelijk beperken van regeldruk voor marktpartijen. Onderstaand wordt uiteengezet wat de gevolgen van het wetsvoorstel zijn voor burgers en bedrijven.

4.1 Gevolgen voor burgers

4.1.1 Algemeen

De 'Aanwijzingen voor de regelgeving' vereisen het in kaart brengen van de lasten voor burgers. Het gaat dan om de lasten die direct voortvloeien uit het betreffende wetsvoorstel. Het gaat om de gevolgen voor (i) burgers die ingeschreven in de gemeentelijke basisregistratie en veertien jaar of ouder zijn, en (ii) georganiseerde burgers: instellingen zonder winstoogmerk zijnde stichtingen en verenigingen. In dit wetsvoorstel zijn verschillende gevolgen voor deze groep te onderscheiden, die hieronder kort worden besproken. De term 'burgers' kent de Energiewet zelf niet, maar zal veelal samenvallen met de 'huishoudelijke eindafnemer' of met de 'aangeslotene met een kleine aansluiting'. **[PM wordt na de consultatie toegevoegd]**

4.1.2 Wijze waarop rekening is gehouden met het doenvermogen

Vanuit het perspectief dat de burger de wet niet alleen moet 'kennen', maar hem ook moet 'kunnen' wordt op het wetsvoorstel een doenvermogenstoets uitgevoerd. Bij deze toets wordt aangesloten bij de doenvermogenstoets zoals deze is uitgevoerd ten behoeve van de Energiewet. **[PM wordt na de consultatie toegevoegd]**

4.2 Gevolgen voor bedrijven

[PM wordt na de consultatie toegevoegd]

4.3 Privacy-aspecten

[PM wordt na de consultatie toegevoegd]

5. Uitvoering

Vanaf het begin van de implementatie van het EMD-pakket is de samenwerking gezocht tussen de ministeries van Klimaat en Groene Groei en van Financiën, samen met de Belastingdienst, en ACM. Hierbij is getracht om ook vanaf het begin veel aandacht te hebben voor de uitvoering en handhaafbaarheid van het wetsvoorstel.

5.1 Uitvoerbaarheid- en handhaafbaarheidstoets ACM

ACM zal een uitvoerings- en handhavingstoets uitvoeren op het wetsvoorstel. Deze toets is opgeleverd op **[PM]** De belangrijkste uitkomsten van deze toetsen waren **[PM]**

5.2 Uitvoeringstoets Belastingdienst

De Belastingdienst zal vanuit haar verantwoordelijkheid van de Wet belastingen op de milieugrondslag kijken naar de uitvoerbaarheid van het wetsvoorstel. Deze toetsen zijn opgeleverd op **[PM]**. De belangrijkste uitkomsten van deze toetsen waren **[PM]**

6. Toezicht, handhaving en sanctionering

De ACM wordt, net zoals nu ook het geval is, als NRI primair belast met het toezicht op de naleving en handhaving van de gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn, Elektriciteitsverordening, de gewijzigde REMIT en de gewijzigde Acer-verordening. Dit vereist geen aanpassingen in de Energiewet, deze taken zijn reeds vastgelegd in artikel 5.1 van de Energiewet.

De meeste bevoegdheden die voor het toezicht op de naleving en handhaving van de nieuwe regels noodzakelijk zijn, zijn al in de Algemene wet bestuursrecht respectievelijk de Energiewet opgenomen. Zoals uit paragraaf 3.2.2 blijkt, zijn hiertoe in het wetsvoorstel een aantal aanvullingen opgenomen om de ACM in staat te stellen effectief toezicht op de energiegroothandelsmarkt te houden en de regels uit de gewijzigde REMIT adequaat te kunnen handhaven. Deze aanvullingen bestaan uit het creëren van een grondslag voor informatie-uitwisseling tussen de ACM met ESMA en Eurofisc; een delegatiegrondslag om nadere regels te stellen aan de mogelijkheid van de ACM om delegatieovereenkomsten te sluiten; het mogelijk maken voor de ACM om bijstand aan Acer of andere NRI's te verlenen bij inspecties en tot slot om de juiste bestuurlijke boetekaders en maatregelen ten behoeve van het REMIT-toezicht in te stellen.

In verband met gecoördineerde handhaving van REMIT en toepasselijke wet- en regelgeving voor de financiële markten, werken de ACM en de AFM reeds samen op basis van een sinds 2014 bestaand samenwerkingsprotocol.⁴⁵ De instrumenten die ACM kan toepassen bij overtreding van REMIT, zoals het opleggen van een bestuurlijke boete, last onder dwangsom of het geven van een bindende aanwijzing, heeft de AFM ook ter beschikking.

7. Reacties consultatie

[PM verwerken na internetconsultatie]

8. Overgangsrecht en inwerkingtreding

Artikel III voorziet in inwerkingtreding van het wetsvoorstel. In verband met de noodzaak van tijdige uitvoering van de richtlijn en de verordeningen is inwerkingtreding van de wet op zo kort mogelijke termijn aangewezen en wordt niet aangesloten bij een vast inwerkingtredingsmoment, zoals opgenomen in het kabinetsbeleid inzake vaste verandermomenten.⁴⁶

⁴⁵ Staatscourant 2014, nr. 14473.

⁴⁶ Kamerstukken II 2009/10, 29 515, nr. 309.

II. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel I

A (artikel 1.1 begripsbepalingen)

De definitie van onbalansverrekeningsperiode is nieuw. Op grond van de herziene Elektriciteitsrichtlijn zijn lidstaten van de Europese Unie verplicht om energiedelen mogelijk te maken binnen een tijdsbestek dat niet langer is dan de onbalansverrekeningsperiode (de bij het EMD nieuw ingevoegde artikel 15 bis, vierde lid, onderdeel a, van de Elektriciteitsrichtlijn), daartoe is een begripsomschrijving opgenomen. De onbalansverrekeningsperiode in Nederland is momenteel een kwartier.

B (artikel 2.2 meer marktdeelnemers op één aansluiting)

Ingevolge de Elektriciteitsrichtlijn moeten lidstaten aangeslotenen op het elektriciteitssysteem toestaan om meer dan één leverancier te contracteren. In artikel 2.2 zijn de voorwaarden neergelegd waaraan in een dergelijke situatie zal moeten worden voldaan om een deugdelijke registratie van de elektriciteitsstromen te borgen.

Met onderhavige wijziging wordt voorgesteld het opschrift aan te passen en een nieuw tweede lid in te voegen. In het tweede lid wordt voorgeschreven dat indien een actieve afnemer op zijn aansluiting een vraagresponsovereenkomst sluit met een marktdeelnemer die niet tevens zijn leverancier is, of die een overeenkomst sluit inzake het delen van energie, hij moet beschikken over een meetinrichting waarvan de communicatiefunctie wordt gebruikt. Dat betekent dat er een meter aanwezig is die ook daadwerkelijk op afstand kan worden uitgelezen. De functionaliteit om gegevens te verzenden, zal dus niet mogen zijn uitgeschakeld.

C (artikel 2.3 algemene bepaling marktdeelnemers)

Artikel 2.3 waarborgt dat marktdeelnemers de rechten respecteren die de Elektriciteitsrichtlijn aan eindafnemers of aan actieve afnemers geeft. Voorgesteld wordt om in het eerste lid de aanhef aan te passen en een onderdeel toe te voegen om te regelen dat het een marktdeelnemer of een balanceringsverantwoordelijke verboden is om een eindafnemer of actieve afnemer ervan te weerhouden energie te delen. Onderdeel f wordt ook aangepast, zodat ook het onderdeel inzake energiedelen in de opsomming wordt opgenomen.

Deze wijziging strekt ter implementatie van de bij het EMD nieuw ingevoegde artikel 15 bis, vierde lid, onderdeel f, van de Elektriciteitsrichtlijn. In die bepaling staat dat lidstaten ervoor zorgen dat actieve afnemers die deelnemen aan energiedelen niet oneerlijk of discriminerend worden behandeld door marktdeelnemers of hun balanceringsverantwoordelijken.

D (artikel 2.5 voorwaarden voor leveranciers)

Onderhavige wijziging strekt ter implementatie van de bij het EMD nieuw ingevoegde artikel 18 bis, eerste lid, van de Elektriciteitsrichtlijn. In het nieuwe zevende lid wordt geregeld dat leveranciers van elektriciteit over een passende afdekkingsstrategie moeten beschikken. De afdekkingsstrategie heeft als doel om risico's voor de continuïteit van (leverings)overeenkomsten met eindafnemers te beperken. Daarbij wordt opgemerkt dat dit lid ziet op alle leveranciers die elektriciteit leveren aan eindafnemers, niet alleen op vergunninghouders. Voor vergunninghouders worden aanvullende eisen gesteld in kader van het vergunningstelsel. De Autoriteit Consument en Markt kan bij het

toezicht op de naleving van deze bepaling rekening houden met de omvang van de leverancier of de marktstructuur.

E (artikel 2.6 leveringsovereenkomst en leveringsovereenkomst inzake peer-to-peer-handel)

In artikel 2.6, vierde lid, is ter implementatie van artikel 11, tweede lid, aanhef, van het de bij het EMD-pakket gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn, opgenomen in onderdeel b dat leveranciers een eindafnemer voor het sluiten van een leveringsovereenkomst voor elektriciteit informeren over de mogelijkheden, kosten en risico's van deze contractvorm en dat leveranciers consumenten dienovereenkomstig informeren, onder meer betreffende de noodzaak om een passende elektriciteitsmeter te laten installeren. Dit artikel is een uitbreiding van het bestaande artikel 2.9, tweede lid, van de Energiewet, waarin staat dat enkel *dynamische leveranciers* een eindafnemer voor het sluiten van een overeenkomst informeert over de mogelijkheden, kosten en risico's van deze contractvorm. Een huishouden of bedrijf dat veel verbruikt op momenten met hogere uurprijzen, loopt bij een dynamisch contract het risico om een hogere energiefactuur te krijgen. Ook bij andere typen contracten voor de levering van elektriciteit dienen eindafnemers geïnformeerd te worden over de mogelijkheden, kosten en risico's van deze contractvorm. Bijvoorbeeld bij een contract met vaste tarieven kan een eindafnemer te maken krijgen met een hoge opzegvergoeding wanneer de eindafnemer voortijdig wil opzeggen vanwege dalende energieprijzen.

Met onderhavige wijziging wordt het bestaande vierde lid ten behoeve van de leesbaarheid in twee onderdelen opgesplitst. De aanhef en onderdeel a zijn gelijkloidend met het huidige vierde lid. Onderdeel b is nieuw.

Artikel 5.1, tweede lid, onderdeel a, van de Energiewet biedt een grondslag voor de ACM om ontwikkelingen voor wat betreft verschillende overeenkomsten te monitoren en vormt hiermee de implementatie van artikel 11, tweede lid, onderdeel a, van de gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn. Dit wordt uitgewerkt in het Energiebesluit. Deze monitorverplichting geldt al voor overeenkomsten op basis van een dynamische elektriciteitsprijs, en wordt naar aanleiding van de wijziging van de Elektriciteitsrichtlijn uitgebreid.

F (artikel 2.9 dynamische elektriciteitsprijs)

Het tweede lid van artikel 2.9 vervalt, omdat de informatieverplichting nu generiek is geregeld voor verschillende soorten overeenkomsten voor de levering van elektriciteit (met inbegrip van overeenkomsten met een dynamische elektriciteitsprijs) in artikel 2.6.

G (afdeling 2.2, paragraaf 2.2.6 en artikel 2.30)

Ten behoeve van consistentie wordt een kleine aanpassing gedaan in deze artikelen, zodat consequent 'energiedelen' wordt gehanteerd.

H (artikel 2.30 Energiedelen)

In dit artikel is het recht op energiedelen neergelegd. Dit artikel strekt ter implementatie van de bij het EMD nieuw ingevoegde artikel 15 bis van de Elektriciteitsrichtlijn.

Met de voorgestelde aanpassing van het eerste lid is het recht op energiedelen niet langer beperkt tot het delen van energie bij een leverancier die dit aanbiedt, maar kan energiedelen met vrije leverancierskeuze. De eis over het beschikken over een meetinrichting waarvan de communicatiefunctie blijft, maar wordt verplaatst naar artikel 2.2. In artikel 15 bis, eerste lid, van de Elektriciteitsrichtlijn is energiedelen beperkt tot één biedzone. Nederland bestaat

momenteel uit één biedzone, dit betekent dat energiedelen binnen heel Nederland mogelijk wordt, tenzij op grond van het achtste lid energiedelen lokaal beperkt wordt.

Het tweede lid regelt dat ook een actieve afnemer die groter is dan een middelgrote onderneming het recht heeft om energie te delen als aan bepaalde aanvullende voorwaarden wordt voldaan. De eerste aanvullende voorwaarde is dat de productie-installatie een maximale capaciteit van 6 MW heeft. De tweede aanvullende voorwaarde schrijft voor dat alleen binnen een lokaal of beperkt geografisch gebied gedeeld mag worden. Er is een delegatiegrondslag opgenomen om bij of krachtens algemene maatregel van bestuur een lokaal of beperkt geografisch gebied aan te wijzen. Dit lid strekt ter implementatie van artikel 15 bis, vijfde lid, van de gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn.

Het derde lid bepaalt dat actieve afnemers energiedelen op basis van een overeenkomst inzake energiedelen. Dit is een overeenkomst tussen de actieve afnemers, waarin onder meer het percentage van de invoeding van de energiegever dat wordt gedeeld wordt afgesproken. Op grond van lid vijf stelt de ACM een voorbeeldovereenkomst ter beschikking, bijvoorbeeld op de website van de ACM, waar actieve afnemers gebruik van kunnen maken. De overeenkomst moet worden geregistreerd bij de transmissie- of distributiesysteembeheerder. Actieve afnemers kunnen ervoor kiezen om een organisator van energiedelen in te schakelen om de overeenkomst en het registreren daarvan te faciliteren.

In het vierde lid is geregeld hoe energiedelen plaatsvindt. Actieve afnemers delen energie op basis van het in de overeenkomst inzake energiedelen vastgelegde percentage. Het percentage ziet op een vast deel van de door de invoedende actieve afnemer (de energiegever) in de onbalansverrekeningsperiode ingevoede elektriciteit. De ontvangende actieve afnemer kan de gedeelde elektriciteit direct (in dat kwartier) verbruiken, en wat hij niet verbruikt wordt beschouwd als door de ontvangende actieve afnemer aan zijn leverancier teruggeleverde elektriciteit. Het bij of krachtens de Energiewet bepaalde over teruglevering, is ook op de teruglevering van de gedeelde energie door de ontvangende actieve afnemer van toepassing. Voor de teruglevering dient er een marktdeelnemer (bijvoorbeeld de leverancier) te zijn gecontracteerd. In het vijfde lid is geregeld dat de energieontvangende partij die tevens actieve afnemer met een kleine aansluiting is het recht heeft om de met hem gedeelde elektriciteit terug te leveren aan de door hem gecontracteerde leverancier. Gedeelde energie kan door de energieontvangende partij niet worden doorgeleverd of worden gedeeld met een andere actieve afnemer.

Het zevende lid voorziet in een inspanningsverplichting voor overheidsinstanties om, wanneer een overheidsinstantie energie deelt, na te streven om gemiddeld ten minste tien procent van de gedeelde energie toegankelijk te maken voor kwetsbare of energiearme afnemers.

In paragraaf 3.2.1 van de algemene toelichting is energiedelen nader toegelicht.

I (artikel 2.30a voorwaarden actieve afnemers)

Dit artikel strekt ter implementatie van de bij het EMD nieuw ingevoegde artikel 15 bis, vierde lid, onderdelen b en c, van de Elektriciteitsrichtlijn. In onderdeel b is voorgeschreven dat actieve afnemers die deelnemen aan energiedelen alle consumentenrechten genieten als eindafnemers op grond van de Elektriciteitsrichtlijn. In onderdeel c is voorgeschreven dat actieve afnemers die energiedelen niet verplicht zijn om te voldoen aan de verplichtingen van leveranciers indien hernieuwbare energie wordt gedeeld tussen huishoudens met een geïnstalleerde capaciteit tot 10,8 kW voor huishoudens en tot 50kW voor appartementsgebouwen. Artikel 15bis, vierde lid, biedt de mogelijkheid om deze drempels te verhogen naar maximaal 30kW voor huishoudens en maximaal 100kW voor appartementsgebouwen. In het wetsvoorstel is ervoor gekozen om gedeeltelijk van deze mogelijkheid gebruik te maken. Het voorstel is aan te sluiten bij de doorlaatwaarde van de aansluiting. De meeste huishoudens hebben een 3x25 Ampère aansluiting, waarmee het mogelijk is om 17kW af te nemen of in te voeden. Voor appartementsgebouwen is gekozen voor de grens van klein- naar grootverbruik; 3x80 Ampère te hanteren. Als een aansluiting een aansluitwaarde heeft van meer dan 3x80 Ampère dan is de afnemer een grootverbruiker. 3x80 Ampère komt overeen met een afname of invoeding van ongeveer 55kW. Ook is ervoor gekozen om de drempels

voor consumentenbescherming voor appartementsgebouwen van toepassing te verklaren op energiegemeenschappen.

Derhalve zijn, afhankelijk van de geïnstalleerde capaciteit van de invoedende actieve afnemers, bepaalde consumentenrechten in de Energiewet die voortvloeien uit de Elektriciteitsrichtlijn van overeenkomstige toepassing verklaard. Het gaat onder meer om de eisen aan de overeenkomst in artikel 2.6 van de Energiewet die strekken ter implementatie van artikel 10 van de Elektriciteitsrichtlijn en de eisen aan factureren en het informeren van afnemers in artikel 2.7 van de Energiewet die strekken ter implementatie van artikel 18, eerste lid, en bijlage I bij de Elektriciteitsrichtlijn.

(artikel 2.30b algemene bepaling marktdeelnemers)

Met dit artikel worden algemene regels gesteld ten aanzien van marktdeelnemers. In het eerste lid wordt geregeld dat een marktdeelnemer redelijke kosten in rekening kan brengen bij een actieve afnemer waarmee hij een overeenkomst heeft. Deze kosten dienen ter dekking van de kosten die redelijkerwijs het gevolg zijn van het delen van energie door actieve afnemers. Bij redelijke kosten moet vooral gedacht worden aan kosten om de facturatie aan te passen en additionele profiel- en onbalanskosten. De marktdeelnemer maakt dit inzichtelijk in zijn facturering. Ook is voor energiedelen energiebelasting verschuldigd. Redelijke kosten voor energiedelen die een marktdeelnemer in rekening wil brengen moeten transparant in de leverings- of terugleveringsovereenkomst zijn opgenomen.

Het tweede lid bepaalt dat een leverancier een actieve afnemer er niet van weerhoudt een overeenkomst inzake energiedelen te sluiten. Dit is met name van belang voor overeenkomsten met een bepaalde tijd en vaste tarieven. Dit lid is geformuleerd als een verbodsbepaling met een relatief open norm, aangezien het 'weerhouden' betrekking kan hebben op een tal van gedragingen, die niet allemaal op voorhand kunnen worden voorzien. Bij 'weerhouden' valt in de eerste plaats te denken aan contractuele beperkingen, zoals bepalingen in leveringsovereenkomsten waarin het actieve afnemers wordt verboden om een overeenkomst inzake energiedelen te sluiten. Deze bepaling dient ter implementatie van artikel 11, lid 1ter, van de herziene Elektriciteitsrichtlijn. Het hanteren van redelijke kosten bij energiedelen valt niet onder het begrip weerhouden.

(artikel 2.30c organisator van energiedelen)

In het eerste lid is geregeld dat bij het delen van energie één van de delende partijen als contactpersoon wordt aangewezen die de overeenkomst inzake energiedelen registreert bij het contactpunt ingevolge artikel 3.63a van de transmissie-of distributiesysteembeheerder van de energiegevende partij. De contactpersoon moet beschikken over toestemming van de andere actieve afnemer. Ook een organisator van energiedelen of de energiegemeenschap die energie deelt kan de rol van contactpersoon vervullen.

Het tweede en het derde lid dienen ter implementatie van de bij het EMD nieuw ingevoegde artikel 15 bis, derde lid, van de Elektriciteitsrichtlijn. Actieve afnemers kunnen ervoor kiezen een organisator van energiedelen aan te wijzen om het energiedelen te faciliteren. In het derde lid is een delegatiegrondslag opgenomen om nadere regels te stellen over het faciliteren van energiedelen. Voornemen is om bij algemene maatregel van bestuur te regelen voor welke faciliterende activiteiten een organisator van energiedelen ingeschakeld kan worden en aan welke voorwaarden de organisator van energiedelen moet voldoen. Voor de invulling hiervan zal in eerste instantie gekeken worden naar de in artikel 15 bis, derde lid, van de Elektriciteitsrichtlijn opgenomen onderdelen.

J (artikel 2.34 aggregatieovereenkomsten)

Artikel 2.34 ziet op aggregatieovereenkomsten. Ten aanzien van de vraagresponsovereenkomst wordt in artikel 2.34 geregeld dat een marktdeelnemer een actieve afnemer er niet van weerhoudt een vraagresponsovereenkomst te sluiten, ook niet als hij een overeenkomst met bepaalde tijd en vaste tarieven heeft gesloten. Deze bepaling dient ter implementatie van artikel 11, lid 1ter, van de herziene Elektriciteitsrichtlijn.

K (artikel 2.66 strafbaarstelling verordening 1227/2011)

De voorgestelde wijziging van artikel 2.66 van de Energiewet betreft implementatie van artikel 13, eerste lid, in combinatie met artikel 13, tweede lid, onderdelen f en g, van de gewijzigde REMIT. Het betreft een uitbreiding van de artikelen van de gewijzigde REMIT waarvan overtreding strafbaar worden gesteld onder de Wet economische delicten (WED). De handhaving van REMIT kent een duaal stelsel: handhaving kan zowel bestuursrechtelijk als strafrechtelijk gebeuren. Bij de implementatie van REMIT in 2013 is hiervoor gekozen om artikel 13, tweede lid, onderdelen f en g, van REMIT te implementeren. Op grond van deze bepaling moeten de NRI's over bepaalde onderzoeks- en handhavingsbevoegdheden beschikken. Tijdens de uitvoering van de oorspronkelijke REMIT is besloten dat de bevoegdheid om een rechter te vragen om vermogensbestanddelen te bevriezen of in beslag te nemen (onderdeel f) en een rechterlijke of bevoegde instantie te verzoeken een tijdelijk verbod op beroepsuitoefening op te leggen (onderdeel g) beter passen in de strafrechtelijke context.⁴⁷ Bestuursrechtelijke handhaving blijft wel het uitgangspunt.

De bevoegdheden die een NRI op grond van artikel 13, tweede lid, van REMIT moet kunnen uitoefenen golden vóór de gewijzigde REMIT al voor de overtredingen van de artikelen 3, 4 en 5 van REMIT. Overtredingen van artikelen 3, 4 en 5 van REMIT waren op grond van 66h van de Gaswet, hetgeen is overgenomen in artikel 2.66 van de Energiewet, al strafbaar. Door uitbreiding van artikel 13, eerste lid, in de gewijzigde REMIT moeten de onderzoeks- en handhavingsbevoegdheden waarover een NRI moet kunnen beschikken ook gelden voor overtreding van de artikelen 7 quater, 8, 9 en 15 van REMIT. Daarom wordt voorgeteld om de strafbaarstelling in artikel 2.66 van de Energiewet uit te breiden met de artikelen 7 quater, 8, 9 en 15 van REMIT. Zo kan ook voor overtreding van deze bepalingen via de strafrechtelijke weg een rechter gevraagd worden om vermogensbestanddelen te bevriezen of in beslag te nemen en een rechtelijke en bevoegde instantie verzocht worden een tijdelijk verbod op beroepsuitoefening op te leggen. In het voorgestelde tweede lid wordt een onderscheid gemaakt tussen misdrijven en overtredingen. Zodoende wordt bij de handhaving en strafbaarstelling rekening gehouden met het in artikel 13, eerste lid, van de gewijzigde REMIT gemaakte onderscheid tussen verboden (artikelen 3 en 5) en verplichtingen (artikelen 4, 7 quater, 8, 9 en 15). Voor wat betreft artikel 4 REMIT is dit is een wijziging ten opzichte van de huidige kwalificatie in artikel 2.66, tweede lid, van de Energiewet.

L (artikel 3.38 aansluiten elektriciteit)

De voorgestelde wijziging in artikel 3.38, vijfde lid, onderdeel b, van de Energiewet strekt tezamen met de voorgestelde wijziging van artikel 3.77 van de Energiewet tot implementatie van artikel 31, derde lid, van de gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn. Hiermee wordt het proces van inzichtverschaffing in de situatie op de transmissie- en distributiesystemen geformaliseerd. In Nederland werken de transmissie- en distributiesysteembeheerders al enige tijd gezamenlijk aan het transparant maken van de situatie op hun systemen; sinds het tweede kwartaal van 2024 middels het dashboard "Stand van uitvoering" en sinds twee jaar middels de capaciteitskaart. Het dashboard en de capaciteitskaart worden nog met meer inzichten uitgebreid. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan tonen van concreet handelingsperspectief als de momenten van waarop nog wel ruimte op het stroomnet beschikbaar is en welke contractvorm en transportrechten daarbij aansluiten. Het

⁴⁷ Kamerstukken II 2012/13, 33510, nr. 3.

is wenselijk dat systeemgebruikers die last ondervinden van netcongestie op deze wijze zelf hun perspectief kunnen bepalen. De informatie op de capaciteitskaart kent een maandelijks update, het dashboard wordt elk half jaar geactualiseerd. Een kortere actualisatiecyclus is niet logisch omdat de ontwikkelingen ten aanzien van bijvoorbeeld gerealiseerde systeemuitbreidingen niet dermate snel gaan.

De voorgestelde wijziging in artikel 3.38, vijfde lid, onderdelen c en d, betreft implementatie van artikel 2, onderdeel 24 quater, en 6 bis van de gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn en biedt transmissie- en distributiesysteembeheerders de ruimte om in een situatie van structurele congestie een contract aan te bieden, waarbij niet de volledige vaste transportcapaciteit wordt aangeboden en de transportcapaciteit op de aansluiting fysiek kan worden beperkt (flexibele aansluitovereenkomst). Indien nodig kan de hoeveelheid elektriciteit die via de aansluiting op het transmissie- of distributiesysteem kan worden ingevoed of daarvan kan worden afgenomen tijdelijk worden beperkt. Dit gebeurt middels een zogeheten capaciteitsbeheersingssysteem.

Voor deze contractvorm worden aanvullende eisen gesteld over onder meer de technische inrichting van de aansluiting. Deze aanvullende eisen zijn opgenomen in het voorgestelde nieuwe onderdeel d van artikel 3.38, vijfde lid. Aangezien het gaat om eisen die het systeem direct raken, is het aan de transmissie- en distributiesysteembeheerders om de bijhorende voorwaarden vorm te geven, rekening houdend met de technische omgeving. Onderdeel hiervan is ook de certificering van installateurs voor de installatie van het capaciteitsbeheersingssysteem. Dit gebeurt in methoden en voorwaarden die door de ACM moeten zijn goedgekeurd (zie artikel 3.119 van de Energiewet).

In Nederland kennen we op dit moment de zogenoemde *non-firm* ATO: een aansluit- en transportovereenkomst (ATO) die niet op elke moment van de dag recht geeft op transportcapaciteit. Op deze wijze worden piekmomenten op het elektriciteitssysteem niet verder belast. In de aansluit- en transportovereenkomst kunnen sancties worden opgenomen in geval de aangeslotene toch meer dan de gecontracteerde transportcapaciteit gebruikt. De nieuwe contractvorm biedt dus naast deze afgesproken beperking in het transportdeel van de overeenkomst ook een (fysieke) beperking in het aansluitdeel van de overeenkomst.

Het voorgestelde artikel 3.38, vijfde lid, onderdeel e, van de Energiewet betreft implementatie van artikel 31, derde lid, bis, van de gewijzigde Elektriciteitsrichtlijn en gaat over het aanvraagproces voor een nieuwe aansluiting: een aanvraag moet digitaal kunnen worden ingediend. In Nederland is dit al mogelijk, waarmee deze aanpassing van de Energiewet geen materiële gevolgen heeft voor de processen bij transmissie- en distributiesysteembeheerders.

M (artikel 3.46 transporteren elektriciteit)

Artikel 3.46 gaat in op het transport van elektriciteit. De toevoeging in derde lid, onderdeel c, stelt dat in de methoden en voorwaarden ook voorwaarden worden opgenomen over het toekennen van transportcapaciteit door transmissie- of distributiesysteembeheerders voor de in artikel 3.38 nieuw opgenomen contractvorm (flexibele aansluitovereenkomst).

N en P (artikel 3.63a faciliteren energiedelen en artikel 3.104 overeenkomstige toepassing beheerder gesloten systeem)

Artikel 3.63a beschrijft de taken van de TSB en DSB bij energiedelen en strekt ter implementatie van de bij het EMD nieuw ingevoegde artikel 15 bis, zesde lid, van de Elektriciteitsrichtlijn. Zo registreert een TSB of DSB een overeenkomst inzake energiedelen en monitort, verzamelt en valideert hij verbruiks- en invoedgegevens in verband met de gedeelde energie, berekent hij hoeveel energie er is gedeeld en verstrekt deze gegevens aan de betrokkenen. Gegevens over gedeelde energie zijn ook relevant voor de balancering van het systeem, waarvoor de TSB's en balanceringsverantwoordelijke partijen gedeeld verantwoordelijk zijn. TSB's en DSB's vervullen op grond van artikel 3.49, eerste en tweede lid, een belangrijke rol in de administratieve afhandeling van de balancering (ook wel aangeduid als allocatie). Voor energiedelen betekent dit dat de TSB de

gegevens over gedeelde energie per onbalansverrekeningsperiode gebruikt voor de financiële verrekening van de balancering van het systeem, zodat de gedeelde volumes toegewezen worden aan de betrokken balanceringsverantwoordelijken per onbalansverrekeningsperiode.

Daarnaast voorziet de TSB of DSB in een contactpunt ten behoeve van energiedelen. In het eerste lid is een delegatiegrondslag opgenomen om bij of krachtens algemene maatregel van bestuur eisen te stellen aan het contactpunt. Het voornemen bestaat om hiermee de eisen in de bij het EMD nieuw ingevoegde artikel 15 bis, zesde lid, onderdeel b, van de Elektriciteitsrichtlijn uit te werken.

In artikel 3.104 is neergelegd welke wettelijke taken en verplichtingen van overeenkomstige toepassing zijn op beheerders van gesloten systemen. Door artikel 3.63a op te nemen in de opsomming in artikel 3.104, eerste lid, worden de verplichtingen uit dat artikel ten aanzien van het faciliteren van energiedelen van overeenkomstige toepassing verklaard op beheerders van gesloten systemen.

O (artikel 3.77 beschermen en verstrekken van informatie)

Zie toelichting bij artikel 3.38, vijfde lid, onderdeel b.

Q (artikel 4.5 register transmissie- of distributiesysteembeheerder)

Op grond van artikel 4.5 houdt de TSB of DSB een register bij waarin hij gegevens opneemt die hij op grond van het bepaalde bij of krachtens de Energiewet ontvangt en bewerkt over onder andere actieve afnemers. Aan de opsomming in het tweede lid, waarin gegevens zijn opgenomen die de TSB of DSB ontvangt en bewerkt, worden overeenkomsten inzake energiedelen toegevoegd.

R (artikel 4.8 aanleveren gegevens)

Op grond van artikel 4.8 krijgt een aantal marktdeelnemers de verplichting om gegevens te verzamelen en aan te leveren bij een registerbeheerder. Het aanleveren van de gegevens geschiedt door middel van een door de gegevensuitwisselingsentiteit beschikbaar te stellen faciliteit. Over de frequentie van aanleveren, de termijnen waarbinnen en de voorwaarden waaronder aangeleverd moet worden, kunnen bij ministeriële regeling regels worden gesteld.

Met onderhavige wijziging wordt een nieuw achtste lid ingevoegd dat bepaalt dat de krachtens artikel 2.30c aangewezen contactpersoon verplicht is om gegevens inzake het energiedelen aan te leveren bij de registerbeheerder, in dit geval de TSB of DSB. Het gaat om onder meer gegevens om de actieve afnemers die energiedelen te identificeren (zoals een EAN-code) en het in de overeenkomst inzake energiedelen vastgelegde percentage van de invoeding dat wordt gedeeld. Op grond van artikel 4.5 houdt de TSB of DSB een register bij waarin hij gegevens opneemt die hij op grond van het bepaalde bij of krachtens de Energiewet ontvangt en bewerkt over onder andere actieve afnemers. Het gaat onder meer om de gegevens die de TSB of DSB aangeleverd krijgen op basis van artikel 4.8. De TSB of DSB kan derhalve op basis van artikel 4.5 ook gegevens over energiedelen bewerken.

S (artikel 5.12 strategische reserve)

Dit onderdeel wijzigt artikel 5.12 dat de basis vormt voor de invoering van een strategische reserve als bedoeld in artikel 21 van de Elektriciteitsverordening.

Uit artikel 21 van deze verordening blijkt dat een strategische reserve één van capaciteitsmechanismen is die door een lidstaat kan worden ingevoerd. Een capaciteitsmechanisme is een maatregel die kan worden ingevoerd om te garanderen dat de vraag naar elektriciteit onder alle omstandigheden kan worden gedekt, ook tijdens extreme pieken in de vraag of tekorten in het

aanbod. Alhoewel de (uit de EMD voortvloeiende) wijziging van artikel 21, eerste lid, van de Elektriciteitsverordening dit niet noodzakelijk maar wel mogelijk maakt, wordt er mede naar aanleiding hiervan voor gekozen om artikel 5.12 uit te breiden naar alle vormen van capaciteitsmechanismen. Daarmee biedt de Energiewet een ruimere mogelijkheid om de leveringszekerheid te waarborgen indien dit nodig zou blijken.

Inzet van een capaciteitsmechanisme houdt in dat partijen een financiële vergoeding krijgen voor het beschikbaar houden van productiecapaciteit of vermindering van de vraag (demand-side response). Het doel van een strategische reserve is om vermogen beschikbaar te hebben voor noodsituaties, zonder de normale werking van de elektriciteitsmarkt te verstoren. Een strategische reserve verschilt van andere capaciteitsmechanismen, zoals capaciteitsmarkten, waar de capaciteit ook in de reguliere markt wordt ingezet en direct invloed heeft op de prijsvorming. Bij capaciteitsmarkten wordt capaciteit geveild en wordt de capaciteit zowel voor de markt als in noodgevallen gebruikt. Het instrument van een strategische reserve wordt in zijn algemeenheid vooral ingezet om bestaande capaciteit, welke naar verwachting op termijn uit bedrijf zal worden genomen, te behouden om in te zetten bij schaarste.

In lijn met de huidige formulering van artikel 5.12 is bij de voorgestelde verbreding gekozen voor een opdracht aan de transmissiesysteembeheerder. Deze keuze is onder meer ingegeven door de ervaringen in andere Europese landen die reeds een breder capaciteitsmechanisme in werking hebben of besluitvorming daarover voorbereiden. Deze landen kiezen of hebben gekozen voor inzet van hun transmissiesysteembeheerder. Ook inhoudelijk ligt deze keuze voor de hand gelet op het feit dat de transmissiesysteembeheerder de voor de inrichting van een capaciteitsmechanisme benodigde informatie beschikbaar heeft of kan verkrijgen en de taak ook aansluit bij zijn bestaande taken en verantwoordelijkheden. Bij de inrichting van de Belgische CRM treedt ELIA bijvoorbeeld op als beheerder van de veiling waarmee de beschikbaarheid van benodigde capaciteit zeker kan worden gesteld en sluit ELIA de overeenkomsten met de door middel van de veiling geselecteerde partijen. Genoemde keuze impliceert dat artikel 5.12 zich niet richt op decentrale vormen van capaciteitsmechanismen terzake waarvan het niet voor de hand ligt dat de transmissiesysteembeheerder bij de invulling daarvan een rol krijgt. Ook andere mogelijke vormen van capaciteitsmechanismen waarbij de transmissiesysteembeheerder geen rol speelt worden niet mogelijk gemaakt door artikel 5.12. Gelet op de verwachte eerste inzet van een strategische reserve worden hier vooralsnog geen knelpunten voorzien. Op een later moment zou met een aanpassing van artikel 5.12 ook decentrale capaciteitsmechanismen mogelijk gemaakt kunnen worden.

Krachtens artikel 5.12, tweede lid, is in het Energiebesluit nader richting gegeven aan de bij ministeriële regeling te stellen regels over de inrichting van een strategische reserve. Het Energiebesluit en de ministeriële regeling zullen worden aangevuld voor andere capaciteitsmechanismen.

T (artikel 5.17 toezicht op naleving door ACM)

De voorgestelde toevoeging van een derde lid aan artikel 5.17 van de Energiewet geeft uitvoering aan artikel 16 bis, eerste en tweede lid, van de gewijzigde REMIT, dat gaat over de mogelijkheid voor NRI's om taken en verantwoordelijkheden te delegeren aan Acer of een andere NRI. De delegatie van taken en verantwoordelijkheden leidt tot een herverdeling van de in de verordening vastgestelde bevoegdheden. Verder is het recht waar de gedelegeerde (of delegataris) zich bevindt van toepassing op de procedure, de handhaving en de bestuursrechtelijke toetsing met betrekking tot de gedelegeerde verantwoordelijkheden. Ingevolge artikel 16 bis, eerste lid, tweede volzin, kunnen lidstaten regelingen vaststellen waaraan voldaan moet zijn voordat hun NRI's delegatieovereenkomsten sluiten en kunnen zij de werkingsfeer beperken tot hetgeen nodig is om effectief toezicht op de marktdeelnemers of -groepen mogelijk te maken. Middels de voorgestelde toevoeging van een derde lid aan artikel 5.17 van de Energiewet wordt van deze mogelijkheid gebruik gemaakt. Bij algemene maatregel van bestuur wordt bepaald welke bevoegdheden de ACM kan overdragen aan een andere NRI of Acer om een effectief toezicht op marktdeelnemers of marktdeelnemersgroepen mogelijk te maken. In overeenstemming met artikel 6, aanhef en

onderdeel a, van de Kaderwet zelfstandige bestuursorganen, zal de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties inhoudelijk worden betrokken bij het opstellen van deze algemene maatregel van bestuur. Zie voor een nadere toelichting paragraaf 3.2.2 van het algemeen deel van de toelichting.

U (artikel 5.17a bijstand ACM aan Acer, 5.17b uitoefening bevoegdheden ACM op verzoek Acer of nationale regulerende instantie van een andere EU-lidstaat, artikel 5.17c uitoefening bevoegdheden Acer of nationale regulerende instantie van andere EU-lidstaat die voorafgaande machtiging rechter-commissaris vereisen)

Artikel 5.17a bijstand ACM aan Acer

Met de voorgestelde toevoeging van artikel 5.17a aan de Energiewet wordt ten eerste de door artikel 13 bis, zevende en achtste lid, van de gewijzigde REMIT voorgeschreven bijstand mogelijk gemaakt. Dat betreft de bijstand bij een inspectie van Acer op grond van artikel 13 bis van gewijzigde REMIT, eventueel met behulp van de sterke arm. Dit wordt geregeld in het voorgestelde eerste en tweede lid.

Ten tweede gaat het om bijstand bij een verzoek om informatie van Acer dat moet worden nagekomen. Dit is een verplichting op grond van artikel 13 ter, vierde lid, van de gewijzigde REMIT. Hier wordt uitvoering aan gegeven in het voorgestelde derde lid.

Ten derde gaat het om de in de gewijzigde REMIT voorgeschreven bijstand aan Acer bij het afnemen van een verklaring op grond van artikel 13 quater, tweede lid, van de gewijzigde REMIT. Hier wordt middels het voorgestelde vierde lid uitvoering aan gegeven.

Bij de uitvoering van bijstand aan Acer bij inspecties beschikken de toezichthoudende ambtenaren op grond van artikel 13 bis, zevende lid, voorlaatste volzin, van de gewijzigde REMIT over dezelfde bevoegdheden als Acer. Het is daarom niet nodig om nadere bevoegdheden toe te kennen aan de toezichthoudende ambtenaren van de ACM voor het verlenen van deze bijstand. Wel worden de toezichthoudende ambtenaren verplicht om tijdens de bijstand een legitimatiebewijs bij zich te dragen en op verzoek te tonen. Daartoe wordt artikel 5:12 van de Awb van overeenkomstige toepassing verklaard.

Voor het verlenen van bijstand aan Acer bij het nakomen van een informatieverplichting aan Acer of bij afnemen van een verklaring door Acer kennen artikel 13 ter, vierde lid, en 13 quater, tweede lid, van de gewijzigde REMIT geen specifieke bevoegdheden toe aan functionarissen van de NRI. Daarom worden in het voorgestelde artikel 5.17a, vijfde lid, aan de toezichthoudende ambtenaren van de ACM de bevoegdheden toegekend die zij op grond van het nationale recht hebben. Daarbij zullen zij zich, aangezien het bijstand aan Acer betreft, wel moeten richten naar de bevoegdheden van Acer en zal het gebruik van bevoegdheden passend en proportioneel moeten zijn.

De voorgestelde bepalingen sluiten aan bij vergelijkbare bepalingen in de Mededingingswet omtrent bijstand van de ACM bij onderzoeken van de Commissie in mededingingszaken.

Artikel 5.17b uitoefening bevoegdheden ACM op verzoek Acer of nationale regulerende instantie van een andere EU-lidstaat

Met het voorgestelde nieuwe artikel 5.17b van de Energiewet wordt uitvoering gegeven aan de voorgeschreven wederzijdse bijstand tussen NRI's onderling en tussen NRI's en Acer die volgt uit artikel 13 sexies van de gewijzigde REMIT. Zo wordt het bijvoorbeeld mogelijk dat toezichthoudende ambtenaren van de ACM op verzoek, maar ook namens en voor rekening van een andere NRI of Acer een inspectie verrichten (eerste lid), een verklaring afnemen (tweede lid) of inlichtingen verlangen (derde lid). Functionarissen van Acer of van de andere NRI of door hen aangewezen personen kunnen onder toezicht van de toezichthoudende ambtenaren van de ACM aanwezig zijn en assistentie verlenen (vierde lid). Tevens wordt uitvoering gegeven aan de bevoegdheid van NRI's om taken en verantwoordelijkheden aan elkaar of aan Acer te delegeren,

zoals volgt uit artikel 16 bis, eerste lid, van de gewijzigde REMIT. Het voorgestelde vijfde lid regelt daartoe dat toezichthoudende ambtenaren van de ACM de door een andere NRI op grond van artikel 16 bis van de gewijzigde REMIT aan de ACM gedelegeerde taken of verantwoordelijkheden uitvoeren. Het voorgestelde zesde lid dat de toezichthoudende ambtenaren van de ACM over de benodigde bevoegdheden beschikken om de voormelde taken uit te kunnen voeren. Daartoe worden de toezichtsbevoegdheden uit afdeling 5.2 (toezicht op de naleving) van de Awb en hoofdstuk 3, paragraaf 1, (toezicht) van de Instellingswet Autoriteit Consument en markt toegekend. Voorts worden de artikelen 5:12 (legitimatieplicht), 5:13 (evenredigheidseis) en 5:20 (medewerkingsplicht) van de Awb van overeenkomstige toepassing verklaard en kan via de van overeenkomstige toepassing verklaring van artikel 12m, eerste en derde tot en met vijfde lid, van de Instellingswet Autoriteit Consument en Markt een boete of last onder dwangsom worden opgelegd indien geen medewerking wordt verleend aan de toezichthoudende ambtenaren van de ACM.

Artikel 5.17c uitoefening van bevoegdheden Acer of nationale regulerende instantie van andere EU-lidstaat die voorafgaande machtiging rechter-commissaris vereisen

Met het voorgestelde nieuwe artikel 5.17c van de Energiewet wordt uitvoering gegeven aan artikel 13 bis, negende en tiende lid, van de gewijzigde REMIT. Dat betreft de situatie dat een inspectie ter plaatste door Acer of van de ACM namens en voor rekening van Acer of een andere NRI overeenkomstig het toepasselijke nationale recht een toestemming van een nationale gerechtelijke instantie vergt. Op grond van het Nederlandse recht is toestemming van een nationale gerechtelijke instantie nodig voor een inspectie ter plaatste op grond van artikel 13 bis, vierde lid van de gewijzigde REMIT in particuliere gebouwen, waaronder ook woningen kunnen vallen. Het voorgestelde artikel 5.17c van de Energiewet geeft hieraan uitvoering door te verplichten dat Acer of de ambtenaren van de ACM die een inspectie namens en voor rekening van Acer of een andere NRI uitvoeren, een vooraf een machtiging vragen aan de rechter-commissaris belast met de behandeling van strafzaken bij de rechtbank Rotterdam. Dit sluit aan bij de bevoegdheden die de ACM heeft bij het toezicht op andere overtredingen, in bijvoorbeeld het mededingingsrecht (zie artikel 89d, eerste lid van de Mededingingswet of artikel 12d, eerste lid, van de Instellingswet Autoriteit Consument en Markt). De regeling voor het betreden van woningen door de ACM en het verzoeken van een machtiging daarvoor in de artikelen 12d, 12e en 12f van de Instellingswet Autoriteit Consument en Markt zijn van overeenkomstige toepassing.

V (artikel 5.21 bestuurlijke boete)

Met de voorgestelde wijziging van artikel 5.21, eerste lid, en toevoeging van artikel 5.21, vijfde tot en met negende lid, van de Energiewet wordt uitvoering gegeven aan de sanctiecriteria die opgelegd worden door artikel 18 van de gewijzigde REMIT. Artikel 18, vierde en vijfde lid, van de gewijzigde REMIT stellen minimale maximumboetes voor de overtredingen van REMIT. Bij de uitvoering van dit artikel in de Energiewet zijn twee uitgangspunten gehanteerd. Ten eerste is waar nodig aangesloten bij de minimale maximumboetes uit REMIT. Ten tweede is het huidige boetestelsel op grond van de Energiewet waar mogelijk gehandhaafd, zodat boetemaxima voor overtredingen van REMIT niet lager uitvallen dan ze momenteel op basis van de Energiewet zijn. Voorts wordt met de toevoeging van een negende lid aan artikel 5.21 van de Energiewet de mogelijkheid gecreëerd voor de ACM om boetes op te leggen wegens niet nakoming van de verplichting van (rechts)personen om informatie te verstrekken aan Acer zoals bedoeld in artikel 13 ter, derde lid, van de gewijzigde REMIT. Hier wordt de bevoegdheid om boetes op te leggen voor niet nakoming van de medewerkingsplicht zoals opgenomen in de Instellingswet Autoriteit Consument en Markt van overeenkomstige toepassing verklaard, omdat deze ook van toepassing is in andere toezichtgebieden van de ACM.

W (artikel 5.21a tenuitvoerlegging dwangsom Acer)

Met toevoeging van artikel 5.21a aan de Energiewet wordt uitvoering gegeven aan artikel 13 decies, tweede lid, van de gewijzigde REMIT. Het voorgestelde artikel maakt het mogelijk dat de dwangsommen die Acer oplegt op grond van artikel 13 octies van de gewijzigde REMIT door de ACM geïnd kunnen worden, bijvoorbeeld indien de persoon aan wie deze is opgelegd in Nederland is gevestigd. Omdat de dwangsommen van Acer al een executoriale titel vormen op grond van artikel 13 decies, tweede lid, gewijzigde REMIT, is aangesloten bij de procedure zoals die geldt voor het innen door de ACM van boetes van een andere mededingingsautoriteit op grond van artikel 89gc van de Mededingingswet. Dit houdt in dat, nadat de ACM de authenticiteit van het besluit heeft vastgesteld, de ACM, met toepassing van afdeling 4.4.4 van de Algemene wet bestuursrecht, de door Acer opgelegde dwangsommen van Acer int. Ingevolge artikel 13 decies, tweede lid, laatste alinea, kan de tenuitvoerlegging uitsluitend worden geschorst door het EU Hof van Justitie, maar behoort het toezicht op de regelmatigheid van van de wijze van tenuitvoerlegging tot de bevoegdheid van de rechterlijke instanties van de betrokken lidstaat.

X (artikel 5.25 verstrekken gegevens aan Acer)

Met de wijziging van artikel 5.25, eerste lid, van de Energiewet wordt het mogelijk gemaakt dat de ACM gegevens kan delen met ESMA en Eurofisc. Hiermee wordt onder meer uitvoering gegeven aan artikel 1, derde lid en artikel 16, derde lid, onderdeel e van de gewijzigde REMIT.

Artikel II

Met dit artikel wordt de Wet belastingen op milieugrondslag gewijzigd.

A (Artikel 47 Wbm)

Artikel 47 van de Wet belastingen op milieugrondslag (hierna: Wbm) bevat enkele begripsbepalingen die relevant zijn voor de energiebelasting. In onderhavig wetsvoorstel worden in artikel 47, eerste lid, onderdelen f en ac, Wbm, enkele verduidelijkingen aangebracht. Voorheen werd gesproken van leveringspunten, maar nu wordt aangesloten bij de terminologie uit de Energiewet. Hierbij wordt opgenomen dat de aansluiting een of meer overdrachtspunten en allocatiepunten kan hebben. Overdrachtspunten zijn fysieke punten waar elektriciteit van het distributienet aan de gebruiker wordt geleverd, terwijl allocatiepunten virtuele punten zijn waar de allocatie van elektriciteit plaatsvindt. Er wordt middels deze verandering in terminologie geen inhoudelijke wijziging beoogd.

Voorts worden er aan artikel 47, eerste lid, Wbm in de nieuw in te voegen onderdelen ad tot en met ah begrippen opgenomen die noodzakelijk zijn voor het implementeren van energiedelen in de energiebelasting. Het betreft de begrippen energiedelen, actieve afnemer, onbalansverrekeningsperiode, allocatiepunt en gecontracteerd allocatiepunt.

B (Artikel 50 Wbm)

In artikel 50 Wbm zijn de belastbare feiten in de energiebelasting opgenomen. Het voorgestelde artikel 50, tweede lid, Wbm regelt het belastbare feit bij energiedelen. De levering in geval van energiedelen wordt uitsluitend belast voor zover de energieontvanger (de 'verbruiker' in artikel 50, tweede lid, Wbm) elektriciteit verbruikt in dezelfde onbalansverrekeningsperiode als waarin de elektriciteit is geleverd door de energiegever. De elektriciteit die de energieontvanger in een kwartier niet zelf nodig heeft, gaat niet terug naar de energiegever, maar wordt door de energieontvanger 'teruggeleverd' aan zijn leverancier. Dit wordt ook wel virtuele teruglevering genoemd. Als in dit geval de gehele levering zou worden belast, en niet uitsluitend het verbruikte

deel van de gedeelde elektriciteit, zou er dubbele heffing van energiebelasting optreden. Immers, de elektriciteit die virtueel wordt teruggeleverd door de energieontvanger aan diens leverancier wordt verderop in de keten belast wanneer de leverancier de elektriciteit levert aan een andere partij. Voor energiedelen wordt daarom geregeld dat de heffing van energiebelasting wordt beperkt tot de levering van elektriciteit voor zover die elektriciteit in dezelfde onbalansverrekeningsperiode is verbruikt.

Voorbeeld:

De energiegever heeft met een energieontvanger een overeenkomst inzake energiedelen gesloten, waarbij de energiegever al zijn invoeding op het distributiesysteem overdraagt aan de energieontvanger. Stel dat een energiegever in een onbalansverrekeningsperiode 50 kWh elektriciteit overdraagt aan de energieontvanger, terwijl de ontvanger in diezelfde periode 35 kWh verbruikt, dan wordt er energiebelasting geheven over 35 kWh.

C (Artikel 53 Wbm)

In artikel 53 Wbm is geregeld welke partijen belastingplichtig zijn in de energiebelasting. Doorgaans is dat de partij die de elektriciteit of het aardgas levert aan de verbruiker. Het wetsvoorstel regelt door middel van de invoeging van een nieuw tweede lid in voornoemd artikel dat bij energiedelen de leverancier van de energieontvanger belastingplichtig is.

D (Artikel 56 Wbm)

In artikel 56 Wbm is geregeld wanneer de energiebelasting wordt verschuldigd. In het wetsvoorstel wordt een nieuw derde lid toegevoegd aan voornoemd artikel. Hierin wordt voor het heffingsmoment bij energiedelen aangesloten bij het moment dat de belastingplichtige kosten in rekening brengt als bedoeld in voorgestelde artikel 2.30b van de Energiewet, met dien verstande dat leveranciers ervoor kunnen kiezen om dit moment te laten samenvallen met het uitreiken van de voorschotnota's of eindfactuur in verband met de elektriciteit die de leverancier zelf levert. In de Energiewet is namelijk geen verplicht tijdstip opgenomen op welk moment eventuele redelijke kosten in rekening moet worden gebracht. De leverancier mag er ook voor kiezen om energiedelen separaat te factureren.

Indien er, om welke reden dan ook, geen redelijke kosten in rekening worden gebracht, wordt er in het voorgestelde nieuwe derde lid voor het heffingsmoment aangesloten bij het tijdstip als bedoeld in artikel 56, eerste lid, onderdeel a, onder 2°, Wbm. Dit betekent dat de belasting verschuldigd wordt op het moment van de uitreiking van de eindfactuur, of, indien er binnen 18 maanden geen factuur is uitgereikt, automatisch op de laatste dag van dat tijdvak. Hiermee wordt voorkomen dat een tijdstip van verschuldigdheid ontbreekt wanneer er geen redelijke kosten in rekening worden gebracht.

E (Artikel 71 Wbm)

De wijziging in artikel 71, eerste lid, Wbm betreft een correctie als gevolg van de vernumming in artikel 53 Wbm volgend uit onderhavig wetsvoorstel alsmede van de vernumming in artikel 53 Wbm volgend uit artikel 7.11 van de Energiewet.

Artikel III

Dit artikel regelt de inwerkingtreding.

III. TRANSPONERINGSTABELLEN

1. Transponeringstabel EMD-pakket

1.1 EMD-Richtlijn

Richtlijn (EU) 2024/1711 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot wijziging van de Richtlijnen (EU) 2018/2001 en 2019/944 inzake het verbeteren van de opzet van de elektriciteitsmarkt van de Unie (PbEU 2024)

Bepaling EU-regeling (Richtlijn 2024/1711)	Wijzigt EU-richtlijn 2018/2001 (vervanging/aanvulling)	Bepaling in implementatieregeling of bestaande regeling Toelichting indien niet geïmplementeerd of naar zijn aard geen implementatie behoeft	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op keuze(n) bij de invulling van de beleidsruimte
1	4, derde lid	Valt buiten de reikwijdte van dit wetsvoorstel, eventuele uitvoering hiervan zal in een ander wetsvoorstel meegenomen worden.	Geen	Zie voor nadere toelichting paragraaf 1.1.3 van de memorie van toelichting.
Bepaling EU-regeling (Richtlijn 2024/1711)	Wijzigt EU-richtlijn 2019/944 (vervanging/aanvulling)	Bepaling in implementatieregeling of bestaande regeling Toelichting indien niet geïmplementeerd of naar zijn aard geen implementatie behoeft	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op keuze(n) bij de invulling van de beleidsruimte
2, punt 1a	2, onderdeel a, punt 8	Definitie "actieve afnemer": artikel 1.1 van de Energiewet (begripsbepalingen; <i>actieve afnemer</i>).	Geen	
2, punt 1b	2, onderdeel b, punt 10 bis	Definitie "energiedelen": artikel 1.1 van de Energiewet (begripsbepalingen; <i>delen van energie</i>)	Geen	
2, punt 1c	2, onderdeel c, punt 15 bis	Definitie "elektriciteitsleveringscontract met een vaste looptijd en een vaste prijs": artikel 2.23, eerste en tweede lid, onder a, van de Energiewet (modelcontract met een vaste looptijd (ten minste een jaar) en een vaste prijs)	Geen	
2, punt 1d	2, onderdeel d, punt 24 bis	Definitie "noodleverancier": artikel 2.25 van de Energiewet bevat een regeling waarbij ingeval van intrekking van een leveringsvergunning of een faillissement van een leverancier, de leveringsovereenkomst tussen	Geen	

		de leverancier en de eindafnemer met een kleine aansluiting kan worden voortgezet. Op grond van het vierde lid bevat het Energiebesluit reeds een nadere uitwerking (artikelen 2.25.1 Artikel 1 tot en met 2.25.1 Artikel 6).		
2, punt 1d	2, onderdeel d, punt 24 ter	Definitie "energiearmoede": artikel 1.7, tweede lid, van de Energiewet (grondslag uitwerking definitie in het Energiebesluit)	Geen	
2, punt 1d	2, onderdeel d, 24 quater	Definitie "flexibeleaansluitovereenkomst": artikel 3.38, vijfde lid, onderdelen c en d van de Energiewet	Geen	
2, punt 1e	2, onderdeel e, punt 31	Definitie "energie uit hernieuwbare bronnen" of "hernieuwbare energie": artikel 1.1 van de Energiewet (begripsbepalingen; <i>hernieuwbare bronnen</i>)	Geen	
2, punt 2	4	Artikel 2.1, tweede lid en artikel 2.2, eerste lid, van de Energiewet, en 2.2 artikel 7 van het Energiebesluit (gebruik meetinrichting voor meerdere marktdeelnemers kleine aansluiting)	Geen	
2, punt 3	6 bis	Artikel 3.38, vijfde lid, onderdelen c en d, en artikel 3.119 van de Energiewet	Geen	
2, punt 4a en b	11, titel en eerste lid, eerste alinea	Artikel 2.9, eerste lid (leveringsovereenkomst dynamische elektriciteitsprijs) en artikel 2.23, eerste en tweede lid onder a, van de Energiewet (modelcontract met een vaste looptijd (ten minste een jaar) en een vaste prijs)	Geen	
2, punt 4b	11, eerste lid, tweede en derde alinea	Behoeft geen implementatie, betreft een optionele bepaling	Ja. Lidstaten kunnen leveranciers, die enkel leveringscontracten aanbieden met een dynamische elektriciteitsprijs en die meer dan 200.000 eindafnemers hebben, vrijstellen van het verplicht aanbieden van een leveringsovereenkomst met een	Keuze om dit achterwege te laten. Zie memorie van toelichting, paragraaf 3.1.1.

			vaste prijs en vaste looptijd.	
2, punt 4c	11, eerste lid,	Artikel 2.6, vierde lid van de Energiewet (grondslag samenvatting); 2.6.6 Artikel 2 Energiebesluit (eisen samenvatting).	Geen	
2, punt 4c	11, eerste lid, ter	Recht op deelname vraagrespon / energiedelen bij leveringsovereenkomst vast contract: artikel 2.34, vierde lid, van de Energiewet voor de vraagresponsovereenkomst; artikel 2.30b, tweede lid, van de Energiewet, voor energiedelen.	Geen	
2, punt 4d	11, tweede lid	Informereren over mogelijkheden, kosten en risico's van het energiecontract: aanpassing artikel 2.6 Energiewet (leveringsovereenkomst en leveringsovereenkomst inzake peer-to-peer-handel); artikel 5.1, tweede lid, onderdeel a, van de Energiewet; oorspronkelijke artikel 2.9, van de Energiewet vervalt	Geen	
2, punt 4 d	11, tweede lid, onder a	Marktontwikkelingen en beoordelen risico's die nieuwe producten en diensten met zich kunnen meebrengen, gevallen van misbruik aanpakken: artikel 5.1, tweede lid, van de Energiewet; uitgewerkt in artikel 5.1.2 Artikel 2 (monitoring) van het Energiebesluit		
2, punt 4d	11, tweede lid, onder b	Maatregelen ontoelaatbare opzegvergoeding: geregeld via ministeriële regeling opzegvergoeding (grondslag artikel 2.15 van de Energiewet) alsmede de artikelen 5.20, 5.21 en 5.19 van de Energiewet.		
2, punt 5	15 bis, eerste lid	Recht op energiedelen Aanpassing artikel 2.30 van de Energiewet (Energiedelen). Bepaling bevat tevens een optionele bevoegdheid voor lidstaten.	Ja. Lidstaten kunnen het recht op energiedelen (actieve afnemers) uitbreiden naar andere eindafnemers dan huishoudens, kleine en middelgrote ondernemingen en overheidsinstan ties	Nederland maakt gebruik van de bevoegdheid. Zie memorie van toelichting, paragraaf 3.1.1.

2, punt 5	15 bis, tweede lid	Aanpassing 2.30, derde lid, van de Energiewet (Energie delen)	Geen	
2, punt 5	15 bis, derde lid	Nieuw artikel 2.30c van de Energiewet (organisator van energie delen)	Geen	
2, punt 5	15 bis, vierde lid, onderdeel a	Artikel 2.30, vierde lid, van de Energiewet Onbalansperiode opgenomen in artikel 1.1 van de Energiewet (begripsbepalingen; <i>onbalansverrekeningsperiode</i>)	Geen	
2 punt 5	15 bis, vierde lid, onderdeel b	Nieuw artikel 2.30a van de Energiewet (voorwaarden actieve afnemers)	Geen	
2 punt 5	15 bis, vierde lid, onderdeel c	Nieuw artikel 2.30a van de Energiewet (voorwaarden actieve afnemers)	Geen	
2 punt 5	15 bis, vierde lid, onderdeel d	Artikel 2.30, zesde lid, van de Energiewet	Geen	
2 punt 5	15 bis, vierde lid, onderdeel e	Nieuw artikel 2.30a van de Energiewet (voorwaarden actieve afnemers)?	Geen	
2 punt 5	15 bis, vierde lid, onderdeel f	Aanpassing artikel 2.3 van de Energiewet (algemene bepaling marktdeelnemers)	Geen	
2 punt 5	15 bis, vierde lid, onderdeel g	Artikel 2.30, achtste lid van de Energiewet (aanpassing geografisch gebied)	Geen	
2 punt 5	15 bis, vierde lid, onderdeel h	Artikel 2.30c van de Energiewet	Geen	
2 punt 5	15 bis, vierde lid, laatste alinea	Betreft optionele bepaling. Artikel 2.30a (drempels gedeeltelijk verhoogd)	Ja. Keuze voor lidstaten om de in artikel 15 bis, vierde lid, onder c opgenomen drempels voor de geïnstalleerde capaciteit aan te passen.	Nederland maakt gedeeltelijk gebruik van deze bevoegdheid. Zie memorie van toelichting, paragraaf 3.1.1
2, punt 5	15 bis, vijfde lid	Betreft optionele bepaling. Voor de invulling van de keuze bevoegdheid zie artikel 2.30, tweede lid, van de Energiewet	Ja. Keuze voor lidstaten om ook energiedelen voor grote afnemers mogelijk te maken	Nederland maakt gebruik van de bevoegdheid. Zie memorie van toelichting, paragraaf 3.1.1.
2, punt 5	15 bis, zesde lid	Artikel 3.63a van de Energiewet (faciliteren energie delen)	Geen	
2, punt 5	15 bis, zevende lid	Betreft feitelijk handelen. Zal worden ingevuld met ondersteunende maatregelen (o.a. SCE)	Geen	
2, punt 5	15 bis, achtste lid	Artikel 2.30, zevende lid, van de Energiewet	Beperkt	
2, punt 5	15 bis, negende lid	Behoeft geen implementatie, betreft optionele bepaling	Ja. Mogelijkheid voor lidstaten om de installatie van plug-in mini-zonne-	Keuze om dit achterwege te laten. Zie memorie van toelichting, paragraaf 3.1.1.

			energiesystemen met een capaciteit van maximaal 800W in en op gebouwen te bevorderen.	
2, punt 5	15 bis, tiende lid	Behoeft geen implementatie. Bepaling richt zich tot de Europese Commissie, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	N.v.t.	
2, punt 5	15 bis, elfde lid	Is reeds opgenomen in artikel 2.1, tweede lid, van de Energiewet	Geen	
2, punt 6	18 bis, eerste lid	Voor vergunning houdende leveranciers worden regels gesteld aan risicobeheer via artikel 2.18 van de Energiewet. De uitwerking hiervan is vindbaar in 2.18.2 artikel 1 van het Energiebesluit, waarbij in lid 2 een delegatiegrondslag staat om nadere regels te stellen bij een (nog op te stellen) ministeriële regeling over onder meer de inkoopstrategie. Voor niet-vergunning houdende leveranciers geldt dat er een aanpassing wordt gedaan aan artikel 2.5 Energiewet (voorwaarden voor leveranciers), zodat ook zij volgens de wet een passende afdekkingsstrategie moeten hebben.	Geen	
2, punt 6	18 bis, tweede lid	Behoeft geen implementatie, betreft optionele bepaling	Lidstaten kunnen toestaan dat afdekking strategieën leveranciers middels PPA's worden gedaan (mits voldoende ontwikkelde markten)	Keuze om dit achterwege te laten, zie memorie van toelichting, paragraaf 3.1.1.
2, punt 6	18 bis, derde lid	Betreft feitelijk handelen. Zal worden ingevuld met ondersteunende maatregelen (o.a. SCE)	Geen	
2, punt 7	27, eerste lid	Artikel 2.5 van de Energiewet, en 2.6.6 artikel 6 Energiebesluit	Geen	
2, punt 8	27 bis, eerste lid	Artikel 2.25 van de Energiewet en 2.25.1 Artikel 1 tot en met 2.25.1 Artikel 6 van het Energiebesluit	Geen	
2, punt 8	27 bis, tweede lid	Artikel 2.25 van de Energiewet en 2.25.1 Artikel 3 van het Energiebesluit	Geen.	

2, punt 8	27 bis, derde lid	Artikel 2.25 van de Energiewet, 2.25.1 Artikel 3, derde lid, van het Energiebesluit	Geen	
2, punt 8	27 bis, vierde lid	Artikel 2.25 van de Energiewet, 2.25.1 artikel 5, eerste lid, van het Energiebesluit	Geen	
2, punt 8	27 bis, vijfde lid	Behoeft geen implementatie, betreft optionele bepaling	Ja. Lidstaten kunnen van een noodleverancier eisen dat hij elektriciteit levert aan huishoudelijke eindafnemers en kleine en middelgrote ondernemingen die geen marktgebaseerde aanbiedingen ontvangen	Keuze om dit achterwege te laten. Zie memorie van toelichting, paragraaf 3.1.1.
2, punt 9	28 bis, eerste lid, eerste alinea	Deze bepaling wordt geïmplementeerd in de ministeriële regeling van de Energiewet (waarin de bestaande ministeriële regeling Afsluitbeleid wordt opgenomen), zie memorie van toelichting, paragraaf 3.2.1 (onderdeel 'bescherming tegen afsluiting')	Geen	
2, punt 9	28 bis, eerste lid, tweede alinea	Behoeft geen implementatie, betreft feitelijk handelen van de lidstaat	Geen	
2, punt 9	28 bis, tweede lid, eerste en tweede zin	Deze bepaling wordt geïmplementeerd in de ministeriële regeling van de Energiewet (waarin de bestaande ministeriële regeling Afsluitbeleid wordt opgenomen), zie memorie van toelichting, paragraaf 3.2.1 (onderdeel 'bescherming tegen afsluiting')	Geen	
2, punt 9	28 bis, tweede lid, derde zin	Behoeft geen implementatie, betreft optionele bepaling	Ja. Lidstaten kunnen passende maatregelen nemen om misbruik van rechtsmiddelen in geval van klachten/gebruik van buitengerechtelijke geschilmechanisme, te voorkomen	Keuze om dit achterwege te laten,. Zie memorie van toelichting, paragraaf 3.1.1.

2, punt 9	28 bis, derde lid	Behoeft geen implementatie. Is reeds onderdeel van de huidige ministeriële regeling Afsluitbeleid, artikelen 3 en 4Aa, 4a, 4b, en zal worden opgenomen in de in de ministeriële regeling van de Energiewet (waarin de bestaande ministeriële regeling Afsluitbeleid wordt opgenomen)	Geen	
2, punt 10	31, tweede lid	Artikel 3.24 van de Energiewet	Geen	
2, punt 10	31, derde lid	Artikel 3.38, vijfde lid, onderdeel b en artikel 3.77, tweede lid, van de Energiewet	Geen	
2, punt 10	31, derde lid, bis	Artikel 3.38, vijfde lid, onderdeel e, van de Energiewet	Geen	
2, punt 10	31, derde lid, ter	eerste alinea: behoeft geen implementatie, betreft een optionele bepaling. Behoeft geen uitvoering. In Nederland zijn transmissie- en distributiesysteembeheerders volledig ontvlochten en bestaan er geen geïntegreerde elektriciteitsbedrijven tweede alinea: behoeft geen implementatie, betreft feitelijk handelen van de lidstaat.	Ja. Lidstaten kunnen besluiten om de verplichting voor distributiesysteembeheerders om aan hun systeemgebruikers de toegang te verstrekken die zij voor een efficiënte toegang inclusief het gebruik nodig hebben, niet toe te passen op bepaalde geïntegreerde elektriciteitsbedrijven.	Behoeft geen uitvoering. Zie memorie van toelichting, paragraaf 3.1.1.
2, punt 11	33, eerste lid	Artikel 3.24, eerste lid, van de Energiewet, artikel 3.38 van de Energiewet	Geen	
2, punt 12a, onder i	59, eerste lid, onderdeel c	Artikel 5.1, eerste lid, van de Energiewet; artikel 5.2.1, artikel 4 onder c van het Energiebesluit	Geen	
2, punt 12a, onder ii	59, eerste lid, onderdeel z	Artikel 5.1, eerste lid, van de Energiewet en Afdeling 5.3 en 5.4 van de Energiewet	Geen	
2, punt 12b	59, vierde lid	Artikel 5.1, eerste lid, van de Energiewet	Geen	
2, punt 13	66, zesde lid	Behoeft naar de aard van deze bepaling geen implementatie, betreft uitzondering voor Estland, Letland en Litouwen	N.v.t.	
2, punt 13	66, zevende lid	Behoeft naar de aard van deze bepaling geen implementatie, betreft uitzondering voor Estland, Letland en Litouwen	N.v.t.	
2, punt 14	66 bis, eerste lid	Behoeft geen implementatie. Betreft bevoegdheid van de Raad van de EU op voorstel van de EC.	N.v.t.	

2, punt 14	66 bis, tweede lid	Behoef geen implementatie. Betreft bevoegdheid van de Raad van de EU op voorstel van de EC.	N.v.t.	
2, punt 14	66 bis, derde lid	Behoeft geen implementatie, betreft feitelijk handelen van de lidstaat	N.v.t.	
2, punt 14	66 bis, vierde lid	Bepaling richt zich tot de Europese Commissie, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	N.v.t.	
2, punt 14	66 bis, vijfde lid	Behoeft geen implementatie. Betreft bevoegdheid van de Raad	N.v.t.	
2, punt 14	66 bis, zesde lid	Behoeft geen implementatie, betreft optionele bepaling	Ja. Lidstaten kunnen tijdelijk ingrijpen in de leveringsprijzen van elektriciteit aan kleine en middelgrote ondernemingen als er door de Europese Raad een prijs crisis is afgekondigd.	Keuze om dit achterwege te laten. Zie memorie van toelichting, paragraaf 3.1.1.
2, punt 14	66 bis, zevende lid	Behoeft geen implementatie, betreft optionele bepaling	Ja. Lidstaten kunnen besluiten om een leveringsprijs voor elektriciteit vast te stellen die onder de kostprijs ligt.	Keuze om dit achterwege te laten Zie memorie van toelichting, paragraaf 3.1.1.
2, punt 14	66 bis, achtste lid	Bepaling richt zich tot de Europese Commissie, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	N.v.t.	
2, punt 15	69, tweede lid	Behoeft naar de aard van deze bepaling geen implementatie, betreft handelen Europese Commissie	N.v.t.	
3	N.v.t.	Behoeft naar de aard van deze bepaling geen implementatie, betreft implementatietermijn van de richtlijn	N.v.t.	
4	N.v.t.	Behoeft naar de aard van deze bepaling geen implementatie, betreft inwerkingtreding van de richtlijn	N.v.t.	
5	N.v.t.	Behoeft naar de aard van deze bepaling geen implementatie, betreft adressanten van de richtlijn	N.v.t.	

1.2 EMD-Verordening

Verordening (EU) 2024/1747 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 tot wijziging van Verordening (EU) 2019/942 en 2019/943 wat betreft het Verbeteren van de opzet van de elektriciteitsmarkt van de Unie (PbEU 2024)

Bepaling EU-regeling (Verordening 2024/1747)	Wijzigt EU-Verordening 2019/942 (vervanging/aanvulling)	Bepaling in implementatieregeling of bestaande regeling Toelichting indien niet geïmplementeerd of naar zijn aard geen implementatie behoeft	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op keuze(n) bij de invulling van de beleidsruimte
1, punt 1a en b	2, onderdeel a en d	Bepaling richt zich tot Acer, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
1, punt 2	3, tweede lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
1, punt 3	4, negende lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
1, punt 4a	5, achtste lid	Bepaling richt zich tot Acer, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
1, punt 4b	5, negende lid	Bepaling richt zich tot Acer, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
1, punt 5	6, negende lid	Bepaling richt zich tot Acer, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
1, punt 6a	15, vierde lid	Bepaling richt zich tot Acer, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
1, punt 6b	15, vijfde lid	Bepaling richt zich tot Acer, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
Bepaling EU-regeling (Verordening 2024/1747)	Wijzigt EU-Verordening 2019/942 (vervanging/aanvulling)	Bepaling in implementatieregeling of bestaande regeling Toelichting indien niet geïmplementeerd of naar zijn aard geen implementatie behoeft	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op keuze(n) bij de invulling van de beleidsruimte
2, punt 1a en b	1, onderdeel a en b, e, f	Behoeft uit de aard van de bepaling geen implementatie, betreft onderwerp en werkingssfeer verordening	Geen	
2, punt 2a	2, punt 22	Behoeft uit de aard van de bepaling geen implementatie (definities die in de verordening worden gebruikt); Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	

2, punt 2b	2, punt 72	Behoeft uit de aard van de bepaling geen implementatie (definities die in de verordening worden gebruikt); Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	2, punt 73	Behoeft uit de aard van de bepaling geen implementatie (definities die in de verordening worden gebruikt); Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	2, punt 74	Behoeft uit de aard van de bepaling geen implementatie (definities die in de verordening worden gebruikt); Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	2, punt 75	Behoeft uit de aard van de bepaling geen implementatie (definities die in de verordening worden gebruikt); Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	2, punt 76	Is geen onderdeel van het implementatietraject van de Verordening. Wordt meegenomen in een apart wetsvoorstel/traject, zie memorie van toelichting, paragraaf 1.4.	Geen	
	2, punt 77	Behoeft uit de aard van deze bepaling geen implementatie (definities die in de verordening worden gebruikt); Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	2, punt 78	Definitie "specifiek meettoestel": artikel 1 van het Energiebesluit (begripsbepalingen), artikel 2.46, tweede en derde lid van de Energiewet	Geen	
	2, punt 79	Behoeft uit de aard van de bepaling geen implementatie (definities die in de verordening worden gebruikt); Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
2, punt 3a	7, eerste lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
2, punt 3b, onder i	7, tweede lid, onderdeel c en c bis	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	

2, punt 3b, onder ii	7, tweede lid, onderdeel f	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
2, punt 4	7 bis, eerste lid	Betreft optionele bepaling, behoeft geen implementatie	Ja. Lidstaten mogen transmissiesysteem beheerders verzoeken om peak-shaving aan te bieden in geval van een prijscrisis.	Keuze om dit achterwege te laten, zie memorie van toelichting, paragraaf 3.1.2.
	7 bis, tweede lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	7 bis, derde lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	7 bis, vierde lid, onderdeel a	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	7 bis, vierde lid, onderdeel b	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	7 bis, vierde lid, onderdeel c	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	7 bis, vierde lid, onderdeel d	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	7 bis, vierde lid, onderdeel e	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	7 bis, vierde lid, onderdeel f	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	7 bis, vierde lid, onderdeel g	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	7 bis, vierde lid, onderdeel h	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	7 bis, vijfde lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	7 bis, zesde lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	7 bis, zevende lid	Bepaling richt zich tot Acer en/of Europese Commissie, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
	7 bis, achtste lid	Bepaling richt zich tot Acer en/of Europese Commissie,	Geen	

		behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie		
	7 ter, eerste lid, eerste volzin	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	7 ter, eerste lid, tweede volzin	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	7 ter, tweede lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	7 ter, derde lid	Artikel 2.46, tweede lid van de Energiewet; afdeling 4.2, 2.46 artikel 3 (inzet submeetinrichting bij vraagrespon) van het Energiebesluit	Geen	
2, punt 5a	8, eerste lid	Bepaling richt zich tot de NEMO's, behoef naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
	8, eerste lid, bis, eerste lid, ter	Bepaling richt zich tot de transmissiesysteembeheerder, de NEMO, NRI of Acer: behoef naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
	8, eerste lid, quater	Bepaling richt zich tot de Europese Commissie, behoef naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
2, punt 5b	8, derde lid	Bepaling richt zich tot de NEMO's, behoef naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
2, punt 6	9, eerste lid	Bepaling richt zich tot de transmissiesysteembeheerder, behoef naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
	9, tweede lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	9, derde lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	9, vierde lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening, betreft effectbeoordeling door de Europese Commissie	Geen	
	9, vijfde lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening, betreft effectbeoordeling door de Europese Commissie	Geen	
	9, zesde lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening, betreft gedelegeerde handeling door de Europese Commissie	Geen	

	9, zevende lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	9, achtste lid	Bepaling richt zich tot de NRI, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
	9, negende lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
2, punt 7a	18, tweede lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	18, derde lid	Bevat een indirecte opdracht voor systeembeheerders en de ACM. In artikel 3.106 van de Energiewet is reeds bepaald dat de tarieven en tariefstructuren vooraf door de ACM moeten zijn goedgekeurd	Geen	
2, punt 7b	18, achtste lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
2, punt 7c, onderdeel i	18, negende lid, onderdeel f	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
2, punt 7c, onderdeel ii	18, negende lid, onderdeel i	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
2, punt 8	19, tweede lid, onderdeel a	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
2, punt 8	19, tweede lid, onderdeel b	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	19, tweede lid, onderdeel c en hierna opgenomen alinea	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
2, punt 9	Artikel 19 bis, eerste lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	19 bis, tweede lid	Bepaling richt zich tot de Europese Commissie, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
	19 bis, derde lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Keuze voor LS om instrumenten ter beperking van financiële risico's voor eindafnemers die beperking ervaren voor PPA markt,	Vooralsnog wordt de keuze achterwege gelaten, zie memorie van toelichting, paragraaf 3.1.2.

			toe te passen op bepaalde categorieën afnemers	
	19 bis, vierde lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Ja. Keuze voor lidstaten om garantierogelingen te beperken tot enkel ondersteunen van hernieuwbare opwek.	Vooralsnog wordt de keuze achterwege gelaten, zie memorie van toelichting, paragraaf 3.1.2.
	19 bis, vijfde lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	19 bis, zesde lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	19 bis, zevende lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	19 bis, achtste lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	19 bis, negende lid	Behoeft geen implementatie, betreft feitelijk handelen van de lidstaat	Geen	
	19 bis, tiende lid	Bepaling richt zich tot de Commissie, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
	19 ter, eerste lid	Bepaling richt zich tot Acer, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
	19 ter, tweede lid	Bepaling richt zich tot Acer, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
	19 quater	Bepaling richt zich tot de Europese Commissie, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
	19 quinquies, eerste lid	Is geen onderdeel van het implementatietraject van de Verordening 2024/1747 (EMD-Verordening). Wordt meegenomen in een apart wetsvoorstel/traject, zie memorie van toelichting, paragraaf 1.4	N.v.t.	
	19 quinquies, tweede lid	Is geen onderdeel van het implementatietraject van de Verordening 2024/1747 (EMD-Verordening). Wordt meegenomen in een apart	N.v.t.	

		wetsvoorstel/traject, zie memorie van toelichting, paragraaf 1.4		
	19 quinquies, derde lid	Is geen onderdeel van het implementatietraject van de Verordening 2024/1747 (EMD-Verordening). Wordt meegenomen in een apart wetsvoorstel/traject, zie memorie van toelichting, paragraaf 1.4	N.v.t.	
	19 quinquies, vierde lid	Is geen onderdeel van het implementatietraject van de Verordening 2024/1747 (EMD-Verordening). Wordt meegenomen in een apart wetsvoorstel/traject, zie memorie van toelichting, paragraaf 1.4	N.v.t.	
	19 quinquies, vijfde lid	Is geen onderdeel van het implementatietraject van de Verordening 2024/1747 (EMD-Verordening). Wordt meegenomen in een apart wetsvoorstel/traject, zie memorie van toelichting, paragraaf 1.4	N.v.t.	
	19 quinquies, zesde lid	Is geen onderdeel van het implementatietraject van de Verordening 2024/1747 (EMD-Verordening). Wordt meegenomen in een apart wetsvoorstel/traject, zie memorie van toelichting, paragraaf 1.4	N.v.t.	
	19 sexies, eerste lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening. Zoals toegelicht in de memorie van toelichting, paragraaf 3.2.1, wordt e.e.a. uitgewerkt in een ministeriële regeling (grondslag 3.23 en artikel 5.1, derde lid van de Energiewet)	Geen	
	19 sexies, tweede lid, onderdelen a t/m e	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	19 sexies, derde lid	Bepaling richt zich tot TSB en DSB's, hoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
	19 sexies, vierde lid, onderdelen a en b	Bepaling richt zich tot ENTSB en EU DSB-entiteit, hoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
	19 sexies, vijfde lid	Bepaling richt zich tot ENTSB en EU DSB-entiteit, hoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
	19 sexies, zesde lid	Bepaling richt zich tot ENTSB, EU DSB-entiteit, Acer; hoeft	Geen	

		naar de aard van de bepaling geen implementatie		
	19 sexies, zevende lid	Bepaling richt zich tot NRI (of andere aangewezen instantie of entiteit) en Acer; heeft naar de aard van de bepaling geen implementatie. Zoals toegelicht in de memorie van toelichting, paragraaf 3.2.1, wordt e.e.a. uitgewerkt in een ministeriële regeling (grondslag 3.23 en artikel 5.1, derde lid, van de Energiewet)	Geen	
	19 sexies, achtste lid	Bepaling richt zich tot ENTSB heeft naar de aard van de bepaling geen implementatie; voor het overige deel ook geen implementatie nodig in verband met de rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	19 septies	Betreft optionele bepaling, heeft geen implementatie	LS kunnen voorlopige indicatieve nationale doelstellingen bepalen tot goedkeuring van het verslag conform artikel 19 sexies, eerste lid	Keuze wordt achterwege gelaten. Zie memorie van toelichting, paragraaf 3.1.2.
	19 octies, eerste lid	Betreft optionele bepaling, heeft geen implementatie	Ja. Als investeringen in niet-fossiele flexibiliteit onvoldoende zijn om te voldoen aan (voorlopige) indicatieve nationale doelstellingen, kunnen LS steunregelingen	Keuze wordt achterwege gelaten, zie memorie van toelichting, paragraaf 3.1.2.

			voor niet-fossiele flex toepassen in de vorm van betalingen	
	19 octies, tweede lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	19 nonies, onderdelen a tot en met j	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
2, punt 10a	21, eerste lid	Behoeft geen implementatie, betreft een optionele bepaling Voor de invulling van de keuze bevoegdheid voor lidstaten, zie artikel 5.12 van de Energiewet	Ja. Lidstaten kunnen bij de uitvoering van artikel 20, lid 3 (leveringszekerheid) capaciteit smechnismen invoeren	Nederland maakt gebruik van de mogelijkheid. Zie memorie van toelichting, paragraaf 3.1.2.
2, punt 10b	21, zevende lid	Artikellid wordt geschrapt. Behoeft geen implementatie	N.v.t.	
2, punt 10c	21, achtste lid	Bepaling richt zich tot de Europese Commissie, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
2, punt 11	22, eerste lid, onderdeel a	Artikellid wordt geschrapt. Behoeft geen implementatie	N.v.t.	
2, punt 12	37, eerste lid, onderdeel a	Bepaling richt zich tot regionale coördinatiecentra, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
2, punt 13	50, 4 bis	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
2, punt 14	57, derde lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
2, punt 15a	59, eerste lid onderdeel b	Bepaling richt zich tot de Europese Commissie, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
2, punt 15b	59, tweede lid, onderdeel a	Bepaling richt zich tot regionale coördinatiecentra, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
2, punt 16	64, tweede lid, bis	Behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie, betreft uitzondering voor Estland, Letland en Litouwen	Geen	
	64, tweede lid, ter	Betreft grondslag voor het verlenen van derogaties door de Europese Commissie:	Geen	

		behoeft uit de aard van de bepaling geen implementatie		
	64, tweede lid, quater	Betreft grondslag voor het verlenen van derogaties door de Europese Commissie: behoeft uit de aard van de bepaling geen implementatie. Voor de onderdelen a en b geldt is geen implementatie vereist in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
	64, tweede lid, quinquies, onderdelen a en b	Betreft grondslag voor het verlenen van derogaties door de Europese Commissie: behoeft uit de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
2, punt 17a	69, tweede lid, onderdelen a tot en met c	Bepaling richt zich tot de Europese Commissie, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
2, punt 17b	69, derde lid	Bepaling richt zich tot de Europese Commissie, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
2, punt 18	69 bis	Behoeft uit de aard van de bepaling (interactie met andere EU-regelgeving) geen implementatie	Geen	
2, punt 19	Bijlage I, punt 1.2	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
3	N.v.t.			

1.3 Wijzigingsverordening van REMIT

Verordening 2024/1106 van het Europees Parlement en de Raad van 11 april 2024 tot wijziging van de Verordeningen (EU) nr. 1227/2011 en (EU) 2019/942 wat de verbetering van de bescherming van de Unie tegen marktmanipulatie op de groothandelsmarkt voor energie betreft (PbEU 2024)

Bepaling EU-regeling (verordening 2024/1106)	Wijziging Verordening 1227/2011 (aanvulling/vervanging)	Bepaling in implementatieregeling of bestaande regeling; Toelichting indien niet geïmplementeerd of naar zijn aard geen implementatie behoeft	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op keuze(n) bij de invulling van de beleidsruimte
1, punt 1	N.v.t.	Behoeft geen implementatie. Betreft verwijzingen naar andere wetgeving van de Unie	Geen	
1, punt 2a	1, tweede lid	Behoeft geen implementatie. Betreft toepassingsgebied en verband met andere wetgeving van de Unie	Geen	

1, punt 2b	1, derde lid	Deels reeds geïmplementeerd in artikel 7, derde lid van de Instellingswet en artikel 1, eerste lid, onderdelen c en t; Regeling gegevensverstrekking ACM 2019, en artikel 5.25 van de Energiewet. In artikel 5.25, eerste lid van de Energiewet wordt een grondslag voor de ACM toegevoegd om inlichtingen te verstrekken aan ESMA	Geen	
1, punt 2c	1, vierde lid	Bepaling richt zich tot Acer behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
1, punt 3 a t/m g	2, punt 1, 2, 4, 7 en aanvullingen	Behoeft geen implementatie. Betreft definities die in de verordening worden gebruikt	Geen	
1, punt 4	3, eerste lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
1, punt 5a en b	4, eerste en vierde lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
1, punt 5c	4, punt 4 bis	Bepaling richt zich tot Acer, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
1, punt 6	4 bis	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening, betreft taak Acer, betreft gedelegeerde handelingen van de Commissie	Geen	
1, punt 7	5 bis	Bevoegdheid ACM volgt reeds uit artikel 5.1 Energiewet. Voor overige geen implementatie vereist in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
1, punt 8	6, eerste lid	Behoeft geen implementatie. Betreft bevoegdheid Europese Commissie om gedelegeerde handelingen vast te stellen	Geen	
1, punt 9	7, eerste en derde lid	Bepaling richt zich tot Acer, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
1, punt 10	7 bis, ter, quater, quinquies, sexies	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening, en/of betreft taak Acer (artikel 7bis, artikel 7 ter, artikel 7 quater, artikel 7 quinquies, derde lid, artikel 7 sexies), gedelegeerde handelingen van de Europese Commissie (artikel 7 quater, tweede lid)	Geen	
1, punt 11	8, eerste lid, eerste lid, bis,	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking	Geen	

	eerste lid, ter, tweede t/m vijfde lid	van de verordening, betreft gedelegeerde handelingen van de Europese Commissie (b en c)		
1, punt 12	9, eerste en derde lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening. Artikel 5.1, derde lid Energiewet tav verwerken registratie (cq. plicht) ACM (artikel 9, eerste lid) en artikel 5.25 Energiewet met betrekking tot gegevens verstrekking door ACM aan Acer	Geen	
1, punt 13	9 bis	Betreft taak Acer, behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening en betreft gedelegeerde handelingen van de Europese Commissie (zesde lid)	Geen	
1, punt 14	10, eerste lid	Bepaling richt zich tot Acer, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
1, punt 14	10, tweede lid	Geïmplementeerd in artikel 7, derde lid, van de Instellingswet en artikel 1, eerste lid, onderdelen c en t, Regeling gegevensverstrekking ACM 2019	Geen	
1, punt 15a	12, eerste lid, tweede alinea	Behoeft geen nadere implementatie. Beroepsgeheim valt voor ambtenaren die voor de ACM werken onder het Ambtenarenrecht, respectievelijk artikel 2:5 van de Algemene wet bestuursrecht. Verder is de ACM gebonden aan de desbetreffende regels in de Algemene verordening gegevensbescherming en de Implementatieswet Algemene verordening gegevensbescherming.	Geen	
1, punt 15b	12, tweede lid	Bepaling richt zich tot Acer, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
1, punt 16a	13, eerste lid	W.b. bestuursrechtelijk toezicht en handhaving is met artikel 5.1 van de Energiewet de ACM aangewezen als NRI. W.b. strafrechtelijke handhaving is in artikel 2.66, eerste lid, van de Energiewet 'artikelen 3, 4 en 5' vervangen door 'artikelen 3, 4, 5, 7 quater, 8, 9 en 15'. Met toevoeging van de artikelen 3, 4, 5, 7 quater, 8, 9 en 15 REMIT onder artikel 5.21 van de Energiewet, wordt de ACM tevens in staat gesteld een overtreding van	Geen	

		deze artikelen middels bestuurlijke boetes te handhaven		
1, punt 16b	13, leden 3 t/m 12	Behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
1, punt 17	13 bis, eerste tot en met zesde lid	Bepaling richt zich tot Acer, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
1, punt 17	13 bis, zevende lid	Bijstand ACM aan Acer met toevoeging artikel 5.17a, eerste lid, aan de Energiewet	Geen	
1, punt 17	13 bis, achtste lid	Bijstand ACM aan Acer onder artikel 5.17a, tweede lid, van de Energiewet	Geen	
1, punt 17	13 bis, negende lid	Uitoefening bevoegdheden Acer of andere NRI die voorafgaande machtiging van rechter-commissaris vereisen onder artikel 5.17c, eerste lid, van de Energiewet	Geen	
1, punt 17	13 bis, tiende lid	Uitoefening bevoegdheden Acer of andere NRI die voorafgaande machtiging van rechter-commissaris vereisen onder artikel 5.17c, tweede en derde lid, van de Energiewet	Geen	
1, punt 17	13ter, eerste, tweede, vijfde en zesde lid	Bepaling richt zich tot Acer, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
1, punt 17	13ter, derde lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
1, punt 17	13 ter, vierde lid	Artikel 5.17a, derde lid, van de Energiewet inzake bijstand aan Acer. Artikel 5.21, negende lid, van de Energiewet inzake de bevoegdheid om een bestuurlijke boete op te leggen bij niet-nakoming	Geen	
1, punt 17	13 quater, eerste lid	Bepaling richt zich tot Acer, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
1, punt 17	13 quater, tweede lid	Artikel 5.17a, vierde lid, van de Energiewet inzake bijstand aan Acer	Geen	
1, punt 17	13 quinquies	Bepaling richt zich tot Acer, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
1, punt 17	13 sexies	Voor de invulling van de wederzijdse bijstand tussen de ACM en Acer, zie artikel 5.17b, eerste tot en met het vierde lid, van de Energiewet	Geen	
1, punt 17	13 septies	Bepaling richt zich tot Acer, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	

1, punt 17	13 octies	Bepaling richt zich tot Acer, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
1, punt 17	13 nonies	Bepaling richt zich tot Acer, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
1, punt 17	13 decies	Voor de tenuitvoerlegging van de last onder dwangsom van Acer door de ACM, zie artikel 5.21a, eerste en tweede lid, van de Energiewet. De ACM wordt als nationale instantie aangewezen die het door Acer genomen besluit tot oplegging van een dwangsom namens en voor rekening van Acer uitvoert nadat zij de authenticiteit van het besluit heeft vastgesteld. Zie memorie van toelichting, paragraaf 3.2.2	Aanwijzing van de nationale instantie door de lidstaat.	
1, punt 17	13 undecies	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
1, punt 18	15	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening; vijfde lid richt zich tot Acer, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
1, punt 19a, sub i	16, eerste lid, tweede alinea	Bepaling richt zich tot Acer, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
1, punt 19a, sub ii	16, eerste lid, vierde alinea	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
1, punt 19b	16, tweede lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
1, punt 19c, sub i	16, derde lid, punt a	In zoverre informatie gedeeld mag worden met de AFM, reeds uitgevoerd in artikel 7, derde lid van de Instellingswet ACM in samenhang met Regeling gegevensverstrekking ACM 2019, artikel 1, eerste lid, onderdeel t. In zoverre informatie bedoeld moet worden met Acer al uitgevoerd in artikel 5.25, eerste lid, van de Energiewet	Geen	
1, punt 19c, sub ii	16, derde lid, punt e	In zoverre informatie gedeeld mag worden met de belastingdienst, uitgevoerd in artikel 7, derde lid van de Instellingswet ACM in samenhang met Regeling gegevensverstrekking ACM 2019, artikel 1, eerste lid, onderdeel c. Voor informatiedeling met Eurofisc	Geen	

		zie artikel 5.25, eerste lid, van de Energiewet		
1, punt 20	16 bis, eerste lid	Voor de mogelijkheid voor de ACM om taken en verantwoordelijkheden te delegeren aan Acer of een andere NRI zie artikel 5.17b, eerste, tweede, vijfde lid van de Energiewet Voor de invulling van de keuze bevoegdheid voor lidstaten inzake het stellen van nadere regels aan delegatie zie artikel 5.17, derde lid, van de Energiewet Voor het uitvoeren van bevoegdheden die aan de ACM gedelegeerd zijn, zie de toevoeging van artikel 5.17b, vijfde lid, aan de Energiewet	Ja, lidstaten kunnen nadere regels stellen over de delegatiemogelijkheid.	Nederland maakt gebruik maken van de bevoegdheid. Zie paragraaf 3.1.3 van de memorie van toelichting.
1, punt 20	16 bis, tweede lid	Zie artikel 5.17b, zesde lid van de Energiewet	Geen	
1, punt 20	16 bis, derde t/m vijfde lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
1, punt 20	16 ter	Bepaling richt zich tot Acer, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
1, punt 21	17, derde lid	Behoeft geen implementatie. Beroepsgeheim valt voor ambtenaren die voor de ACM werken onder het Ambtenarenrecht, respectievelijk artikel 2:5 van de Algemene wet bestuursrecht	Geen	
1, punt 22	18, eerste lid	De nationale kaders voor de bestuurlijke geldboetes zijn vastgesteld in artikel 5.21 van de Energiewet. Overige bestuursrechtelijke maatregelen zijn vastgelegd in artikel 5.17, eerste lid, onderdeel b jo. artikel 5.19, eerste lid, artikel 5.20, eerste lid van de Energiewet alsmede in artikel 12h, eerste lid, van de Instellingswet ACM	Geen	
1, punt 22	18, tweede lid	Behoeft geen implementatie. Het rechtstelsel in Nederland voorziet namelijk in bestuurlijke boetes	Geen	
1, punt 22	18, derde lid	Op grond van artikel 5.21 van de Energiewet mag ACM bestuurlijke boetes opleggen voor overtredingen van REMIT. Overige bestuursrechtelijke maatregelen zijn vastgelegd in artikel 5.17, eerste lid, onderdeel b jo. artikel 5.19, eerste lid, artikel 5.20, eerste lid van de Energiewet alsmede in	Geen	

		artikel 12h, eerste lid, van de Instellingswet ACM		
1, punt 22	18, vierde lid	Voor bestuurlijke boetes voor natuurlijke personen, zie artikel 5.21, vijfde en zevende leden van de Energiewet		
1, punt 22	18, vijfde lid	Voor bestuurlijke boetes voor rechtspersonen, zie artikel 5.21, zesde en zevende leden, van de Energiewet		
1, punt 22	18, zesde lid	Behoeft geen implementatie, is reeds mogelijk gemaakt met § 4 van de Instellingswet Autoriteit Consument en Markt		
1, punt 22	18, zevende lid	Behoeft implementatie in de Boetebeleidsregel ACM 2014		
1, punt 22	18, achtste lid	Behoeft geen implementatie in verband met rechtstreekse werking van de verordening	Geen	
1, punt 22	18, negende lid	Behoef geen implementatie. Bepaling gericht aan de Europese Commissie	Geen	
1, punt 22	19	Bepaling richt zich tot Acer, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
1, punt 23	20, tweede, derde en vijfde lid	Behoeft geen implementatie. Betreft bevoegdheid Europese Commissie om gedelegeerde handelingen vast te stellen	Geen	
1, punt 24	21 bis	Behoeft geen implementatie. Betreft evaluatie van de verordening uit te voeren door de Europese Commissie	Geen	
2, punt 1	6, achtste lid	Artikellid wordt geschrapt. Behoeft geen implementatie	Geen	
Bepaling EU-regeling (verordening 2024/1106)	Wijzigt Verordening 2019/942 (aanvulling/vervanging)	Bepaling in implementatieregeling of bestaande regeling Toelichting indien niet geïmplementeerd of naar zijn aard geen implementatie behoeft	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op keuze(n) bij de invulling van de beleidsruimte
2, punt 1a	Artikel 12, punt c	Bepaling richt zich tot Acer, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
2, punt 1b	12, punt d en e	Bepaling richt zich tot Acer, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
2, punt 3	32, eerste lid	Bepaling richt zich tot Acer, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
3		Behoeft geen implementatie. Betreft inwerkingtreding van de verordening	Geen	

2. Transponeringstabel nieuwe Gasrichtlijn

Richtlijn (EU) 2024/1788 van het Europees Parlement en de Raad van 13 juni 2024 betreffende gemeenschappelijke regels voor de interne markten voor hernieuwbaar gas, aardgas en waterstof, tot wijziging van Richtlijn (EU) 2023/1791 en tot intrekking van Richtlijn 2009/73/EG (PbEU 2024)

Bepaling EU-regeling (Richtlijn 2024/1788)	Bepaling in implementatieregeling of bestaande regeling Toelichting indien niet geïmplementeerd of naar zijn aard geen implementatie behoeft	Omschrijving beleidsruimte	Toelichting op keuze(n) bij de invulling van de beleidsruimte
2, punt 74	Definitie "energiearmoede" artikel 1.7, tweede lid, van de Energiewet (grondslag uitwerking definitie in het Energiebesluit)	Geen	
5, eerste lid, onderdeel a	Behoeft geen implementatie. Betreft bevoegdheid van de Raad van de EU op voorstel van de EC.	Geen	
5, eerste lid, onderdeel b	Behoeft geen implementatie. Betreft bevoegdheid van de Raad van de EU op voorstel van de EC.	Geen	
5, tweede lid	Behoeft geen implementatie, betreft feitelijk handelen van de lidstaat	Geen	
5, derde lid	Bepaling richt zich tot de Europese Commissie, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
5, vierde lid	Bepaling richt zich tot de Europese Commissie, behoeft naar de aard van de bepaling geen implementatie	Geen	
5, vijfde lid	Behoeft geen implementatie. Betreft bevoegdheid van de Raad	Geen	
5, zesde lid	Behoeft geen implementatie, betreft optionele bepaling	Ja. Lidstaten kunnen tijdelijk ingrijpen in de leveringsprijzen van gas aan kleine en middelgrote ondernemingen als er door de Europese Raad een prijscrisis is afgekondigd	Keuze om dit achterwege te laten. Zie memorie van toelichting, paragraaf 3.1.1.
5, zevende lid	Behoeft geen implementatie, betreft optionele bepaling	Ja. Lidstaten kunnen tijdelijk ingrijpen in de leveringsprijzen van gas aan kleine en middelgrote ondernemingen als er door de Europese Raad	Keuze om dit achterwege te laten. Zie memorie van toelichting, paragraaf 3.1.1.

		een prijscrisis is afgekondigd	
5, achtste lid	Behoeft naar de aard van deze bepaling geen implementatie, betreft handelen Europese Commissie	Geen	
28 eerste lid, eerste alinea	Deze bepaling wordt geïmplementeerd in de ministeriële regeling van de Energiewet (waarin de bestaande ministeriële regeling Afsluitbeleid wordt opgenomen), zie memorie van toelichting, paragraaf 3.2.1 (onderdeel 'bescherming tegen afsluiting')	Geen	
28, eerste lid, tweede alinea	Behoeft geen implementatie, betreft feitelijk handelen van de lidstaat.	Geen	
28 tweede lid, eerste en tweede zin	Deze bepaling wordt geïmplementeerd in de ministeriële regeling van de Energiewet (waarin de bestaande ministeriële regeling Afsluitbeleid wordt opgenomen), zie memorie van toelichting, paragraaf 3.2.1 (onderdeel 'bescherming tegen afsluiting')	Geen	
28, tweede lid, derde zin	Behoeft geen implementatie, betreft optionele bepaling	Ja. Lidstaten kunnen passende maatregelen nemen om misbruik van rechtsmiddelen in geval van klachten/gebruik van buitengerechtelijke geschilmechanisme, te voorkomen	Keuze om dit achterwege te laten. Zie memorie van toelichting, paragraaf 3.1.1.
28, derde lid	Behoeft geen implementatie. Is al onderdeel van de huidige ministeriële regeling Afsluitbeleid, artikelen 3 en 4Aa, 4a, 4b, en zal worden opgenomen in de in de ministeriële regeling van de Energiewet (waarin de bestaande ministeriële regeling Afsluitbeleid wordt opgenomen)	Geen	
29, eerste lid	Artikel 2.25 van de Energiewet en 2.25.1 Artikel 1 tot en met 2.25.1 Artikel 6 van het Energiebesluit	Geen	
29, tweede lid	Artikel 2.25 van de Energiewet, 2.25.1 Artikel 3 van het Energiebesluit	Geen	
29, derde lid	Artikel 2.25 van de Energiewet, 2.25.1 artikel 3, derde lid van het Energiebesluit	Geen	

29, vierde lid	Artikel 2.25 van de Energiewet, 2.25.1 artikel 5, eerste lid, van het Energiebesluit	Geen	
29, vijfde lid	Behoeft geen implementatie, betreft optionele bepaling	Ja. Lidstaten kunnen van een noodleverancier eisen dat hij elektriciteit levert aan huishoudelijke eindafnemers en kleine en middelgrote ondernemingen die geen marktgebaseerde aanbiedingen ontvangen	Keuze om dit achterwege te laten. Zie memorie van toelichting, paragraaf 3.1.1.